

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет музичного мистецтва

Знаменні та пам'ятні дати

2026 року

Мистецько-освітній довідник

Рівне – 2026

УДК 7 (03)
3-70

Рекомендовано кафедрою інструментального виконавства
факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 12 від 11.11.2025 р.)

Рекомендовано навчально-методичною комісією факультету музичного мистецтва
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 17.12.2025 р.)

Рецензенти:

Комаровська О. А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу мистецької освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України;

Крижановська Т. І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музикознавства, фольклору та музичної освіти факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету

Упорядники:

Прокопчук В. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментального виконавства факультету музичного мистецтва РДГУ;

Яковенко Л. П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментального виконавства факультету музичного мистецтва РДГУ

Науковий редактор та відповідальний за випуск:

Прокопчук В. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри інструментального виконавства факультету музичного мистецтва РДГУ

Мистецько-освітній довідник «Знаменні та пам'ятні дати 2026 року» для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності А 4 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та В 5 «Музичне мистецтво». Випуск 12 / упоряд.: В. І. Прокопчук, Л. П. Яковенко / Рівненський державний гуманітарний університет. – Рівне : Ю. Кукса, 2026. – 160 с.

Мистецько-освітній довідник містить перелік ювілейних, знаменних та пам'ятних дат, подій мистецько-освітнього спрямування місцевого (регіонального), всеукраїнського та світового значення, які відзначатимуться протягом 2026 року.

Навчально-довідкове видання для самостійної роботи адресоване здобувачам вищої освіти та викладачам закладів вищої освіти мистецького спрямування III-IV рівнів акредитації. Практичне значення видання полягає у формуванні загальних, фахових компетентностей та програмних результатів навчання циклу дисциплін фахової підготовки («Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Фортепіано», «Концертмейстерський клас», «Клас ансамблевої гри», «Постановка голосу», «Хорове диригування», «Історія музики», «Методика музичної освіти», «Теорія мистецтв та основи музикознавства», «Мистецьке краєзнавство Рівненщини» тощо).

Видання також буде корисне вчителям мистецтва (музичного мистецтва), освітянам, працівникам культури і мистецтва, краєзнавцям, громадським активістам тощо та допоможе раціонально і ефективно спланувати концертно-виконавську роботу на рік, здійснювати підготовку та проведення культурно-просвітницьких заходів, мистецьких проєктів, акцій тощо.

*Пропонований листецько-освітній довідник - це традиція,
ініційована Організацією Об'єднаних націй
з питань освіти, науки і культури ЮНЕСКО ще у 1953 році.
Міжнародна організація ЮНЕСКО,
яка вже багато років виконує роль світового експерта
і координатора глобальних культурних,
наукових та освітніх процесів,
пропонує вивчати і пропитувати знаменні та пам'ятні дати,
що пов'язані з життям видатних постатей та важливих подій
світової історії для розповсюдження ліростворчих ідей,
моральних і духовних цінностей
в душі міжнародного співтовариства;
виховання поваги до людини та її праці;
розуміння життя та цінності інших людей,
країн та культур як діалог між країнами світу.
Сьогодні в Україні до цього процесу приєднались
74 Асоційованих шкіл ЮНЕСКО,
11 кафедр ЮНЕСКО та чимала кількість освітніх закладів,
які підтримують виховання творчого молодого покоління,
строгого до міжнародного співробітництва і життя.*

ПЕРЕДМОВА

~~~~~  
*Три шляхи ведуть до знання:  
шлях наслідування – найлегший,  
шлях роздумів – найскладніший,  
шлях дослідження – найцікавіший  
(Конфуцій)*  
~~~~~

Мистецько-освітній довідник «Знаменні та пам'ятні дати 2026 року» рекомендований для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності А 4 «Середня освіта. Музичне мистецтво» та А 5 «Музичне мистецтво», проте також буде ефективним універсальним освітнім інструментарієм у фаховій підготовці здобувачів освіти усіх мистецьких спрямувань. Така підготовка ґрунтується на компетентнісному підході, стрижневим вектором якої є акцентування культурологічної компетентності як діалектичної єдності національного виховання з краєзнавчим аспектом та формування толерантного ставлення до культурного різноманіття мистецької скарбниці світу.

Навчально-довідкове видання в силу свого призначення (мистецько-освітній довідник) є щорічно-оновлюваним виданням, що втілює традиції, ініційовані Міжнародною організацією з питань освіти, науки та культури ЮНЕСКО, яка пропонує вивчати і пропагувати знаменні та пам'ятні дати, пов'язані з життям видатних постатей та важливих подій світової і вітчизняної історії, освіти, науки та культури для поширення ідей в дусі міжнародного співробітництва і діалогу культур.

Нагадаємо, що ідея створення календаря пам'ятних і ювілейних дат різних країн світу та їх святкування у форматі ЮНЕСКО виникла у 1954 р. Непримиренність та політично-військове суперництво між країнами внаслідок втрат другої світової війни спонукало світову спільноту в особі ООН шукати можливості налагодження взаєморозуміння між державами. Місією ЮНЕСКО було проголошено «вкорінити у свідомість людей ідею укріплення миру та безпеки шляхом розширення співробітництва народів у галузі освіти, науки і культури, а також забезпечення справедливості, законності та поваги до прав людини незалежно від раси, статі, мови та релігії» [цит. за 18]. На думку експертів ООН, «політичних та економічних угод між урядами держав недостатньо для забезпечення тривалої рівноваги у світовому суспільстві», стабільний мир повинен будуватися на основі діалогу, взаєморозуміння, інтелектуальній та моральній солідарності усіх народів.

Одним з дієвих інструментів, який зміцнював би гуманітарні зв'язки між країнами і людьми, було визначено міжнародне святкування знаменних та пам'ятних дат, видатних державних подій різних країн та народів світу. На переконання представників ООН міжнародні та національні святкування сприяють об'єднанню людей, вибудовуючи позитивний простір між країнами, де кожен суб'єкт відчуватиме себе частиною світової спільноти через «точки дотику» між культурами, що дозволить налагодити продуктивний діалог країн світу.

Календар міжнародних дат існував і до появи ООН, однак більше ніж шістдесятирічний досвід цілеспрямованого пропагування такої діяльності, засвідчив її потужний потенціал для утвердження унікальності кожної нації. При цьому визнавалося, що не можуть бути виключенням і драматичні події та постаті світової історії, оскільки помилки також потрібно

пам'ятати задля того, щоб їх не повторювати. Саме тому заходи відзначення дат і подій на рівні ООН, ЮНЕСКО, урядів, громадянського суспільства перетворилися на сигнал осмисленості життя кожної людини для розвитку національного та світового суспільства [18]. Сьогодні на офіційному сайті Генеральної Асамблеї ООН і ЮНЕСКО на шести її офіційних мовах розміщені пам'ятні дати для привернення уваги суспільства до проблем різного характеру.

Вплив видатних діячів освіти і науки, культури та мистецтва на процеси державотворення і виховання цілих поколінь важко переоцінити. Саме тому мистецьке відзначення історичних державних подій та пам'ятних дат, пов'язаних зі значущими постатями світової та національної освіти, науки і культури, набуває особливо важливого значення.

Одинадцятий випуск традиційно висвітлює питання, що є найбільш актуальними для науково-освітніх та культурних трансформаційних процесів в Україні, які відбуваються у тісному зв'язку з загальноєвропейськими, світовими тенденціями та знайшли відображення у глобальних проєктах і документах ООН, ЮНЕСКО, ВЕФ, ВООЗ та ін. Кожен наступний випуск тематично пов'язаний з попереднім, що дає змогу читачам відслідковувати та осмислювати найбільш цікаві, перспективні напрямки розвитку суспільства, освіти, культури, науки тощо.

У мистецько-освітньому довіднику окреслені мета і завдання, обґрунтовано зміст загальних та фахових компетентностей здобувачів освіти мистецьких спеціальностей, формуванню яких буде сприяти пізнання матеріалів довідника. Серед найважливіших, що суттєво збагатять виховний чинник освітнього процесу, необхідно виокремити здатність до професійної рефлексії та саморефлексії, самоорганізації, цілепокладання і планування музично-педагогічної, культурно-просвітницької і концертно-виконавської діяльності; здатність організовувати та реалізовувати освітні, наукові і виховні мистецько-просвітницькі заходи та проєкти.

Окрім подій та дат освітньо-мистецького спрямування всесвітнього значення, вирізняється ретельне опрацювання і широке представлення тематики знаменних дат та визначних особистостей *Рівненщини й Волині*, пізнання котрих буде сприяти саморефлексії національної свідомості, формуванню почуття патріотизму, здатності до національної самоідентифікації здобувачів освіти, що сьогодні виступає найважливішими освітніми завданнями та особливо гостро актуалізується у час щоденної запеклої боротьби українців за свою незалежність та культурну ідентичність. Пізнання знаменних і пам'ятних дат формує у здобувачів ціннісні орієнтації та стійкий інтерес до пізнання рідної (національної, регіональної) і світової культури, що зміцнює повагу до національних скарбів українського народу і світового культурного спадку та є важливим для взаємного збагачення і діалогу культур.

Робота з матеріалами щорічного мистецько-освітнього довідника поглиблює і розширює міжпредметні зв'язки, об'єднуючи зміст і опанування знань дисциплін загального та мистецького спрямування. Відтак, занурення у зміст видання створює підґрунтя для цілісного художнього мислення та дозволяє реалізувати поліхудожній зміст мистецької освіти для представників різних мистецьких спеціальностей.

Для підготовки довідника використано чималий обсяг інформаційних джерел: Інтернет-ресурси провідних міжнародних та державних установ, бібліотек, енциклопедії, довідники, сучасну науково-освітню літературу тощо, додаткове опрацювання якої активізує формування наукових інтересів, пошукову та науково-дослідницьку діяльність, розширить світогляд здобувачів освіти.

Навчально-довідкове видання окрім трьох основних розділів (пам'ятні дати світового, національного та краєзнавчого значення) містить розробки для підготовки та проведення

виховних заходів до визначних дат і подій регіонального (краєзнавчого), всеукраїнського та світового значення; матеріали для самопідготовки, розвитку креативності та професійної рефлексії (саморефлексії), чимало іншої цікавої та корисної інформації і слугує як посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Самостійна навчально-пізнавальна робота студентів сприяє формуванню дисциплінованості, самостійності, відповідальності, ініціативності, творчості та креативності, що важливо для фахового становлення в їхній освітній та майбутній професійній діяльності.

Видання дає можливість читачу ознайомитися із золотим фондом людського капіталу, з яскравими прикладами розвитку і досягнень кращих представників людства, які жили в різні часи та знаходили можливості для активної, плідної діяльності навіть у важких обставинах життя. Вивчення життєвих шляхів видатних діячів науки і культури, важливих історичних подій, спонукатимуть суспільство та молоде покоління зокрема, на мобілізацію власних сил, бажання зміни обставин у досягненні визначеної мети. Пропонуємо опрацювати цікавий та корисний матеріал мистецько-освітнього довідника для розширення світогляду, організації просвітницької роботи, розробки та проведення освітніх і культурно-мистецьких заходів тощо. Також видання допоможе здобувачам освіти активізувати їх самостійну пошукову, науково-дослідницьку, художньо-практичну й творчу діяльність тощо.

Пропонований мистецько-освітній довідник знаменних та пам'ятних дат на 2026 рік для здобувачів освіти, викладачів факультету музичного мистецтва РДГУ та інших культурно-мистецьких освітніх закладів, що містить історичні культурно-мистецькі події й дати світового та державного значення, а також м. Рівного та Рівненської області – простий та ефективний спосіб забезпечити завчасне планування та інформаційну підтримку в організації художньо-мистецького відзначення певних регіональних, національних, європейських та загальносвітових подій в рамках концертів, конференцій, семінарів, навчально-виховних заходів тощо в університеті, місті, області.

Метою розробки мистецько-освітнього довідника знаменних та пам'ятних дат є ознайомлення викладачів та здобувачів освіти з найважливішими пам'ятними датами світового, державного, національного й регіонального значення на 2026 рік, а також, найголовніше – збагачення виховного чинника освітнього процесу.

Основні завдання мистецько-освітнього довідника:

- формування у здобувачів освіти загальних та фахових компетентностей;
- сприяння формуванню навичок професійної саморефлексії;
- досягнення саморефлексії національної свідомості та почуття патріотизму;
- формування ціннісного ставлення до різних культур світової спільноти;
- підготовка здобувачів освіти до культуротворчості в напрямку пошуку, вивчення та популяризації важливих історичних культурно-мистецьких подій та постатей рідного краю, України й світу;
- активізація навчальної, концертно-виконавської, культурно-просвітницької роботи здобувачів освіти, збагачення освітнього процесу в цілому;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти та викладачів зі знаменними датами, історичними подіями державного й всесвітнього значення та видатними діячами м. Рівного, області та світу, ювілеї яких відзначаються у 2026 році;
- надання допомоги у своєчасному плануванні та інформаційній підтримці культурно-просвітницької і концертно-виконавської роботи творчих колективів кафедр факультету музичного мистецтва РДГУ та інших культурно-мистецьких освітніх закладів.

У процесі пізнання змісту посібника, здобувачі вищої освіти факультету музичного мистецтва також будуть набувати необхідні для підготовки майбутніх вчителів мистецтва (музичного мистецтва) закладів загальної середньої та позашкільної освіти, культорганізаторів дитячих позашкільних закладів, асистентів вчителя, керівників музичних та інших мистецьких спеціальностей **загальні (ЗК) та фахові (ФК) компетентності:**

ЗК01 – Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, суспільну мультикультурність (культурна компетентність).

ЗК02 – Здатність до творчої самореалізації (культурна компетентність).

ЗК 03– Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, міжпрофесійного спілкування (соціально-партнерська компетентність).

ЗК 04 – Здатність організувати роботу на засадах поваги до громадянських прав і свобод людини (громадянська компетентність).

ЗК05 – Вміння виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї, проявляти ініціативність, підприємливість (підприємницька компетентність).

ЗК07 – Здатність приймати обґрунтовані та ефективні рішення у професійній діяльності, відповідально ставитись до обов'язків (лідерська компетентність).

ЗК08 – Здатність усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ФК01 – Здатність до розуміння значення мистецтва у сучасному суспільстві; сприяння збереженню, збагаченню світової, вітчизняної, регіональної музичної культури (культурницька компетентність).

ФК02 – Здатність до реалізації особливостей змісту та організаційно-методичної специфіки музичної освіти (інтегрованого курсу «Мистецтво») (предметно-методична компетентність).

ФК03 – Здатність обґрунтовувати, розробляти, вдосконалювати системи керування освітнім процесом; моделювати його складові з використанням класичних методів та інноваційних підходів (предметно-методична, інноваційна компетентності).

ФК04 – Здатність забезпечувати виконання виробничих (освітніх) завдань з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей учнів на засадах чинних стандартів і нормативнозаконодавчої бази освітньої діяльності (предметно-методична, психолого-педагогічна компетентності).

ФК05 – Здатність узагальнювати, інноваційно переосмислювати та творчо використовувати досягнення музичної культури (мистецтва, педагогіки), знаходити оптимальні рішення щодо їх теоретичного, методичного, виконавського впровадження у освітній процес (предметно-методична, інноваційна, педагогічна, мистецтвознавча компетентності).

ФК06 – Володіння методологією музично-педагогічної діяльності у галузі освіти, навичками її традиційного та інноваційного інтерпретування у професійній діяльності викладача (предметно-методична, інноваційна компетентності).

ФК07 – Здатність виявляти та реалізовувати педагогічний потенціал мистецтва, зокрема музичного в контексті освітнього процесу; оволодіння засобами художньо-образного впливу на суб'єктів навчальної діяльності (предметно-методична, психолого-педагогічна, мистецтвознавча компетентності).

ФК11 – Здатність вирішувати варіативні музично-естетичні завдання на основі сучасних технологій навчання, експериментальних програм, тощо викладача (інноваційна компетентність).

ФК12 – Здатність до планування та організації освітнього процесу, розроблення та керування освітніми проєктами; створення освітніх осередків (проєктувально-прогностична, педагогічна компетентності).

ФК16 – Володіння навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій (інформаційно-цифрова компетентність).

Відповідно визначеним компетентностям, окреслено **програмні результати (ПРН)**:

ПРН02 – Знати та розуміти соціокультурні феномени, закономірності їх виникнення та розвитку.

ПРН05 – Володіти провідними педагогічними технологіями, інноваціями в галузі сучасної мистецької, зокрема музичної освіти.

ПРН06 – Розуміти специфіку педагогічної співпраці із учнівською аудиторією, зокрема основи музично-виконавської, ораторської майстерності.

ПРН08 – Знати закономірності процесу організації і проведення педагогічних досліджень.

ПРН10 – Застосовувати методи формування у здобувачів освіти основ загальнолюдської моралі.

ПРН12 – Володіти сучасними засобами пошуку і обробки та педагогічної інтерпретації наукової інформації.

ПРН13 – Використовувати прогресивні підходи до керівництва навчальною, суспільною і художньо-творчою діяльністю.

ПРН16 – Використовувати міжпредметну інтеграцію в умовах освітнього процесу.

ПРН17 – Впливати на цілісний художній та музичний розвиток здобувачів освіти (в інтелектуальній, емоційно-ціннісній, практичній складових).

ПРН18 – Здійснювати музично-просвітницьку діяльність, пропагувати кращі зразки мистецтва, сприяти розвитку вітчизняного музичного мистецтва.

ПРН20 – Ефективно використовувати мультимедійні засоби навчання.

ПРН21 – Зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН25 – Оволодіти здатністю відповідально ставитись до виконуваної роботи та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

Робота з матеріалами мистецько-освітнього довідника **сприяє поглибленню та розширенню міжпредметних зв'язків**, об'єднуючи зміст та оанування знань з навчальних дисциплін мистецького спрямування («Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Клас ансамблевої гри», «Хорове диригування», «Постановка голосу», «Історія музики», «Музичне краєзнавство Рівненщини», «Методика музичної освіти», «Народознавство та музичний фольклор України», «Історія мистецтв» та ін.) та дисциплін загального циклу («Історія України», «Історія української культури», «Релігієзнавство» та ін.), що забезпечує умови для їх кращого розуміння і засвоєння, а також, найголовніше – створює підґрунтя для цілісного художнього мислення та дозволяє реалізувати поліхудожній зміст мистецької освіти для здобувачів освіти різних мистецьких спеціальностей.

Мистецько-освітнього довідник буде корисний працівникам культури і мистецтва, освітянам, краєзнавцям, здобувачам освіти усіх мистецьких спеціальностей тощо.

~~~~~  
*Книги – морська глибина:  
Хто в них пірне аж до дна,  
Той, хоч і труду мав досить,  
Дивнії перли виносить*  
*(І. Франко)*  
~~~~~

ТВОРЧІ ПОРТРЕТИ

7 січня **105 років** від дня народження **Яна Поспішила** (1921–1994), поета, фольклориста, збирача чеського пісенного фольклору, музиканта, скрипаля, диригента, композитора, історика, автора поезій чеською мовою, присвячених Волині та Україні

Народився волинський чех у с. Глинськ Здолбунівського району Рівненської області в родині, яка була добре відома серед чехів України в II половині XIX – на початку XX століття. Дід його, професор Алоїз (Олексій Йосипович) Поспішил (1851–1929) був знаним педагогом, вченим-славістом, мовознавцем, засновником і членом товариства ім. Я. А. Коменського у м. Києві (1906 р.) та автором відомої біографічної праці «Československá duchovní armáda na Rusi» (1925–1926), яка зберегла для майбутніх поколінь імена багатьох славетних чехів та їхній внесок у розбудову Батьківщини. Брат бабусі, – композитор і педагог Карел (Сергій

Йосипович) Дуда (1855–1941) працював професором Київської консерваторії у 1879–1922 рр., гастролював з країнами по Україні, зокрема, зі славетним скрипалем і педагогом Отакаром Шевчіком (1852–1934) та кларнетистом Франтішеком Райтмасером (1854–1944). Також добре відомі були брати батька: правник доктор Мікулаш (Микола Олексійович) Поспішил (1877–1950?), директор чеської школи у с. Глинську (до 1917 р.), працівник Головного контрольного управління Чехословаччини у м. Празі, автор праці «Český spolek v Petrohradě (k 50. výročí založení)» (1930 р.), та піаніст і композитор, професор музичної школи Львівського вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка у м. Рівному Одржей (Андрій Олексійович) Поспішил (1886–1953), автор фортепіанних творів та статей з історії чехів. Одржей Поспішил багато гастролював по Україні, Китаї, Молдові тощо, зокрема з уродженцем с. Глинськ, відомим віолончелістом і композитором Богумілом (Йозефовичем) Сикорою.

Любов до музики та, зокрема, до народної пісні, прищепила Я. Поспішилу мама з малого дитинства, яка гарно співала та знала дуже багато чеських народних пісень. Мистецька атмосфера, яка панувала в будинку діда, де мешкав і дядько піаніст Одржей та часто влаштовувалися домашні концерти також сприяла формуванню його культурного і національного світогляду. Музичну грамоту, гармонію та гру на скрипці Ян вивчав у свого двоюрідного дядька – скрипаля і педагога, професора музичної школи Львівського вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка у м. Рівному Яна Поспішила у 1929–1936 рр. Згодом Ян виявив бажання грати у смичковому оркестрі, заснованого дядьком у 1929 р., а з 1939 р. сам почав керувати цим оркестром. Тоді ж почав писати музику, зокрема, танцювальні твори для оркестру, музику до вистав аматорського театрального гуртка, також збирав і фіксував чеські народні пісні.

Поетичні здібності так само проявилися у дитинстві. Перший вірш «*Náš kosořek chlupatý*» був опублікований в Чехословаччині у 1926 р., другий – у 1930 р.

Я. Поспішил закінчив польську семирічну школу ім. М. Коперника на Рівненщині у с. Глинськ та заочно середню сільськогосподарську школу у м. Домажліце за спеціальністю «Економіка землеробства». Мріяв продовжити навчання на Волині. Проте, батько не дозволив йому це зробити, що стало для Яна великою життєвою трагедією, пережити яку допомогли заняття музикою, на чому він зосередив усю свою увагу.

У час Другої світової війни Я. Поспішил працював в домашньому господарстві, а 1943 р., як і багато українців, поляків, волинських чехів був депортований на примусові роботи в Німеччину у м. Гільдесгайм, де перебував до 1945 р. Свій важкий пережитий досвід «остарбайтера» він довірив чеському православному священнику Вацлаву Шимеку (1921–1997), уродженцю с. Квасилів на Рівненщині, який опублікував їх у книзі «*Voluňaci*» (1995 р.). Свої гіркі спогади в неволі поет також описав у вірші «*Dopis z ciziny*».

У липні 1945 р. переїхав з Німеччини до Чеської Соціалістичної Республіки, де лише через два роки отримав змогу зустрітися з родиною, що реемігрувала з Волині. У Чехії оселився в м. Горшовськотинску, від 1963 р. – у м. Домажліце. У Чехії мав підтримку свого дядька Мікулаша Поспішила, який мешкав у Празі-Страшніце. Працював в господарстві родини дружини дядька, згодом у власному господарстві, в районному управлінні сільського господарства у м. Домажліце. Був членом Союзу чехів з Волині, заснованому у 1946 р., організації реемігрантів з Волині. Продовжував писати вірші, які з 1947 р. часто під псевдонімом Jan Záhorský друкував у газеті «*Věrná stráž*». У 1948 р. заснував та очолив (художній керівник і диригент) фольклорний молодіжний колектив волинських чехів «Шумаван», яким керував понад 40 років та з яким у 1948–1950 рр. виступав і посідав призові місця на Олімпіадах народного мистецтва й творчості волинських чехів, організованих Союзом чехів з Волині. Зауважимо, що для керування хором потрібно було здати у Празі іспит з теорії музики та гри музичному інструменті, а до іспиту допускалися лише особи, які мали документ про музичну освіту.

З 1950-х рр. переживав важкий період через смерть бабусі і батька, припинення комуністичною владою діяльності «Шумавану» у 1951 р. та Союзу чехів з Волині у 1952 р. Тому до початку 1980-х рр. в його житті не було місця для мистецтва (поезії та музики). У цей час Ян Поспішил захопився краєзнавством, зокрема досліджував історію краю (с. Остромеч та інших).

На початку 1990-х рр. Я. Поспішил став засновником і членом нового товариства реемігрантів з Волині – Об'єднання чехів з Волині та їх друзів, а також музею волинських чехів.

З 1992 р. друкувався у «*Zpravodaj Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel*». У 1990 р. видав книгу «*Kapitoly z historie obce Ostromeč, okr. Horšovský Týn*» та єдину збірку вибраних поезій «*Setkaní a loučení*» (Прага, 1993 р.) з ілюстраціями художниці А. Яноушекової. Як співавтор у 1993 р. брав участь у виданні збірки нарисів і пісень «*Voluňaci na Horšovskotýnsku*». Повернувся також до музичного мистецтва, зокрема, є автором музики до своїх поезій та віршів інших волинських авторів. Крім того, продовжив збирати та фіксувати чеські народні пісні серед реемігрантів з Волині.

Вагомою є праця Я. Поспішила «*České písně z ukrajinské Volyně*» (ілюстрації А. Яноушекової), яка вийшла друком 1997 р. (після смерті фольклориста) у м. Празі спільними зусиллями з волинською чешкою В'ячеславою Логвін (за результатами її фольклорних експедицій 1986–1991 рр. по збиранню чеського фольклору на Волині та з фольклорних матеріалів Я. Поспішила, записаних до 1947 р. та у 1980–1990 рр.). Видання містить 511 пісень і 54 їх варіанти, з них 311 пісень записав Я. Поспішил, 144 твори – В. Логвін і 104 однакові пісні записані ними незалежно. Окрім чеських пісень збірка містить також 4 українські колядки, які співалися в чеських православних селах Волині. Супроводжуючі тексти, науковий нарис «*Písňový folklór volyňských Čechů*» («Пісенний фольклор волинських чехів») чеською і українською мовами належить д-ру Вірі Тхоржовій. Зроблено це, як підкреслив у книзі

Ї. Гофман, щоб «віддати шану українському народові, на землі якого чеська меншина жила й працювала протягом кількох десятиріч». Велику допомогу у підготовці збірки до видання надав Інститут етнології Академії наук Чеської Республіки у м. Празі, а у виданні Ї. Гофман [1].

Також Я Поспішил зібрав, упорядкував та видав у 1994 р. музичну спадщину свого дядька – піаніста і композитора Ондржея Поспішила під назвою «Devět skladeb pro klavír». Його виконавській майстерності і життєвій трагедії присвятив і вірш «Impromptu».

Натхненням для творчості Яна Поспішила були твори письменників А. де Сент-Екзюпері, К. Г. Махи, Я. Сайферта, К. Чапека, М. де Сервантеса, Т. Г. Шевченка, композиторів Ф. Шопена та Л. ван Бетховена тощо.

Зміст його поезій наповнений спогадами про весну на рідній Волині, дитинство, юність, перше кохання, мирну працю волинських землеробів, про матір, долю молодого покоління, бої волинських чехів за рідну землю тощо. Помітне місце у творчості займає мрія про історичну Батьківщину та про рееміграцію. Незважаючи на радість повернення на історичну Батьківщину, душа Я. Поспішила розривалася між Чехією та Україною, що червоною ниткою проходить у всіх його творах. Любов та ностальгічна туга за рідним краєм, близьким с. Глинськ, за своєю Волиною через відірваність від України, духовну самотність і сумний досвід «остарбайтера», подібні до туги в творах українських поетів Т. Шевченка, Б. Лепкого, чи музиці польського композитора М. Огінського.

Вочевидь тому дуже близький був самотньому поетові-лірику, що так любив землю, де народився маленький принц з однойменної повісті А. де Сент-Екзюпері, який також був дуже самотнім через тугу за своєю Планетою-Батьківщиною. Це наводить на думку, що дитинство та юність, які поет провів на Волині, були його найкращим минулим, а с. Глинськ на Рівненщині стало «казкою його життя» (як у Б. Лепкого). Про це свідчить низка віршів «Vesničko moje na Volyni», «Ukrajinská nos», «Dumka», «Jen malý prostý kříž» і «Setkání s mládím», які належать до перлин його лірики про Україну. Поет писав чеською мовою, однак, вся його творчість випромінює незнищену любов реемігрантів всіх поколінь до рідних сіл і міст Волині та України!

Поет був одружений з Геленою Пехачковою, уродженкою с. Квасилів Рівненської області, з якою виховував доньок Яну (29.03.1952–1.02.1981), Гелену (10.10.1953) та Ярославу (4.12.1960). В Чехії проживала єдина сестра Яна Поспішила Гелена (1922–?), по чоловікові Кетнерова, яка також була великою шанувальницею музичного мистецтва, гарно співала та вірно допомагала братові записувати чеські народні пісні з Волині.

Яна Поспішила не стало 1994 р. після важкої хвороби у с. Остромеч. Усе своє життя займався музичною, культурно-просвітницькою та фольклорно-збирацькою діяльністю. Однак, не встиг закінчити митець багато творчих задумів, не опублікував поезії, чимало музичних творів, залишив рукописи про історію Горшовско-Тинска (близько 1000 сторінок), не уклав ретельно зібраний родовід родини Поспішилів тощо. Не дожив і до виходу в світ унікальної фольклорної збірки «České písně z ukrajinské Volyně», в якій вперше зібрано пісенний фольклор однієї з чеських меншин за кордонами Чехії.

Більше про Яна Поспішила дивитися у джерелах:

1. Дрбал А. Ян Поспішил (1921–1994) – чеський поет, музикант і фольклорист з української Волині. 2012. URL: https://mzv.gov.cz/file/858837/DrbalA_Jan_Pospisil_ZU2012.pdf
2. Чеські пісні з української Волині / запис. В. Логвин і Я. Поспішил. Прага, 1997. 580 с.
3. Щепакін В. Поспішил Ян. Українська музична енциклопедія. Павана – «Polikarp» Том 5. Київ : Національна академія наук України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, 2018. С. 398.

~~~~~

20 лютого 150 років від дня народження **Федора Степановича Акименка** (1876–1945), українського композитора, педагога, піаніста, теоретика музики, одного з найвидатніших представників музичного неоромантизму ХХ ст., рідного брата українського композитора Якова Степановича Степового

Народився у с. Піски неподалік м. Харкова в музично обдарованій родині. У десятирічному віці хлопця відібрали для навчання у Придворній капелі в Санкт-Петербурзі, де майбутній композитор отримав ґрунтовну музичну освіту. У 1886–1895 рр. навчався гри на фортепіано у композитора і піаніста М. Балакирева. У 1900 р. закінчив Петербурзьку консерваторію (по класу композиції у М. Римського-Корсакова та А. Лядова).

Наприкінці 1890-х рр. розпочався його композиторський творчий шлях. З 1897 р. працював учителем на диригентських курсах Придворної співочої капели. Згодом став директором музичних шкіл у Тбілісі на Кавказі (1901–1903) та в Ніцці (Франція, 1903–1906). Багато гастролював як піаніст-виконавець по Європі (найчастіше у Франції та Швейцарії). У 1914–1923 рр. його викладав композицію і теорію музики у Санкт-Петербурзькій консерваторії, де виховав плеяду композиторів та виконавців (серед них – видатний композитор ХХ ст. І. Стравінський тощо).

Після кількарічного перебування у м. Харкові з 1924 р. деякий час працював у музичному відділі Українського вищого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова у м. Празі. Виховав плеяду талановитих митців, серед його учнів – З. Лисько, М. Колесса, І. Копилів, Д. Равич, Б. Левитський, Я. Масляк та інші.

До Празького періоду також належить його ґрунтовна музично-теоретична праця «Практичний курс науки гармонії у двох частинах з задачником» (Прага, 1925 р.). Педагогічну працю Ф. С. Якименко поєднував з виконавською, успішно виступав як піаніст та диригент хору. З 1928 р. постійно проживав та працював у Франції (м. Ніцца, Париж), де й помер. Похований у м. Парижі.

Упродовж життя Ф. С. Акименко талановито поєднував композиторську, диригентську, музично-теоретичну, педагогічну та активну концертно-піаністичну діяльність.

Ф. С. Якименко – один з визначних представників неоромантичної течії в музиці ХХ ст. з помітним впливом імпресіоністичного напрямку. Музика композитора переважно романтичного напрямку, містить характерні риси гармонійної тональної амбівалентності, що зустрічаються також у інших українських композиторів на початку ХХ ст. (наприклад у М. Леонтовича). Музичним творам притаманна досконала композиторська техніка, витончений смак, елегантність і поетичність настрою.

У композиторському доробку Ф. С. Якименка представлено музику різноманітних жанрів для різних складів виконавців. Найбільш численними є твори для фортепіано, серед яких: «Українська сюїта», сонати, сонати-фантазії, прелюди, прелюдії, ескізи, балади, ідилічні танці, технічні етюди, кілька зошитів програмних п'єс. Серед творів для оркестру варто згадати: 2 симфонії, симфонічні поеми, оркестрову сюїту, увертюру, «Ліричну поему» та інші. Сценічні жанри представлено оперою «Фея снігів» та балетом. Чільне місце посідає камерно-інструментальна музика, а саме: струнне тріо, соната для віолончелі, соната для скрипки, «Пісня пастухів» для англійського ріжка, або альту і скрипки, романс для альту, «Ідилія» для флейти, «Ноктюрн» для валторни, «Балада» для кларнета, «Consolation» для арфи тощо. Ф. С. Якименко також написав чимало камерно-вокальних творів та солоспівів (на слова О. Олеся та інших). Авторству композитора належать церковні твори («Отче наш», «Херувимська» та інші) та збірки хорових обробок українських народних пісень, серед яких – «Трицять народних мельодій для мішаного хору» видавництва «Україна», рідкісне лейпцігське видання початку 20-х рр. ХХ ст.

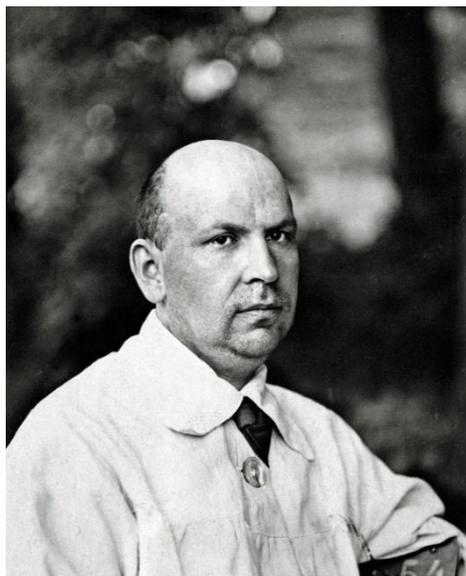
Музичні твори празького та паризького періодів творчості композитора відзначаються великим зацікавленням до українських тем і сюжетів. Серед них: «Шість українських п'єс для ф-но на 4-руки (Тв. 71, Париж 1925 р.), Перший симфонічний балет «На українських пагорбах» для великого оркестру (Тв. 81, 1935 р.), «Сім мелодій» (Тв. 90, рукопис), «Романси та пісня на українські вірші» (Тв. 91, 1937 р.), низка інструментальних п'єс, романси, квартет, тріо, фортепіанні п'єси на теми українських пісень тощо.

Чимало з-поміж творів композитора побачили світ у німецьких, французьких та українських видавництвах. Значна частина з них зберігається у фондах Національної бібліотеки Франції та Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, серед яких є примірники з автографами автора і ноти з бібліотеки композитора, що надає їм особливої історико-культурної цінності.

Більше про Федора Степановича Акименка дивитися у джерелах:

1. Муха А. Композитори України та української діаспори: довідник. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ : Музична Україна, 2004. С. 352.
2. Савченко І. Федір Якименко. До 140-річчя від дня народження. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/2759>
3. Якименко (Акименко) Федір. *Українська мала енциклопедія* : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1967. Т. 8, кн. XVI : Літери Уш – Я. С. 2121–2122.

~~~~~

9 березня **140 років** від дня народження **Григорія Івановича Нарбути** (1886–1920), українського художника-графіка, ілюстратора, автора перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок УНР), фундатора українського книжкового мистецтва – системи комплексного оформлення книжки та нового шрифту, одного з перших дослідників української художньої старовини, одного із засновників і ректора Української академії мистецтв

Брат українського поета Володимира Нарбути, батько художника театру, живописця Данила Нарбути та класичної танцівниці, артистки балету Марини Березовської.

Народився на хуторі с. Нарбутівка Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині Сумська область) в родині зі збіднілої литовської шляхти.

Самостійно здобув початкову художню освіту. У 1896–1906 рр. навчався у Глухівській чоловічій гімназії. У 1906–1917 рр. жив у м. Санкт-Петербурзі, де навчався у І. Білібіна та М. Добужинського, а також у приватній студії учениці І. Ю. Рєпіна Є. Званцевої (1907 р.). У 1909 р. удосконалював майстерність в школі Ш. Голлоші у м. Мюнхені (Німеччина). Після повернення до м. Санкт-Петербургу став членом мистецького об'єднання «Світ мистецтва». У 1910–1912 рр. працював над ілюстраціями до казок Г. К. Андерсена, народних казок і дитячих пісень.

Г. І. Нарбут був чудовим знавцем українського стародавнього мистецтва та геральдики. За своє коротке, проте дуже плідне мистецьке життя зробив безліч гербів, ілюстрував та оформлював Малоросійський Гербовник (В. Лукомського і В. Модзалевського, 1914 р.), «Герби гетьманів Малоросії» (1915 р.), «Старовинна архітектура Галичини» (Ю. Лукомського, 1905 р.), «Стародавні садиби Харківської губернії» (1917 р.) та багато інших.

Постійно вивчав в Україні пам'ятки української старовини, куди щоліта приїздив до м. Глухова. Свій герб, виконаний у 1912 р. Г. І. Нарбут підписав так: «Мазепинець полку Чернігівського, Глухівської сотні, старшинський син, гербів і емблем живописець».

З початком революції 1917 р. переїхав до м. Києва, де створював ескізи військових мундирів армії України, оформлень упаковок та етикеток для українських товарів, гральних карт тощо. Розробив поштові марки Української Народної Республіки в 30, 40 і 50 шагів, крім того марки, банкноти, грамоти, листівки тощо. У березні 1917 р. працював професором графіки новоствореної Української академії мистецтв, а з грудня 1917 р. (з лютого 1918 р. ?) став її ректором. До цього періоду належить ним виконаний цикл українських державних паперів.

До учнів і послідовників Г. І. Нарбута належать М. Кирнарський, П. Ковжун, Р. Лісовський, Л. Хижинський, І. Мозалевський, О. Могилевський, Л. Лозовський, А. Середа, О. Маренков та інші.

Українському художнику-графіку належать проекти Державного Герба і Печатки Української Держави. У 1918 р. гетьман П. Скоропадський затвердив створену Г. І. Нарбутом малу Державну печатку – зображення козака з пицалем на плечі на восьмикутному тлі, у верхній частині якого розміщувався володимирський тризуб.

Визначним національним досягненням Г. І. Нарбута є видана ним у 1917 р. «Українська абетка», яка й донині є зразком мистецтва української каліграфії. У цьому вагомому здобутку українського графіка органічно поєднуються гранична простота та водночас вишуканість композиції, малюнка і кольору. У літерах своєї «Української абетки» художник талановито поєднав досягнення української рукописної і друкованої книги та досягнення західноєвропейських майстрів шрифту. Абетка й донині вважається високохудожнім зразком досконалості та залишається неперевершеною завдяки високій майстерності і глибокого розуміння майстром шрифтового мистецтва.

Г. І. Нарбут є оформлювачем банкнот української гривні доби УНР. У 1919 р. мотивом його кількох графічних творів стали зображення трикутника Серпінського, зокрема візерунки, натхнені цією фігурою, використано художником при оформленні кількох номерів журналів «Мистецтво» (№ 3–5/6 1919 р. та № 1 1920 р.).

Плідно співпрацював із журналами «Наше минуле», «Зорі», «Мистецтво» та іншими. У 1918–1920 рр. разом з М. Зеровим, С. Єфремовим, П. Зайцевим і В. Модзалевським створив літературно-художню містифікацію – «неслужащого дворянина Лупу Юдича Грабуздова» («українського Козьму Прутка», за висловом М. Рильського), за «авторством» якого створювалися поезії, оповідання, пародійні «наукові» трактати, графічні твори тощо.

Художник підтримував тісні дружні стосунки з українськими культурними діячами різних напрямів і стилів (письменниками М. Зеровим, П. Тичиною, М. Семенком, товаришував з композитором П. Козицьким, науковцями С. Єфремовим, В. Модзалевським, П. Зайцевим, В. Романовським, С. Таранушенком).

Гуртував навколо себе талановитих митців. Мав потужний вплив на становлення інших художників, серед них: М. Алексєєв та С. Конончук, на формування образної мови якого вплинули тонка стилізація мотивів ампіру, звернення до традицій українського бароко, до орнаментики та геральдики старовинних українських гравюр, властиві Г. І. Нарбуту.

Останнім великим мистецьким проектом Г. І. Нарбута стало ілюстрування «Енеїди» І. Котляревського, проте через передчасну митець він встиг завершити лише одну ілюстрацію.

Творчість одного з найвизначніших графіків сучасності Г. І. Нарбута – це яскрава сторінка в українському мистецтві. На ранній доробок митця мала значний вплив діяльність художників широковідомого об'єднання «Світ мистецтва». Також художник-графік наснагу черпав з давніх традицій українського малярства та графіки XVII–XVIII ст., надихала його геральдика українських родів та графіка українських рукописів і стародруків. Невтомно удосконалюючи свою майстерність Г. І. Нарбут виріс у глибоко оригінального митця, довкола якого утворилася потужна школа з його послідовників у галузі графіки та ілюстрування книжок. Ним, разом з його сучасниками: В. Кричевським, Т. Бойчуком і М. Бойчуком, І. Падалкою, В. Седлярем,

О. Кульчицькою, А. Середою, О. Новаківським, П. Холодним та іншими майстрами започаткував стильові ознаки українського мистецтва 20–30-х рр. ХХ ст. в графіці.

Помер від висипного тифу у травні 1920 р. в м. Києві, де і похований.

У 1992 р. пошта України здійснила перший випуск стандартних марок за малюнками Г. І. Нарбута. У 2005 р. Укрпошта випустила блок до 120-річчя з дня народження талановитого художника-графіка.

Більше про Георгія Івановича Нарбута дивитися у джерелах:

1. Лебедева К. У пошуках літер: вперше видано «Абетку» Георгія Нарбута. Бібліотека українського мистецтва. 29.06.2020. URL: <https://surl.li/evquda>
2. Нарбут Георгій Іванович. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-71305>
3. Нарбут Георгій Іванович. Шевченківська енциклопедія: Т. 4:М–Па : у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2013. С. 432.
4. Шилова А. «Українська абетка» – найвідоміший праці Георгія Нарбута 106 років: як мистецтво популяризує мову. Суспільне культура. 27.10.2023. URL: <https://surl.li/xrozoh>

~~~~~

5 квітня **145 років** від дня народження **Дмитра Миколайовича Ревуцького** (1881–1941), українського музикознавця, фольклориста, мистецтвознавця, композитора, літературознавця, перекладача, педагога, брата українського композитора Левка Ревуцького, батька українського театрознавця Валер'яна Ревуцького, родича Олекси (письменник, етнограф) та Миколи (історик літератури) Стороженків

Один із засновників Музичного товариства ім. М. Леонтовича, основоположник українського музикознавства, зокрема лисенкознавства.

Народився Д. М. Ревуцький в мальовничому с. Іржавці, що неподалік від м. Ічня та відомої Качанівки (у ті часи Полтавщина, нині Чернігівщина). Він був первістком в родині, яка пишалася своїм корінням. По батькові, Миколі Гавриловичу Ревуцькому (1843–1906 рр.), засновником роду

вважали легендарного козака П. Ревуху з кошу П. Сагайдачного, оспіваного в народних піснях. По матері (Олександра Дмитрівна Каневська, 1844–1906 рр.) Ревуцькі були нащадками двох гетьманів: Б. Хмельницького і П. Полуботка та належали до козацького шляхетського роду Стороженків.

Разом з тим, у тягlosti традицій, принаймні п'ять поколінь предків Д. М. Ревуцького були священиками Свято-Троїцького собору в с. Іржавці, де з 1716 р. зберігалася козацька святиня Іржавецька чудотворна ікона Богоматері.

Батько, «потомствений іменитий громадянин», добре грав на скрипці та співав (його старший брат Олександр був артистом Петербурзької італійської опери).

Мати, донька предводителя прилуцького дворянства, до шлюбу – шкільна вчителька, була талановитою піаністкою. Вільно володіла французькою і німецькою мовами, збирала та записувала місцевий пісенний фольклор.

Діти (Дмитро та Левко) виховувалися в сім'ї свідомими глибоких родинних традицій та моральних цінностей.

Дмитро і Левко Ревуцькі зростали без розкоші, але мали все необхідне для серйозних занять музикою та науками. В садибі була бібліотека, гарна колекція українських інструментів, зокрема кілька унікальних майстрових кобз та два роялі, батьківська скрипка тощо.

Першою вчителькою музики була мати. Після навчання в Чернігівській та Прилуцькій гімназіях Дмитро вступив на історико-філологічний факультет Київського університету. Співав в студентському хорі, де привернув увагу М. Лисенка. Відтак, невдовзі Д. М. Ревуцький став помічником старости хору та опинився в найближчому колі соратників М. Лисенка.

Після закінчення університету у 1906 р. Дмитро деякий час викладав в м. Ревелі (нині м. Таллінн). У 1909 р. завдяки сприянню В. Науменка отримав посаду вчителя словесності у Київській класичній гімназії, згодом вчителює в 7-й гімназії, з 1917 р. – у 49-й трудовій школі. Серед його учнів – М. Рильський, М. Алексєєв, С. Крашенінніков і К. Паустовський.

З перших днів Української Народної Республіки Д. Ревуцький разом з соратниками активно долучається до розбудови національної музичної культури, стає одним із перших професорів Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка, який було реорганізовано у Лисенкову школу. В інституті викладав орфоепію (дикцію і декламацію) та свій спеціальний авторський курс «Історія пісні», що не мав аналогів у світовій педагогічній практиці.

З братом Левком глибоко вивчав та популяризував українську пісенну фольклорну спадщину. У 1919 р. вийшли друком його фундаментальна праця «Українські думи та пісні історичні», нотний матеріал до яких підготував Л. Ревуцький. Згодом світ побачили два випуски «Козацьких пісень» і «Галицькі пісні» в обробці Левка та коментарями Дмитра Ревуцького, а також три випуски збірників пісень «Золоті ключі», що містили по 125 українських народних пісень із коментарями Д. Ревуцького (1926–1929 рр.). У 1920 р. створив перший український театральний підручник «Живе слово. Теорія виразного читання».

У 1920 рр. Д. Ревуцький разом з соратниками, небайдужими до важливої справи провідними українськими митцями (Л. Старицька-Черняхівська, М. Зеров, П. Филипович, Б. Тен (М. Хомичевський), М. Рильський) розпочав роботу над перекладом світової оперної та вокальної класики українською мовою (за 5 років планував зробити український переклад 15 тисяч вокальних творів).

У 1922 р. був одним з організаторів Комітету пам'яті М. Д. Леонтовича. Цього ж року, разом з чоловіком Лесі Українки К. Квіткою став засновником Етнографічного кабінету ВУАН (на базі якого згодом було створено академічний Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України).

У 1930 рр. брати Ревуцькі розпочинають кропітку роботу над багатотомним повним виданням творів М. Лисенка, проте антиукраїнські репресії цих років ставлять крапку на усіх нездійснених справах. 1932 р. Д. Ревуцького звинувачують в буржуазному націоналізмі та поширенні петлюрівської ідеології і звільняють з Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка (невдовзі було репресовано і сам інститут). Від арешту братів Ревуцьких тоді врятувала робота над оперою М. Лисенка «Тарас Бульба», яку радянська влада змусила авторів «наблизити до оригіналу Миколи Гоголя» появою в ній «Пісні про Сталіна» (музика Л. Ревуцького, слова М. Рильського).

У 1938 р. Д. Ревуцького ненадовго поновлюють на посаді старшого наукового співробітника Інституту фольклору АН УРСР та як викладача Київського Театрального інституту.

Брав активну участь 1939 р. у підготовці та проведенні Республіканської наради кобзарів, де, виголошував доповідь, виконував народні думи і пісні, демонструючи прадавні традиції кобзарського співу.

У вересні 1939 р. Д. Ревуцького остаточно звільняють з усіх посад, викрадають майже завершену його працю про українських кобзарів.

Від пережитого в композитора стався інсульт, він втратив мову та майже рік пролежав у ліжку. Коли трішки окріп і почав ставати на ноги – до нього підселили наглядча з «органів», що змусило Д. Ревуцького перебратися у 1941 р. до помешкання близького друга, художника В. Кричевського.

Восени 1941 р. від усіх відомих київських діячів вимагали залишити місто, а відмова закінчувалася арештом та розстрілом. Д. Ревуцький, який після інсульту ледь пересувався відмовився від евакуації, що невдовзі мало фатальні наслідки... Після окупації м. Києва

німцями він відновив роботу над упорядкуванням листів та нотних сторінок з Лисенкового архіву та роботою над монографією про життя і творчість композитора. До газети «Українське слово», яку видавала в м. Києві О. Теліга подав дві статті – «Український фольклор» та «Український фольклор і Лисенко».

Це, очевидно, і стало причиною його жакливої смерті. 29 грудня 1941 р. Д. Ревуцького знайшли мертвим у власній оселі за його робочим столом над залитою кров'ю монографією про М. Лисенка. Згодом було зафіксовано 34 удари молотком по голові українського вченого, після цього нерухомому тілу було завдано кілька ножових поранень. Молоток, яким завдано удари, зірвався з держала і пробивши внутрішнє віконне скло, застряг між рамою. Тоді така ж жаклива смерть застала дружину Д. Ревуцького...

Довгий час таємниця вбивства Д. Ревуцького лишалася нерозкритою, смерть та обставини замовчувалися... Вбивць не зловили, проте все свідчило про розправу більшовицьких агентів з видатним культурним діячем. Крапки над «і» розставили документи архівів НКВД, оприлюднені дослідницею В. Кузик, що містили «звіт» про те, що «в листопаді 1941 р. був знищений зрадник Батьківщини професор Ревуцький, який перейшов на службу до німців, виступав у фашистській пресі з наклепами на Радянський Союз».

Д. Ревуцький зорів піднесенням до високого рівня та поширенням української музичної культури, організував концерти, виконував народні пісні та думи, перекладав тексти творів європейських композиторів, вчителював та викладав музичні і мистецькі дисципліни, редагував нотні видання (твори світових композиторів, вокальні твори Л. вана Бетховена, «Галицькі пісні» в обробці Д. Ревуцького, «Дуети М. Лисенка», «Козацькі та історичні пісні», три збірки українських народних пісень «Золоті ключі» тощо). Переклав для Київського Оперного театру лібрето опер: «Фауст» Ш. Гуно, «Викрадення із сералю» В. Моцарта, «Пророк» Дж. Месрбера, «Паяци» Р. Леонкавалло, «Продана наречена» Б. Сметани, «Тригрошова опера» Б. Брехта тощо.

Д. Ревуцький є автором близько 60 наукових праць, серед них: «Українські думи та пісні історичні» (1919 р.), «Живе слово: Теорія виразного читання для школи» (1920 р.), «Новий твір української інструментальної музики» (1925 р.), «Кобзарі й лірники (добірка матеріалів). Вступні уваги» (1926 р.), «Золоті ключі: Збірник пісень» (1926–1929 рр.), «Андріяшіяда» – опера-сатира М. Лисенка (1930 р.), «Хорова діяльність М. Лисенка» (1931 р.), «С. С. Артемовський-Гулак і його комічна опера «Запорожець за Дунаєм» (1936 р.), «Лисенко – хоровий диригент» (1937 р.), «Шевченко і народна пісня» (1939 р.), «Автобіографія М. Лисенка» (1939 р.), «Музикальна освіта М. Лисенка» (1940 р.), "Український музичний фольклор. «Українське слово» (1941 р.), «Український фольклор і Лисенко» (1941 р.) та інші.

Більше про Дмитра Миколайовича Ревуцького дивитися у джерелах:

1. Кузик В. До 140-річчя Дмитра Ревуцького. Музика: український інтернет-журнал. 16.04.2021. URL: <https://mus.art.co.ua/do-140-richchia-dmytra-revutskoho/>
2. Кузик В. В. Ревуцький Дмитро Миколайович. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2012. Т. 9 : Прил–С. С. 160.
3. Ревуцький Дмитро Миколайович. Шевченківська енциклопедія : у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. Т. 5 : Пе–С. С. 440–441.
4. 1881 – народився Дмитро Ревуцький, композитор і фольклорист. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://surl.li/teqdmw>

~~~~~

5 травня 190 років від дня народження **Сидора Івановича Воробкевича** (1836–1903), українського буковинського письменника, поета і композитора, диригента, художника, педагога, культурно-музичного діяча, редактора часописів Буковини, православного священика

Мав псевдоніми Данило Млака, Демко Маковійчук, Морозенко, Семен Хрін, Ісидор Воробкевич, С. Волох та інші. Був нагороджений лицарським хрестом ордена Франца Йосифа (1902 р.).

Ізидор Воробкевич, у сучасних джерелах Сидір Воробкевич народився в родині вчителя філософії і богослов'я. В малому дитинстві разом із сестрою Аполонією і молодшим братом Григорієм (псевдонім Наум Шрам), що також став відомим на Буковині письменником і культурно-громадським діячем залишився круглим сиротою (в 4 роки померла мама, в 9 років не стало батька). Його виховували бабуся Параскева з дідусем Михайлом в м. Кіцмані, Чернівецької області.

Прадід майбутнього письменника, Скальський Млака де Оробко, утік свого часу з Литви, дід переписав прізвище Оробко на Воробкевич. Перша частина прізвища

Млака згодом стала улюбленим псевдонімом С. І. Воробкевича. Його батько Іван був професором релігії і філософії в Чернівецькій гімназії (у той час ліцей). Мати, румунка Елізабет Корлатеан – донька протоієрея Кампулунг Молдовенеска.

Важливу науку отримав від бабусі, яка з дитинства навчила Сидора палко любити рідну мову, пісню та свій рід та людей. З вуст бабусі майбутній поет почув багато казок, пісень та народних оповідань про українських отаманів. Дід також щедро обдаровував дитячу душу безліччю розповідей та незабутніх історій про Залізняка і Гонту, козацтво та рідну Україну.

З дитячих років С. І. Воробкевич захоплювався музикою і народною творчістю, поезією та живописом. Його щоденник, літературні та музичні рукописи містять чимало ескізів олівцем і тушшю.

У м. Кіцмані С. І. Воробкевич здобув початкову освіту в чотири класовій німецькомовній школі, також навчався у Чернівецькій гімназії. Під час літніх канікул мандрував селами та записував українські і румунські народні мелодії. В цей період також з'являються перші поетичні та музичні спроби – пише пісні на власні вірші.

Не порушуючи родинної традиції, у 1857 р. вступив до Чернівецької духовної семінарії. Весь свій вільний час присвячував музичній самоосвіті. Користуючись семінарською бібліотекою та добре володіючи іноземними мовами, вивчав гармонію, контрапункт, інструментування за підручниками німецьких авторів. Пізнавав кращі зразки західноєвропейської музики, особливо захоплювався творчістю Й. С. Баха, Г. Ф. Генделя, Й. Гайдна тощо. У 1861 р. закінчив духовну семінарію, згодом був священником у селах Буковинського і Гуцульського країв, де вивчав місцевий побут та музичний фольклор. Результатом цієї багаторічної праці з вивчення народного фольклору стало видання у 1865 р. розвідки «Наша народна пісня».

Письменницька, композиторська, викладацька і культурно-громадська діяльності у житті С. І. Воробкевича тісно перепліталися та були невід'ємні одна від одної.

З 1867 р. проживав з родиною в Чернівцях. З 1867 р. викладав спів у Чернівецькій духовній семінарії та гімназії. Постійно відчуваючи недостатній рівень музичної освіти 1868 р. поїхав до Віденської консерваторії, де пів року приватно навчався у професора Ф. Кренна. Проїздом у м. Львові відвідав концерти хорової музики, зокрема потужне враження справили на нього твори Д. Бортнянського, М. Березовського та А. Веделя.

По закінченню навчання у 1868 р. успішно склав іспити та став викладачем співу і регентом хору. Повний творчого натхнення композитор почав писати багато музики: фортепіанні п'єси, інструментальні ансамблі, оперети («Золотий мопс» та інші), пісні та хорові твори на власні вірші, а також на слова інших авторів. Не припинив праці і на літературній ниві – з'явилася чимала кількість віршів, оповідань, новел та драматичних творів.

Вагому роль у формуванні творчого світогляду С. І. Воробкевича відіграла зустріч з громадським діячем Ю. Никоровичем, який познайомив молодого поета і композитора з творами М. Шашкевича та М. Устияновича. Саме завдяки підтримці Ю. Никоровича у 1863 р. розпочалася літературна діяльність С. І. Воробкевича – з'явилися друком перші вісім віршів – цикл під назвою «Думки з Буковини», який був надрукований у збірнику «Галичанин».

З 1875 р. працював на богословському факультеті Чернівецького університету. Також виховав чимало музикантів, зокрема, серед його учнів – видатний австрійський і український музикознавець та композитор Є. Мандичевський.

С. І. Воробкевич був активним членом чималої кількості товариств, співпрацював з багатьма установами у Чернівцях. Зокрема, був головою «Руської Бесіди», засновником і редактором українського літературно-мистецького журналу «Буковинська зоря» (де довго працював), організатором студентського товариства «Союз» у 1876 р., з 1884 р. головою першого «Руського літературно-драматичного товариства», метою якого було «плекати драматичне й музичне мистецтво, ставити українські народні п'єси в театрі, організовувати музично-декламаційні вечори, концерти й популярні лекції на мистецькі теми» [цитата за 6]. Також був редактором і видавцем першого літературного буковинського альманаху «Руська хата» (1877 р.), маючи на меті об'єднати в одному виданні літературні скарби з усіх куточків української землі. З 1887 р. керував товариством «Руський дім народний» в Чернівцях. У 1897 р. С. І. Воробкевича було обрано представником Краєвої шкільної ради, де він був першим українцем на цій посаді.

У 1870–1880 рр. С. І. Воробкевич активно і плідно співпрацював з театром, написав значну кількість музично-драматичних творів, що з успіхом ставилися на сцені театру. Створюючи театральну музику композитор спирався на народне мистецтво, широко використовував народний буковинський мелос. Музично-драматична творчість охоплює різні жанри – народну побутову оперу, оперету, історичну драму тощо. Драми «Гнат Приблуда» (1875 р.), «Убога Марта» (1878 р.) та інші написані на сюжети з народного життя та висвітлюють морально-етичні проблеми села. У жанрі історичної драми С. І. Воробкевич спирався на традиції представників Перемишльської композиторської школи: М. М. Вербицького («Федько Острозький», «Настася» та інші); І. А. Лаврівського («Роксоляна» та інші); за сюжетом А. Яблонівського написав історичну драму «Ольга». Завдяки історичним драмам, С. І. Воробкевича «нарід уперше почув зі сцени велику пісню про минуле, вперше побачив на сцені великі легенди своєї давнини, славні події своєї історії» (С. Чарнецький) [цитата за 6]. Музично-драматичні твори С. І. Воробкевича, які були написані для львівського театру «Руська Бесіда» на сюжети з життя українського / буковинського села, мали потужний вплив на розвиток театру та формування театральної культури західноукраїнських земель, де вони були з успіхом поставлені.

Писав українською, німецькою і румунською мовами. Чимало творів письменника також перекладено болгарською, німецькою та іншими мовами.

В літературному доробку С. І. Воробкевича – твори реалістичного і романтичного характеру, а саме: вірші, поеми, новели, оповідання, повісті, гуморески, науково-популярні публікації та інші. Також занурювався у теми історичного минулого, зокрема перу письменника належать: оповідання «Турецькі бранці» (1865 р.), поема «Нечай» (1868 р.), драми «Петро Конашевич-Сагайдачний» (1884 р.) і «Кочубей і Мазепа» (1891 р.), комедія «Пан мандатор» тощо. Разом з тим, писав про тяжку долю селянства, серед творів цієї тематики – вірші «Рекрути» (1865 р.), «Панська пімства» (1878 р.) та інші. С. І. Воробкевич одним з перших в українській літературі відобразив життя робітників, що яскраво представлено у драмі «Блудний син».

Найповніше поетичний талант проявився в ліричних віршах, де С. І. Воробкевич «розсипає велике багатство життєвих спостережень, осяяних тихим блиском щирого, глибокого, людського і народолюбного чуття» (І. Я. Франко) [цитата за 4]. Характерними рисами пера митця є мелодійність, глибока задумливість та близькість до фольклорних джерел, разом з тим, багатом його творам властивий гумор.

За своїм обдаруванням є яскраво вираженим ліриком-мініатюристом. В поезії та особливо музиці найціннішими є мініатюри ліричного характеру, в яких талановито проявилася мистецька мудрість і творча винахідливість автора. Серед них хорові твори «Вечір», «Над Прутом у лузі», «Там, де Татран круто в'ється», «Заграй ми, цигане старий», «Сині очі», «Чабан вівці ганяє» та інші. Завдяки душевній ліричній мелодії, близькій до народних пісень чимало хороших творів були настільки популярними, що деякі з них вважалися народними.

Вагоме місце у композиторській спадщині С. І. Воробкевича займає вокально-хорова творчість. Понад 30 років працював як диригент з різними хоровими колективами Буковинського краю, праця з якими сприяла творчості митця: часто на репетиції приносив свій новий твір, щоб перевірити його звучання наживо.

С. І. Воробкевич з глибокою любов'ю ставився до української народної пісні, вважав її «талісманом, що відкриває таємницю минулого», закликав уважно пізнавати її, бо вона «історія народу» [1, С. 9; цитата за 6].

Палка любов до рідної пісні і мови знайшли своє втілення у вокально-хорових творах митця. Вірш-пісня «Рідна мова», який С. І. Воробкевич поклав на музику, став хрестоматійним, до 1939 р. його друкували у букварах, читанках і дитячих співанках. Після проголошення незалежності України вірш повернувся на сторінки дитячих книжок.

Перу письменника належить низка оповідань, новел, нарисів та гумористичних творів-сміховинок («Нерон», «Сабля Скандербега», «Клеопатра», «Іван Грозний» тощо).

С. І. Воробкевич часто виступав з лекціями про музику та народну пісню, писав науково-популярні статті на різноманітні теми, зокрема є автором циклу публікацій «Наші композитори» (1870-ті рр.).

Автор багатьох і різноманітних за жанром літературних, музичних творів – пісень і хорів, романсів, оперет. Писав музику на слова Т. Г. Шевченка (велику популярність мали хори «Думи мої», «Минають дні», «Чого мені тяжко», «Гомоніла Україна», «Три шляхи», «Вогні горять» та інші), О. Ю. Федьковича, І. Я. Франка, М. С. Шашкевича, В. Александрі, М. Емінеску, В. Бумбака.

Усе своє життя С. І. Воробкевич багато уваги приділяв молоді, зокрема займаючись музичною педагогікою. Гостро відчуваючи відсутність української педагогічної і методичної літератури з музично-теоретичних дисциплін, у період викладацької діяльності в гімназії, духовній семінарії та університеті укладав пісенники для початкової школи, серед яких знаний «Співаник для шкіл народних» (1870 р., 2 книга – 1889 р., згодом третя книга), також створював підручники з теорії музики, сольфеджіо, гармонії та співу тощо. Це були перші українські зразки педагогічної музично-літератури на Буковині, значення яких важко переоцінити.

Як композитор та письменник багато творів написав для дітей – вірші, оповідання, пісні тощо («Рідна мова», «То наші любі, високі Карпати», «Веснянка», «Осінь» та інші). Після перебування у м. Києві у 1874 р. написав два чоловічі хори «Цар-ріка наш Дніпро» та «Я родився над Дніпром, отому я козаком».

С. І. Воробкевич як композитор плідно працював в галузі інструментальної музики. Перші фортепіанні п'єси написані у час навчання в Чернівецькій гімназії у 1855 р. (переважно польки, мазурки, кадрили і марші) та були близькі до австрійської музики. Молодий композитор постійно знаходився в стані пошуку, вагомих вплив на його формування мала творчість М. В. Лисенка. Музичні твори зрілого періоду творчості (1870–1890 рр.) насичені українським народним мелосом. Серед них варто згадати «Думку» для фортепіано, де композитор спирається на карпатський фольклор, також низка фортепіанних п'єс написана на основі румунського фольклору.

Композитор був першопроходьцем у жанрі камерно-інструментального ансамблю (на західноукраїнських землях зробив перші кроки у цьому напрямку). Серед них: твори для віолончелі і фортепіано, скрипкові дуети, п'єси для тріо (для двох скрипок і віолончелі, для двох скрипок та флейти), «Лукаш-полька» для смичкового квартету, Концерт для скрипки з фортепіано, присвячений доньці Вікторії (1894 р.). концертна п'єса у формі варіацій, побудована на українському мелосі) тощо [6].

За життя С. І. Воробкевича було видано збірку віршів «Над Прутом» у 1901 р. за участю І. Я. Франка, який називав митця одним з «перших жайворонків нової весни нашого народного відродження».

Помер та похований у м. Чернівцях.

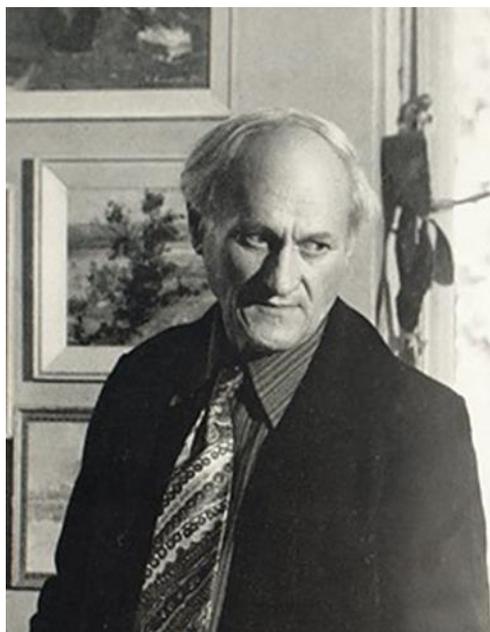
Плідна багатогранна діяльність С. І. Воробкевича як композитора, поета, диригента, педагога, культурно-громадського діяча мала важливий вплив на розвиток національної української культури, зокрема Галичини та Буковини.

Після смерті письменника і композитора С. І. Воробкевича, у 1909–1911 рр. вийшло друком двотомне зібрання його творів, що стало першою спробою представити всю спадщину митця в одному виданні. До першого тому увійшли поетичні твори письменника, другий том містить його прозові твори. Друкований оригінал праць зберігається в Національній бібліотеці України ім. Я. Мудрого:

Більше про Сидора Івановича Воробкевича дивитися у джерелах:

1. Білинська М. Сидір Воробкевич. Київ : Музична Україна, 1982. 45 с.
2. Воробкевич І. Твори Ізидора Воробкевича. Т. 1, 2. / [передм. О. Маковея]. Львів : З друк. Наук. товариства ім. Т. Г. Шевченка, 1909, 1911 417 с.
3. Воробкевич Сидір. Гусар Ю. Буковинський календар. Ювілеї – 2008. Чернівці : Правдивий поступ, 2008. С. 117.
4. Воробкевич Сидір Іванович. Бібліотека української літератури. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=5142>
5. Завадка Б. В. Воробкевич Сидір (Ісидор) Іванович // Енциклопедія історії України: Т. 1: А–В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ : Наукова думка, 2003. 688 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Vorobkevych_S
6. Мисько-Пасічник Р. Сидір Воробкевич. URL: <https://www.pisni.org.ua/hview.php?id=134>
7. Никоненко П. М., Юрійчук М. І. Сидір Воробкевич: Життя і творчість. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2003. 208 с. (Серія: Літературні імена Буковини).
8. Онацький Є. Млака Данило // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. Буенос-Айрес, 1961. Т. 4, кн. VIII : (Ме–Мо). С. 1014.
9. Шевчук О. Воробкевич Сидір Іванович // Українська музична енциклопедія / Гол. редкол. Г. Скрипник. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук України, 2006. Т. 1 : [А–Д]. С. 413–414.

~~~~~

25 червня 115 років від дня народження **Сергія Федоровича Шишка** (1911–1997), українського художника, живописця, «літописця Києва», майстра пейзажу та натюрморту, народного художника України (1964 р.) та СРСР (1974 р.), лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1982 р.), почесного громадянина м. Києва, почесного громадянина м. Ніжина. Заступник голови правління Співки художників УРСР та секретар правління Співки художників СРСР (з 1968 р.)

Народився в м. Носівка (нині Ніжинський район Чернігівської області) в сім'ї ветеринарного лікаря. У часи Української народної республіки у 1919 р. родина переїхала до м. Ніжина. Навчався в Ніжинській початковій школі-семирічці у художника П. П. Лапи, якого упродовж життя згадував з великою вдячністю та повагою. Саме він прищепив своєму учневі любов і жагу до мистецтва, спрямовував професійними порадами та практичними

заняттями, що мало визначальну роль у становленні С. Ф. Шишка як художника з власним почерком. Вчитель відкрив перед захопленим поглядом юнака красу пейзажу, навчив писати етюди з натури. Таке спілкування з природою через живопис стало на все життя звичкою митця. С. Ф. Шишко дуже любив м. Ніжин, викладав малювання у школах міста, тут одружився, тут народилася донька Валентина.

У 1929–1933 рр. навчався в Київському художньому інституті (клас Ф. Г. Кричевського), згодом підвищував свою майстерність в Ленінграді, де закінчив у 1943 р. Інститут малярства, скульптури та архітектури Всеросійської академії мистецтв.

У 1944 р. С. Ф. Шишко оселився у м. Києві, де працював усе життя. Плідно займався художньою, викладацькою та виставковою діяльністю. Був активним учасником республіканських та всесоюзних художніх виставок. Здійснював творчі поїздки по всій Україні, особливо часто бував у Карпатах і Криму, Запоріжжі та на Чернігівщині.

Вже ранні роботи художника засвідчують його талант та високу професійну школу загальноєвропейського художнього поступу.

У мистецькому доробку майстра є портрети та натюрморти. З роками все більше місця у його творчості займав пейзаж, до якого глядач завжди відчуває себе причетним. Майстерність С. Ф. Шишка у вмінні передати неповторні миттєвості, змальовуючи звичайний ландшафт під незвичним ракурсом.

С. Ф. Шишка називають «маестро пейзажу та натюрморту», адже його образи природи гармонійно постають метафорою усього життя людини. Пейзажі («Старий Поділ», «Зимовий етюд», «Зима в парку», «Дніпрові береги», «Володимирська гірка», «Гірський потік», «Гуцульське подвір'я», «Вечір», «Київ», «Біля фонтана» та інші) сповнені глибокої тиші, мрійливості та душевного спокою.

Особливою темою у творчості художника є зображення квітів, зокрема букети пишних півоній, яскравих айстр, пихатих троянд, святкових тюльпанів, невибагливих польових квітів. Майстер розширює звичне усталене бачення натюрморту, поєднуючи в деяких композиціях натюрморт із пейзажем, часто доповнюючи фрагментами інтер'єру. Варто згадати картини «Бузок і конвалії» (1977), «Соняшники» (1977), «Троянди на балконі» (1978), «Дощовий день» (1979), «Айстри» (1979), «Проліски», «Букет польових квітів» та інші. Найкращі картини з квітами написані у найтяжчі роки особистого життя художника: спочатку тяжко захворіла дружина, трохи згодом – донька Валя. Декілька років вони були прикуті до ліжка і С. Ф. Шишко доглядав за ними. Для їхньої втіхи він завжди приносив додому квіти. Глибоке горе, душевний біль та безвихідь художник виплескував у феєрію барв, життєдайну силу природи. У його творах гармонічно поєднуються безкрая цнота природи та завершеність композиції.

Проте його улюбленою темою упродовж усього творчого шляху все ж таки залишався Київ, якому він присвятив понад 40 років свого життя. Перший цикл київських етюдів створений 1944 р. і відтоді художник постійно повертався до зображення рідного міста. Серед найвідомішої численної кількості робіт найважливішою постає серія «Київська сюїта» (1944–1980 рр.), до якої увійшли понад 100 картин та етюдів, що по праву вважаються «Київським літописом минулого століття». Розпочавши серію полотнами «Дніпро», «Київ – улюблене місто» (1944 р.), «Осінь. Аскольдова могила» (1947 р.), художник зробив м. Київ темою усього свого життя. Також варто пригадати картини «Володимирська гірка» (1946 р.), «Дніпро. Краєвид на Поділ» (1950 р.), «Кирилівська церква. Зима» (1952 р.), «Дніпро вранці» (1953 р.), «Пізня осінь. Володимирська гірка» (1957 р.), «Новий Київ» (1960 р.), «Київська долина» (1974 р.) та інші. Саме за «Київську сюїту» у 1982 р. С. Ф. Шишку присвоєно Державну премію України ім. Т. Г. Шевченка.

Гармонійно митець втілював прості буденні мотиви, майстерно проявляючи послідовність та безкомпромісність справжнього реалізму. Майстер з любов'ю зображав зруйновані війною храми, безмежні далі Дніпра, Хрещатик, київські парки і сквери в усі пори року, красу скляного фасаду станції метро («Хрещатик взимку», 1966 р.), новобудови білосніжної Русанівки в рожево-блакитній задніпровській даліні («Дніпровські береги», 1963 р.) тощо.

«Київська сюїта» втілила в собі не лише особливості творчого обличчя майстра, а і його життєві пошуки та шлях. Полотна серії різнопланові, кожне з них вражає цілісністю та завершеністю. Київ для художника – втілення могутньої сили, нескореності та внутрішнього відродження. У київських краєвидах він втілює своє світосприйняття, розуміння добра та краси, власний моральний та мистецький ідеали.

Також створив цикли самаркандських і загорських етюдів (1942 р.), фронтових етюдів та етюдів післявоєнного зруйнованого Києва (1944 р.), цикли карпатських красвидів (1947 р.), кримські етюди і пейзажі шевченківських місць (1956 р.), індустріальні пейзажі, полотна, присвячені життю селян та колгоспному життю («Скиртування соломи», «Колгоспний двір», «На току», «Молотьба» та інші). Усі полотна широко експоновані на численних виставках як в УРСР, так і за кордоном.

У 1987 р. у Музеї історії Києва відбулася перша велика персональна виставка творів С. Ф. Шишка під назвою «Київська сюїта», наступного року майстер подарував музеєві своїх 60 робіт з краєвидами міста.

Чимало картин художник присвятив шевченківській темі. Серед найвідоміших – «Канівська зима», «Зима на схилах Чернечої гори», «Канівський пейзаж», «Пейзаж у селі Шевченковому» та інші.

Одна із залів Картинної галереї Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя присвячена творчості С. Ф. Шишка. Художник часто бував у цьому освітньому закладі і подарував йому своїх 36 картин у 1982–1984 рр. Колекція містить картини різних періодів творчого зростання та розвитку майстра. Є в ній ранні його роботи, присвячені Ніжинському ВНЗ («Ніжинський педінститут», 1940 р., «Парк біля інституту влітку», 1939 р.), та картини 1950–1960 рр. («Дощ над Дніпром», «Весна», 1954 р., «Прояснюється», 1958 р.), а також полотна більш зрілого періоду («Над тихим Пелом», 1971 р., «У парку імені Ватутіна» 1975 р.).

В експозиції Ніжинського краєзнавчого музею ім. І. Спаського представлені ранні графічні роботи художника, а також картини «Ферма колгоспу ім. Фрунзе», «Збір урожаю», «Кімната» та інші. Останню з названих картин майстер присвятив пам'яті доньки Валі, яка тяжко хворіла і дуже рано померла. Художник часто малював свою доньку, особливо, коли вона була маленькою. Валентина також була талановитою художницею. Коли її хвороба відступала, вона творила життєдайні, самобутні та яскраві твори. Десять картин Валентини її батько подарував м. Ніжину, куди він часто повертався, любив ходити старими вулицями міста та завжди привозив з Ніжина у Київ квіти.

Помер у м. Києві, де і похований.

Творчий шлях С. Ф. Шишка відмічений великими персональними виставками в Україні та за кордоном (в Болгарії, Італії, Німеччині, Франції, Канаді, Японії тощо). За його життя було видано дев'ять каталогів і три альбоми. Роботи майстра представлені в Національному художньому музеї України, Одеському, Сімферопольському, Сумському, Чернігівському та багатьох інших художніх музеях та приватних колекціях.

Більше про Сергія Федоровича Шишка дивитися у джерелах:

1. Зубар М. Шишко Сергій Федорович // Шевченківська енциклопедія : у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. Т. 6: Т–Я. С. 978.
2. Пономар О. Квіти художника Сергія Шишка. *Ніжинська старовина*. Вип. 11 (14), 2011. С. 107–109. URL: <https://surl.lu/gkyofb>
3. Сергій Шишко. Альбом. Бібліотека українського мистецтва К. Лебедевої. Ред. Рада: Федчишин В. І., Сагайдак О. С., Голець Д. М. Упоряд.: Федчишин В. І., Сагайдак О. С., автор вступ. статті Лагутенко О. А. Київ, 2006. 210 с.
4. Сергій Шишко. Живописний щоденник. Альбом-каталог / Упоряд. Є. Білоусова. Київ : НЮ АРТ, 2024. 120 с.
5. Шишко Сергій Федорович. Енциклопедія Носівщини. URL: <https://surl.lt/epzgw>

~~~~~

21 липня 120 років від дня народження **Олени Іванівни Теліги** (1906–1942), однієї з найяскравіших і водночас найдраматичніших постатей української літератури й визвольного руху першої половини ХХ ст. Поетеса, публіцистка, літературний критик, діячка ОУН, символ незламності українського духу та жертвовної любові до Батьківщини.

Її творчий доробок не є великим за обсягом, кожен поетичний і публіцистичний текст вирізняється силою духу, високими моральними орієнтирами та художньою довершеністю. Саме ця поєднана інтенсивність змісту і форми зробила поетесу символом стійкості та незламності української національної ідеї. Життя О. І. Теліги стало прикладом самовідданого служіння Україні, що завершилося героїчною смертю в Бабиному Яру, назавжди вписавши її ім'я в пантеон творців української культури.

Олена Шовгеніва, яка увійшла в історію під літературним ім'ям Теліга, народилася в с. Іллінському під Москвою в сім'ї українського інженера-гідротехніка Івана Опанасовича Шовгеніва (родом з Харківщини). Незважаючи на народження поза межами батьківщини, її виховання з ранніх років було пройняте українським національним духом. Атмосфера родини, де цінували знання, працю та культуру слова, сприяла формуванню твердих світоглядних засад і внутрішньої дисципліни майбутньої поетеси. Після подій революції 1917–1920 рр. родина повернулася до України, де опинилася в самому епіцентрі боротьби за державність: батько обійняв посаду міністра в уряді УНР, а брат Сергій став вояком її армії.

Поразка визвольних змагань змусила родину Шовгенівих емігрувати: спершу до Польщі, пізніше – до Чехословаччини. Олена разом із матір'ю та молодшим братом деякий час залишалася в м. Києві, однак через голод і складні умови життя у 1922 р/ теж була змушена покинути Україну. У Празі в Подєбрадах розгорнувся її інтелектуальний розвиток: у 1923–1929 рр. вона навчалася в Українському високому педагогічному інституті ім. М. І. Драгоманова, де спеціалізувалася в галузі української мови й літератури. Саме там вона ввійшла до кола «пражан» – літературного гурту, що об'єднав Євгена Маланюка, Юрія Липу, Оксану Лятуринську, Григорія Костюка та інших митців. У цьому середовищі утверджувався стиль поетеси, позначений інтелектуальною глибиною, вимогливістю, динамікою волі та етикою честі.

У 1929–1939 рр. О. І. Теліга проживала в Польщі, де працювала у «Віснику», редагованому Дмитром Донцовим. У цей час вона вступила до ОУН і співпрацювала з такими діячами, як Олег Ольжич та Улас Самчук. Після внутрішнього поділу організації вона залишилася з групою, очолюваною Андрієм Мельником.

У 1941 р. О. І. Теліга разом із похідними групами ОУН вирушила до окупованого нацистами м. Києва. Це повернення було глибоко усвідомленим – вона не розраховувала на прихильність окупаційної влади, але була переконана, що українська культурна еліта має діяти саме в столиці. У м. Києві очолила Спільку українських письменників, брала участь у створенні Української Національної Ради, підтримувала українську періодику, заснувала та редагувала журнал «Литаври», навколо якого гуртувала молодих митців. Активність поетеси швидко привернула увагу гестапо. У лютому 1942 р. її заарештували разом із чоловіком Михайлом. Останні дні життя поетеси позначені мужністю: за свідченнями, вона відмовилася від будь-яких компромісів та не зріклася своїх переконань навіть перед загрозою смерті. «Коли мене заарештують і я загину, то знайте, що сповнила свій обов'язок до кінця, і скажіть про це іншим», – казала вона незадовго до смерті колегам з письменницької спілки.

На початку 1942 р. О. І. Телігу разом з іншими підпільниками заарештувало гестапо, а 22 лютого 1942 р. (за іншими даними – 21 лютого) поетеса разом з Михайлом Телігою,

редактором Іваном Рогачем та поетом Іваном Ірлявським були розстріляні німецькими фашистами у Бабиному Яру.

Хоча О. І. Теліга не залишила великої кількості віршів, її творчість стала високим зразком поезії українського національного ренесансу міжвоєнної доби.

«Оригінальна в образах та ідеях; цілісна, як рідко хто інший; елегантна у формі своїх віршів; горда в наставленні до життя – вона лишила нам взір справжньої панської поезії в найкращім значенні слова, поезії, позбавленої всього вульгарного, простацького... З'явилась вона, спалахнула і згоріла на тяжкім та сірім, потім криваво-червонім небі війни й революції, неначе блискуча зірка, лишаючи яскраве світло по собі, яке палахкотітиме нащадкам», – характеризував Олену Телігу Дмитро Донцов, український політичний діяч та ідеолог українського націоналізму.

У її поезії виразно звучить утвердження активної, вольової особистості – людини, яка творить власну долю через дії й боротьбу та здатна піднятися над обставинами. Це не тихе споглядальне переживання, а внутрішня сила, що спрямована на подолання й утвердження. Лірична героїня О. І. Теліги – не пасивний свідок, а людина чину, яка приймає складність світу й відповідає на його виклики з гідністю. Її поезія розповідає про життя, яке слід прожити повноцінно, самовіддано, ніби спалюючи себе у служінні високій меті.

Однією з найяскравіших рис творчості поетеси є неповторне поєднання глибокої жіночої емоційності з твердою рішучістю. Образ жінки у її віршах – це вільна, сильна, здатна до високої любові й водночас готова до героїчного вчинку особистість. Її чуттєвість не має нічого спільного зі слабкістю – навпаки, вона є джерелом сили. Інтимна лірика О. І. Теліги сповнена пристрасті, але позбавлена надмірної сентиментальності: і в коханні, і в житті вона віддає перевагу чесності, принциповості та духовній висоті.

Поезії О. І. Теліги вирізняються музичною організацією та точністю ритму: вони звучать чітко і динамічно, нагадуючи впевнений маршовий крок. Вона уникає надмірної декоративності, натомість прагне до лаконічності і чіткості вислову, що надає її слову рельєфності та пізнаваності. Образ України в творчості поетеси – це не лише рідна земля, а моральний ідеал, що визначає сенс буття. Тема честі та відповідальності проходить крізь усю поезію та публіцистику О. І. Теліги: для неї честь – це не абстрактне поняття, а життєвий закон, який визначає поведінку людини та спільноти. В її творах присутній мотив жертвовності, однак не як трагедії, а як внутрішньо усвідомленої готовності стояти за власні переконання навіть ціною життя – як етика воїна та митця, який знає ціну свободі.

О. І. Теліга була не лише поетесою, але й талановитою публіцисткою. Її статті вирізняються ясністю думки, логічною структурою та сміливою позицією. Вона піднімала питання місця митця в суспільстві, ролі культури у формуванні національного характеру, окреслювала ідеал сучасної української жінки, аналізувала проблеми стилю, духовного життя та творчої відповідальності. У своїх публіцистичних текстах поетеса наголошувала, що письменник має бути чесним перед собою і народом, не служити політичним режимам, а творити справжню культуру. У статтях «До проблеми стилю», «Наростіж вікна», «Якими нас прагнете», «Партачі життя» тощо вона виступає проти духовної пасивності, пристосуванства та зневаги до національної гідності.

Творчість мисткині стала важливим містком між різними поколіннями українських письменників – від неокласиків і «празької школи» до шістдесятників і сучасних авторів. Хоча доробок О. І. Теліги не дуже невеликий, її слово набуло значення морального дороговказу, адже ґрунтується на трьох ключових цінностях: красі, свободі та честі. Вона залишила українській культурі духовний заповіт – жити гідно, творити сміливо, боротися чесно та любити Україну всім серцем.

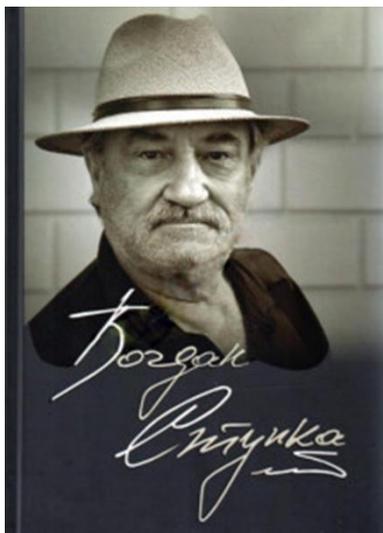
За життя поетеса не встигла видати жодної власної збірки: вони з'явилися вже після її загибелі – «На чужині» (1947 р.), «Олена Теліга» (1977 р.), «Дороговказ. Поезії О. Теліги та О. Ольжича» (1994 р.), «О краю мій» (1999 р.). Значна частина творчої спадщини поетеси, на превеликий жаль, була втрачена.

Пам'ять про О. І. Телігу в Україні вшановано різноманітними ініціативами. У 2006 р. видано конверт зі спеціальним погашенням, а у 2007 р. – пам'ятну монету номіналом 2 гривні з її портретом. У 2000 р. започатковано Міжнародну літературно-мистецьку премію її імені, першу нагороду якої отримала Л. В. Костенко. У м. Києві встановлено два пам'ятники поетесі – у сквері «Поляна» та в Національному історико-меморіальному заповіднику «Бабин Яр», її ім'ям також названо вулиці в багатьох українських містах і селах. Творчість майстрині посіла почесне місце також в освітньому просторі – твори О. І. Теліги включено до шкільної програми з української літератури.

Більше про Олену Телігу дивитися у джерелах :

1. Жулинський М. Олег Ольжич та Олена Теліга: Нариси життя і творчість: Вибрані твори. Київ, 2001. 144 с.
2. Миронець Н.. Олена Теліга. Київ, 2008. 64 с.
3. Теліга Олена. Листи. Спогади. 2-ге вид., випр. / Упоряд. Н. Миронець. Київ : Видавництво ім. О. Теліги, 2004. 400 с.
4. Теліга О. О краю мій...: Твори, док., біогр. нарис / Упоряд., перед. слово, прим., біогр. нарис Н. Миронець. Київ, 1999. 224 с.
5. Теліга О. Вибрані твори / Упоряд. О. Зінкевич. Вид. 2-ге, допов. Київ : Смолоскип, 2008. 531 с.

~~~~~

27 серпня 85 років від дня народження **Богдана Сильвестровича Ступки** (1941–2012), українського актора театру і кіно, театрального діяча, Героя України, народного артиста України, одного з найяскравіших представників сучасної української театральної школи

Постать Б. С. Ступки – одна з ключових у сучасній українській культурі. Він не лише сформував нову якість акторської гри в театрі та кіно, а й став символом національного мистецтва, репрезентуючи Україну у світовому культурному просторі. Творчість майстра – унікальний синтез психологічної глибини, інтелектуального осмислення ролі, надзвичайної внутрішньої свободи та харизматичної сценічної експресії. Упродовж понад п'яти десятиліть Б. С. Ступка створив сотні сценічних і кінематографічних образів, залишивши по собі

колосальний мистецький спадок.

Б. С. Ступка з'явився на світ у невеличкому м. Куликів на Львівщині у тривожний час, коли ця земля перебувала під німецькою окупацією та входила до дистрикту Галичина Генерал-губернаторства. Та попри суворі обставини епохи, його дитинство було зігріте особливою атмосферою театру, який став для нього другою домівкою.

До сцени Богдана привела сама родина. Батько, Сильвестр Дмитрович, співав у хорі Львівського оперного театру, мамин старший брат був там солістом, тітка обіймала посаду головного концертмейстера. Театральні куліси з ранніх літ відкривали хлопцеві свій таємничий світ: тут він чув голоси легендарних співаків повоєнної доби – Івана Козловського, Сергія Лемешева, бачив народження сценічного дива і вбирав його кожною клітиною душі.

Шкільні роки майбутнього актора минули у м. Львові: спочатку навчався в 37-й школі міста (тоді – СШ № 4, нині Львівська лінгвістична гімназія), з восьмого класу – у 28-й середній школі. Юний Богдан мріяв про хімічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка, однак доля розпорядилася інакше – вступні іспити виявилися невдалими. У 1959 р. він почав працювати в університетській обсерваторії, водночас вступивши на заочне відділення філологічного факультету. Та справжнє покликання вже наполегливо кликало його до сцени.

1 травня 1961 р. Б. С. Ступка закінчив акторську студію при Львівському академічному драматичному театрі ім. М. Заньковецької. Його творчим наставником був режисер та педагог Сергій Данченко. Саме з цього моменту почався його професійний шлях у театрі, якому актор віддав сімнадцять років свого життя – років становлення, пошуків та творчого зростання, що заклали фундамент великої акторської долі.

Молодий актор швидко проявив себе як виконавець широкого діапазону: від ліричних і драматичних героїв до яскравих комедійних постатей. Його ранні роботи характеризувалися емоційною щирістю, пластичністю, внутрішньою напругою та глибоким зануренням у характер.

Серед найяскравіших ролей цього періоду: Лаерт у «Гамлеті» В. Шекспіра; Нестор та Микола у різних постановках «Украденого щастя» І. Франка; Голохвастов у «За двома зайцями» М. Старицького; Кайдаш у сценічній адаптації «Кайдашевої сім'ї» І. Нечуя-Левицького.

Уже в цих ролях критики помічали ключову рису Б. С. Ступки: здатність будувати багатопланову психологічну партитуру образу, що робило його гру особливо переконливою і впливовою.

У 1978 р. відбувся доленосний перехід актора до м. Києва – у Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка. Цей крок означив початок нового творчого етапу, який згодом стане вершиною його сценічної кар'єри. У франківському театрі Б. С. Ступка створив цілу галерею образів, що ввійшли до золотого фонду українського театру: Тев'є («Тев'є-Тевель» за Шолом-Алейхемом) – одна з найвідоміших ролей актора, де поєднано трагедійність, комізм і глибоку філософічність; Мартин Боруля (І. Карпенка-Карого) – роль, у якій актор тонко підкреслив людську драму персонажа; Господар («Камінний господар» Лесі Українки) – інтелектуально-витончений образ, що вимагав стриманості та глибини; Чорновус («Хазяїн» І. Карпенка-Карого) – приклад блискучої сатиричної майстерності; Король Лір («Король Лір» В. Шекспіра); Микола Задорожний («Украдене щастя» І. Франка).

З 2001 р. Б. С. Ступка став художнім керівником театру, спрямовуючи його розвиток та формуючи нову стратегію сценічної політики. Він усіяко ініціював оновлення репертуару, запрошував сучасних режисерів, підтримував молодих акторів тощо.

На початку 2000-х рр. актор обійняв посаду Міністра культури і мистецтв України (1999–2001 рр.). Попри короткий термін, митець встиг реалізувати низку важливих культурних ініціатив: підтримку національного кіновиробництва, розширення міжнародних мистецьких контактів, ініціювання програм для молодих митців, модернізацію мистецької освіти тощо. Його державницька діяльність була продовженням професійної місії – служити українській культурі.

Б. С. Ступка став одним із найбільш затребуваних акторів у пострадянському та європейському кіно просторі. За свою кар'єру актор зіграв понад 100 ролей у кіно, працював із кінорежисерами Отаром Іоселіані, Кшиштофом Зануссі, Єжи Гофманом, Юрієм Ілленком, Кірою Муратовою, Сергієм Бондарчуком, Володимиром Бортком, Павлом Чухраєм, Дмитром Месхієвим.

Його кінодебют відбувся у фільмі «Білий птах з чорною ознакою» (1970 р.) Юрія Ілленка, який увійшов до золотого фонду українського кіно. У переліку ролей Б. С. Ступки багато історичних постатей, серед яких: гетьмани Іван Брюховецький («Чорна рада»), Іван Мазепа («Молитва за гетьмана Мазепу»), Богдан Хмельницький («Вогнем і мечем»), а також Чингісхан («Таємниця Чингісхана»), Остап Вишня («Із життя Остапа Вишні»), Тарас Бульба, роботи у фільмах Кшиштофа Зануссі («Серце на долоні», «Persona Non Grata») та ін. У цих стрічках Б. С. Ступка показав інтелектуальний аспект свого акторства, здатність до нюансованої психологічної гри.

Б. С. Ступка був президентом Київського міжнародного кінофестивалю «Молодість», Бердянського міжнародного кінофестивалю «Бригантина» та Київського міжнародного кінофестивалю. З 2001 р. і до останніх днів був художнім керівником Національного

академічного драматичного театру ім. І. Франка в м. Києві. Також був художнім керівником акторського курсу в КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого (2006–2010 рр.).

Актор працював у міжнародних проєктах Польщі, Чехії, Німеччини, Білорусі, Канади. Його кінематографічний образ завжди вирізнявся глибиною, драматизмом та сильною енергетикою.

Б. С. Ступка володів універсальним набором акторських інструментів. Його сценічна мова поєднувала інтелектуально вибудовану структуру ролі, тонку емоційну градацію, глибоке розуміння природи людських переживань, здатність до перевтілення в персонажів різного віку, різної національності та темпераменту.

Особливою рисою актора була психологічна багатовимірність: Б. С. Ступка ніколи не створював однопланових персонажів. Навіть негативні герої набували в його виконанні людяності, а комедійні – філософічної глибини.

Актор умів «слухати» партнера на сцені, що створювало враження природності та живого діалогу. Його жест, пауза, змінена інтонація – усе працювало на розкриття внутрішнього змісту ролі.

Б. С. Ступка – один з найбільш титулованих українських акторів. Серед численних відзнак майстра: Герой України (2011 р.), Народний артист України (1980 р.), лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка, кавалер орденів «За заслуги» та інші державні нагороди. Актор є лауреатом міжнародних кінофестивалів у Карлових Варах, Чикаго, Варшаві, володарем численних театральних премій України та Європи.

Ім'я актора було добре відоме у професійних мистецьких колах Польщі, Литви, Німеччини. Б. С. Ступка став одним із акторів, які створили імідж українського театру у світі.

Б. С. Ступка відійшов у вічність 22 липня 2012 р. Його смерть стала величезною втратою для українського мистецтва. Проте спадщина митця продовжує працювати: його ролі вивчають у театральних вишах, фільми з його участю входять до світових кіно-колекцій, а його сценічні образи стали частиною національної культурної пам'яті.

Життєвий і творчий шлях Б. С. Ступки – це історія цілковитої відданості мистецтву, професійній честі й культурній місії. Він був не просто артистом – був мислителем, творцем, національним символом, який у кожній ролі прагнув утвердити гідність людини та глибину людського духу. Б. С. Ступка створив унікальний акторський канон, який і надалі визначатиме розвиток української театральної та кінематографічної школи. Ім'я митця назавжди закарбоване в історії світової культури як одного з найвидатніших акторів свого часу.

Ім'ям Ступки названо: Київський академічний театр на Подолі, премії, театральні читання та фестивалі, культурні проєкти та конкурси молодих акторів.

На честь актора названі вулиці в містах Вінниця, Буча, Бориспіль, Жовті Води, Запоріжжя, Синельникове, Таврійськ, Покровськ, Слов'янськ. Астероїд 269252 Богданступка, відкритий у ніч на 67-й день народження Б. С. Ступки в Андрушівській астрономічній обсерваторії, названий на його честь. 5 жовтня 2016 р. УДППЗ «Укрпошта» введено в обіг художню поштову марку, присвячену Б. С. Ступці та проведено погашення марки і конверта «Перший день» на поштамтах м. Львова та Києва спеціальним пам'ятним штемпелем «Першого дня». До 75-річчя від Дня народження актора (2016 р.) відкрито Музей-кімнату Б. С. Ступки в будівлі Народного дому смт. Куликів. До 76-тої річниці від Дня народження (2017 р.) встановлено погруддя Б. С. Ступки біля будівлі Народного дому смт. Куликів Жовківського району Львівської області. 27 серпня 2021 р. до 80-річчя від Дня народження актора у м. Києві на вулиці Марії Заньковецької відкрито пам'ятну дошку з горельєфом митця.

Більше про Богдана Сильвестровича Ступку дивитися у джерелах:

1. Богдан Ступка: «Головне, що варто розуміти українцеві – це те, що він унікальний, бо вільний!». *Високий Замок*, 2015. URL: <https://surl.li/zpqvzc>
2. Богдан Ступка: митець і людина / Упор. М. Лабінський. Київ : Книга, 2008. 240 с.
3. Богдан Ступка: Творчість невинна. Кіно-театр. URL: <http://archive-ktm.ukma.edu.ua/2001/6/stupka.html>

4. Богдан Ступка – символ сучасної української культури. Три роки без маестро. Еспресо. 22.07.2015. URL: <https://surl.lu/jkagax>
5. «Талант – не гроші, не ковбаса, не шинка. Не вирахуєш, скільки відсотків його є»: щоденник Богдана Ступки, 2012. URL: <https://surl.li/xqsvwm>
6. Леннік І. Ю. Становлення особистості Богдана Ступки в дитячі та юнацькі роки: вплив родинного виховання. *Культурологічний альманах*. 2025. № 2, С. 154–160. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.18>
7. Мельниченко В. Ю. Богдан Ступка: біографія / ред. А. Овсянникова; Нац. культ. центр України в Москві ім. Б. Ступки. Москва : Домашня бібліотека, 2012. 831 с.
8. Мельниченко В. Ю. Богдан Ступка: (Штрихи до портрета). Київ : Знання України, 2001. 216 с.
9. Тримбач Сергій. Богдан Ступка. Метаморфози. Київ : Дух і літера, 2022. 336 с. (Серія «Постаті культури»).

~~~~~

26 вересня 175 років від дня народження **Михайла Миколайовича Калачевського** (1851–1907), митця, чиє ім'я вписане в історію української музики як композитора, диригента та активного громадського діяча

Представник національно-романтичного напрямку другої половини XIX ст., який став одним із тих, хто закладав підвалини українського симфонізму, поєднуючи європейську художню традицію з живим подихом народної пісні. Творчість Михайла Миколайовича Калачевського посідає в українській культурі місце нарівні з музикою найбільших українських композиторів XIX ст. Семена Гулака-Артемівського та Миколи Лисенка.

Народився М. М. Калачевський в родині дрібного поміщика в с. Попівка на Полтавщині (нині Кіровоградська область). Дитинство минуло серед степових просторів і селянського побуту, де повсякденне життя було нерозривно пов'язане з народною музикою. Саме тут, у природному звучанні пісень і наспівів, формувався той мелодичний світ, який згодом оживе симфонічних полотнах композитора.

Початкову освіту М. М. Калачевський здобув в Одеській гімназії. У 1870 р. вступив до Одеського університету, однак через погіршення здоров'я змушений був перевестися до Київського університету, де перебував під лікарським наглядом брата Сергія. Це навчання через стан здоров'я також невдовзі довелося перервати: через два роки Михайло виїхав на лікування до Німеччини. Саме там остаточно визріло його прагнення до професійної музичної освіти, яке привело майбутнього композитора до Лейпцизької консерваторії – одного з найавторитетніших музичних осередків Європи.

Навчання в Лейпцигу стало вирішальним етапом у становленні композиторського стилю М. М. Калачевського. Він вивчав теорію, гармонію, поліфонію, інструментовку, проник у традиції німецького симфонізму, пізнавав композицію та вдосконалював ансамблеву гру. Його викладачами були Ернест Ріхтер, Соломон Ядассон, Карл Райнеке, Генріх Шрадїк. Усі педагоги давали високу оцінку своєму українському учневі. Символічно, що навчався він у тих самих педагогів, що й М. В. Лисенко, хоч і кількома роками пізніше. Естетичні орієнтири М. М. Калачевського формувалися під впливом творчості Людвіга ван Бетховена, Фелікса Мендельсона, Роберта Шумана.

У 1876 р. М. М. Калачевський закінчив консерваторію, і вже у червні прозвучала його дипломна робота – «Українська симфонія». Твір отримав схвальні відгуки сучасників та став найвищим досягненням композитора. В Україні симфонія неодноразово виконувалася

оркестром під орудою Д. Ахшарумова в Полтаві, згодом – у Харкові, Кременчуці та інших містах України. Оригінальний рукопис симфонії було віднайдено М. Грінченком у 1930-х рр., і відтоді цей твір посідає почесне місце в репертуарі симфонічних оркестрів.

З 1890 р. упродовж десятиліття М. М. Калачевський очолював управу Кременчуцького земства. Цей період засвідчив його не лише як митця, а й як відповідального громадського діяча: митець активно дбав про розвиток земських шкіл і лікарень. Паралельно композитор провадив інтенсивну творчу і педагогічну діяльність, диригував, організовував концерти, сприяв популяризації інструментальної музики та утвердженню національних засад у професійному мистецтві.

Вагомою складовою творчого портрета М. М. Калачевського була також його діяльність як диригента. Саме практика роботи з оркестром дала йому змогу глибоко відчувати темброві можливості інструментів та закономірності симфонічного розвитку. Як диригент він активно популяризував інструментальну музику, знайомив слухачів із симфонічним репертуаром, підтримував розвиток оркестрового виконавства, формуючи музичні смаки публіки та підносячи рівень професійного музикування.

Окрім композиторської праці, М. М. Калачевський вів широку просвітницьку діяльність. У Кременчуці створив оркестр, у якому грали місцеві аматори – чиновники, лікарі, вчителі. До репертуару входили камерні твори Л. вана Бетховена, В. Моцарта, Ф. Мендельсона, Р. Шумана та інших композиторів. У с. Рокитному під Кременчуком композитор збудував маєток, що вражав гармонією архітектурних форм, заклав унікальний парк із десятками рідкісних дерев та кущів, привезених ним із різних країн світу. Саме тут композитор прожив майже все життя і створив більшість своїх творів, поєднуючи тишу провінційного буття з напруженою внутрішньою роботою митця. Біля садиби було споруджено підмости для оркестру, де щонеділі безкоштовно лунала музика, а сам М. М. Калачевський виступав як ансамбліст, акомпаніатор, диригент та лектор.

Творчий доробок М. М. Калачевського не є дуже численним, однак має значну художню та історичну вагу. Композитор працював переважно в інструментальних жанрах, надаючи особливої уваги симфонічній музиці. Для його стилю характерні опора на український народнопісенний мелос, поєднання фольклорних інтонацій із класичною формою, лірико-епічна образність, чітка структурна логіка та тематична цілісність. Естетичний світ М. М. Калачевського формувався на перехресті європейського романтизму та української музичної традиції. Фольклор у його творах не був ілюстративним елементом, а ставав органічною основою тематичного розвитку. Метод стилізації дозволяв композиторові зберігати цілісність симфонічної форми та водночас створювати виразний національний колорит.

Важливими рисами композиторського мислення митця були тяжіння до лірико-епічної образності, чітка логіка музичної форми, тематична єдність циклу та уважне ставлення до тембрових можливостей оркестру. Найповніше ці риси розкрилися в його симфонічних творах.

Симфонія № 1, відома як «Українська симфонія», стала найзнаковішим твором М. М. Калачевського та важливою віхою в розвитку українського симфонізму. Це чотири частинний цикл – Сонатне алегро, Інтермеццо-скерцандо, Романс і Фінал – написаний для подвійного оркестрового складу з розширеною духовою групою, литаврами та струнним квінтетом.

Перша частина симфонії вирізняється ліричною задушевністю: тут композитор використав переосмислені народні пісні «Віють вітри» та «Йшли корови із діброви», причому друга мелодія зазнала помітних метро ритмічних змін. Друга частина – Інтермеццо-скерцандо – постає як жартівлива народна сценка, що виросла з інтонацій пісні «Дівка в сінях стояла». Третя частина, Романс, сповнена лірико-епічного настрою і ґрунтується на мелодії історичної пісні «Побратався сокіл з сизокрилим орлом». Так у музиці М. М. Калачевського народна пісня набула симфонічного дихання, а український мелос – європейської художньої повноти, утвердивши ім'я композитора серед творців національної музичної традиції. Сама тема звучить немов широке дихання степу – могутньо та велично. Її врівноважений, насичений рух і просторий мелодичний пульс формують узагальнений епічний образ, сповнений внутрішньої

сили та спокійної гідності. Романс у цій симфонії стає ліричним осердям усього твору – тим духовним центром, який був особливо близький класикам і романтикам, адже саме тут розкривається найінтимніше людське ество. Фінал симфонії спалахує стихією танцю. Його музична тканина виткана зі зіставлення двох тем, що виростили з народних танцювальних пісень «Ой гай, гай» і «Ой джигуне, джигуне». Обидві мелодії зберігають пісенно-жанрову природу, несучи в собі живу енергію народного руху. У процесі розвитку дві «хвилі» розробки розгортаються на матеріалі сполучної та побічної партій: у першій відчутно загострюється драматизм, у другій панує дотеп і жарт. Реприза, майже не змінюючи попереднього перебігу подій, веде слухача до урочистої, святкової коди, де головна тема постає в розширеному, піднесеному звучанні.

«Українська симфонія» М. М. Калачевського – твір глибоко національний та справді народний за духом. Звертаючись до фольклорних джерел, композитор зумів зберегти їх жанрову природу й водночас створити узагальнені художні образи. М'яка лірика та дотепний гумор, героїко-епічна пісенність і картини народних веселощів утворюють багатобарвний зміст симфонії. Лірико-жанрова симфонія М. М. Калачевського стала помітним явищем в українській музиці другої половини XIX ст.

У тематизмі симфонії відчутно пульсують інтонації українських ліричних і танцювальних пісень, що надають музиці яскравого національного колориту. Ритмічна енергія фіналу, співуча задушевність повільних частин, контрастність образів свідчать про романтичне світовідчуття композитора та його прагнення утвердити самобутність української музики на професійній сцені.

Поза межами симфонічного жанру М. М. Калачевський звертався також до камерно-інструментальної та фортепіанної музики. Хоч ці твори і не здобули такої слави, як «Українська симфонія», вони доповнюють уявлення про митця як майстра тонкого тематичного розвитку і ліричного вислову. У його доробку – струнний квартет, фортепіанне тріо, чотири фортепіанні п'єси («Романс», «Ноктюрн», «Баркарола», «Вальс-каприс»), дев'ятнадцять романсів, реквієм для хору, струнного оркестру і органу, хори та інші твори.

У камерній музиці композитор послідовно поєднував класичну форму з національним інтонаційним мисленням. Його фортепіанні п'єси вирізняються прозорістю фактури, мелодичною виразністю та педагогічною доцільністю, що робить їх цінним матеріалом для навчального репертуару.

Восени 1903 р. тяжка хвороба М. М. Калачевського перейшла в прогресуючий параліч. Останні роки життя композитор провів у с. Рокитному, де і відійшов у вічність 26 вересня 1907 р. Поховали його на власній садибі. Доля, однак, виявилася немилосердною до пам'яті митця: у роки встановлення радянської влади маєток було пограбовано та спалено, парк занедбано, а склеп зруйновано у 1945 р. Могила композитора надовго зникла з людської пам'яті. Лише через роки її було віднайдено і встановлено надгробок у формі кришки росяля, а парк відновлено та названо іменем композитора.

З метою вшанування пам'яті видатного земляка у 2008 р. Кременчуцькій дитячій музичній школі № 3 було присвоєно ім'я М. М. Калачевського. На превеликий жаль, архів композитора не зберігся, тому біографічні відомості про нього тривалий час залишалися суперечливими, навіть щодо написання прізвища. Втім, виписка з метричної книги Петропавлівської церкви підтвердила: правильне прізвище – Калачевський.

У с. Попівка до 150-річчя від дня народження митця на будинку культури встановлено меморіальну дошку. З 1990-х рр. інтерес до постаті композитора був особливо жвавим: на його батьківщину приїздили музиканти з концертами класичної музики.

М. М. Калачевський належить до кола композиторів, які заклали підвалини української професійної інструментальної музики. Його творчість стала важливим етапом у формуванні національної композиторської школи, підготувавши ґрунт для подальшого розвитку симфонізму в доробку Миколи Лисенка, Станіслава Людкевича, Левка Ревуцького та інших.

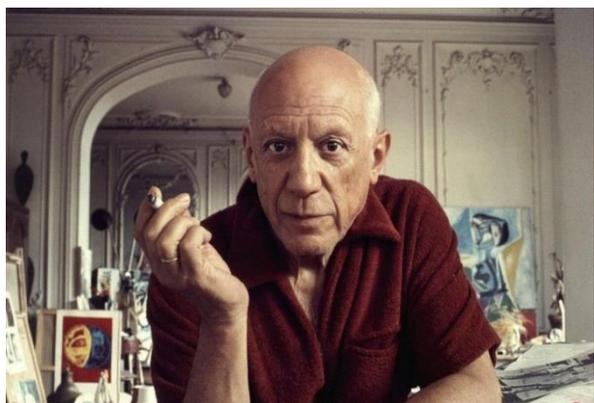
Попри те, що за життя спадщина М. М. Калачевського не набула широкого визнання, сьогодні вона осмислюється як значущий культурний феномен, що відображає пошуки

української ідентичності в музиці другої половини ХІХ ст. Життєвий і творчий шлях композитора є прикладом органічного поєднання європейської музичної освіти з національною художньою традицією, а Симфонія № 1 «Українська» посідає важливе місце в історико-культурному контексті, становлячи інтерес для сучасного музикознавства, виконавської практики та музично-педагогічної освіти.

Більше про Михайла Миколайовича Калачевського дивитися у джерелах:

1. Григор'єв В. Калачевській. На вітрах історії : монографія. Полтава, 2012. Розд. ІV. С. 121–125.
2. Муха А. Композитори України та української діаспори : довідник. Київ, 2004. С. 123.
3. Калачевський Микола Михайлович. Григор'єв В. Роде наш прекрасний: історія Глобинського району в особах. Полтава, 2007. С. 284–291.
4. Калачевський Михайло Миколайович. Українська музична енциклопедія. У 2 т. Т. 2. [Е–К] / гол. редкол. Г. Скрипник. Київ : Видавництво Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, 2008. С. 480.
5. Федотов Є. С. Михайло Калачевський : музично-педагогічна спадщина : навчальний посібник. Інститут змісту і методів навчання Міністерства освіти України. Київ, 1999. 60 с.

~~~~~

25 жовтня **145 років** від дня народження **Пабло Руїса Пікассо** (1881–1973), всесвітньо відомого іспанського художника, скульптора, графіка, кераміста, одного із найвпливовіших митців ХХ ст., співзасновника кубізму та символ художнього авангарду

Створив тисячі картин, скульптур, графічних творів і кераміки, постійно експериментуючи та змінюючи стиль. Його роботи, серед яких «Герніка», «Авіньйонські дівчата» та велика кількість портретів, стали символами епохи та назавжди змінили напрям розвитку світового мистецтва.

П. Пікассо народився у м. Малазі (Іспанія), в родині, де мистецтво було природною складовою життя. Його батько, Хосе Руїс Бласко, художник і педагог, став першим наставником хлопця. З дитячих років Пабло жив у світі ліній, контурів і світлотіней. Кажуть, малювати він почав раніше, ніж говорити, а перше слово було «різ» – «олівець». Надзвичайна вроджена обдарованість проявилася блискавично: юний Пікассо з кожним роком удосконалював техніку та уже в тринадцять перевершив батька, який, побачивши талант сина, остаточно відмовився від власних мистецьких амбіцій.

Переїзди до Ла-Корунї та Барселони відкрили П. Пікассо простір нового культурного досвіду. Барселона з її модерністичним духом стала першим повноцінним творчим середовищем юного художника. Навчання в Школі образотворчих мистецтв Ла-Лонха, а далі у мадридській Академії Сан-Фернандо дало йому класичну школу: перспективу, анатомію, чітку композицію. Та академічні рамки тіснили його. У ранніх роботах – технічна довершеність, але й глибокий внутрішній спротив традиції. Він дедалі більше цікавиться не зовнішньою подібністю, а психологічною сутністю образу, експресією, деформацією форми як художнім засобом. Паралельно народжується інший світ – світ кав'ярень, літературних гуртів, дискусій та філософських пошуків. Саме тоді мистецтво для П. Пікассо стає не професією, а формою мислення і способом буття.

На початку ХХ ст. П. Пікассо переїздить до м. Парижа – міста, що було серцем художнього космосу. Життя злиднями, холодом і голодом стало школою витривалості та духовного загартування.

Трагічна смерть близького друга Карлоса Касагемаса була глибоким психологічним потрясінням і безпосередньо вплинула на появу «блакитного періоду» у його творчості (1901–1904 рр.), який був позначений домінуванням холодних синіх тонів і темами самотності, злиднів, людського страждання тощо («Старий гітарист», «Життя» та ін.). У цей час П. Пікассо звертається до тем маргінальності, людського болю, самотності, старості, інвалідності. Його герої – жебраки, сліпці, ув'язнені тощо – постають як узагальнений образ страждання людства.

Зміна життєвих обставин, стабілізація побуту, нові знайомства і почуття поступово приводять до «рожевого періоду» (1904–1906 рр.), у якому з'являється м'яка ліричність, образи циркачів, акробатів, арлекінів, що символізують крихку гармонію та ліричне світосприйняття.

Справжній переворот у мистецтві П. Пікассо здійснив разом із Жоржем Браком, започаткувавши кубізм – напрям, що руйнував традиційну перспективу та цілісність форми. Картина «Авіньйонські дівчата» (1907 р.) стала маніфестом нового бачення: предмети зображуються одночасно з різних точок зору, форма розкладається на геометричні елементи.

Аналітичний і синтетичний кубізм відкрили нові можливості для живопису, скульптури та графіки, вплинувши на розвиток усього модерністського мистецтва.

П. Пікассо ніколи не застигає в одному образі. Його творчість – рухлива течія: неокласицизм, сюрреалізм, експресіонізм, скульптура, графіка, сценографія, кераміка.

Митець постійно повертається до образу жінки – музи, коханої, символу та загадки. Постійно веде діалог з історією – з Д. Веласкесом, Р. Рембрандтом, Е. Делакруа. Постійно змінює сам принцип художнього жесту – від доторку пера до рубки лінії.

Громадянська війна в Іспанії, утвердження фашистських режимів і загальна трагедія європейського континенту стали глибинним імпульсом для народження одного з найвідоміших антивоєнних творів ХХ ст. – «Герніка» (1937 р.). На масштабному полотні розміром 3,49 × 7,76 м П. Пікассо за допомогою чорно-білої гами передає крик болю, розірваність людських тіл та відчай жертв. Складна композиція побудована з фрагментованих форм і символічних постатей: зображення заколотого коня, бика, а також численних людських фігур, охоплених агонією й внутрішнім надломом. Тут оголено показано страх, муки та беззахисність мирного населення, що стало жертвою руйнівного нападу.

Творчість П. Пікассо, зокрема і «Герніка», породила безліч тлумачень: його мистецтво поєднує особисті переживання, політичні сенси та міфологічні образи. Бика часто трактують як символ самої Іспанії, тоді як кінь постає метафорою мешканців міста та цивільних жертв загалом. «Герніка» – не просто мистецький твір, а потужний символ епохи, що став свідком краху гуманістичних ідеалів. Сьогодні картина зберігається в Музеї королеви Софії в Мадриді, продовжуючи нагадувати світові про силу мистецтва в протистоянні війні та насильства.

У повоєнні часи П. Пікассо активно працює, бере участь у миротворчих рухах, створює знаменитий образ голуба миру. Його пізні роботи відзначаються спонтанністю, сміливістю лінії та яскравим колоритом.

Останні десятиліття життя П. Пікассо провів у Франції, працюючи з неймовірною інтенсивністю. Митець звертається до античних мотивів, монументальних постатей, водночас активно використовує елементи сюрреалізму – деформацію, тривожну символіку, образи внутрішніх конфліктів тощо. Його пізні роботи відзначаються зухвалою простотою, грубою лінією, яскравими барвами, що свідчить не про занепад, а про абсолютну творчу свободу. Старість для П. Пікассо стала не завершенням, а кульмінацією творчого шляху.

П. Пікассо відійшов у вічність 8 квітня 1973 р. у власному будинку в м. Мужені (Франція), доживши до 92 років. Після себе митець залишив близько 147 тисяч робіт – колосальну творчу спадщину, що і сьогодні зберігає свій вплив та художню значущість. За життя П. Пікассо встиг побачити масштабну ретроспективу на честь свого 85-річчя, яка відбулася в Парижі 1966 р. і стала важливою подією для нього самого. Похований художник у своєму замку Вовенарг.

Роботи П. Пікассо нині представлені в численних музеях та приватних колекціях по всьому світу. Перші музеї, присвячені його творчості, почали з'являтися ще за життя митця. Сьогодні у світі налічується близько десяти музейних інституцій, повністю або частково присвячених доробку майстра:

- Музей Пікассо в Барселоні (Каталонія, Іспанія) – заснований 1970 р. за життя художника; основу фонду становлять роботи, передані самим митцем.
- Музей Пікассо Отель-Сале в Парижі (Франція) – відкритий у 1985 р. з ініціативи родини; тут зберігається понад 200 картин, 150 скульптур та майже 1000 графічних робіт, колажів і документів.
- Музей Пікассо в Малазі (Іспанія).
- Музей Пікассо в замку Гримальді в Антибі (Франція).
- Музей Пікассо у Валлорісі (Франція).
- Музей у Орта-да-Сан-Жуані (Терра-Алта, Каталонія, Іспанія).
- Музей Пікассо в ратуші Буйтраго-дель-Лосойї (Іспанія).
- Мюнстерський музей графіки Пабло Пікассо (Graphikmuseum Pablo Picasso Münster, Німеччина).
- Музей Пікассо в Люцерні (Швейцарія).

Ці установи зберігають і популяризують величезний творчий спадок П. Пікассо, забезпечуючи його постійну присутність у світовій культурній пам'яті.

Картини П. Пікассо вже багато десятиліть привертають увагу колекціонерів і знайомі світу як одні з найбільш коштовних на міжнародних аукціонах. Лише у 2008 р. загальна сума офіційних продажів його творів сягнула 262 мільйонів доларів. Сам факт появи на торгах хоча б однієї роботи митця щоразу перетворюється на глобальну сенсацію. Показовим прикладом є продаж картини «Оголена на тлі бюста і зеленого листя», написаної 8 березня 1932 року: 4 травня 2010 р. на аукціоні «Крістіз» у м. Нью-Йорку її придбали за рекордні 106 482 500 доларів США. Полотно, присвячене коханці художника Марі-Терез Вальтер майже п'ятдесят років не виставлялося публічно; лише перед продажом його представили глядачам на масштабній ретроспективі у музеї Метрополітен. Ім'я нового власника найдорожчої у світі картини досі тримається в таємниці.

Мистецька аура П. Пікассо відчутна і в українському культурному просторі. У м. Львові 14 червня 1997 р. відкрився арт клуб «Picasso», який швидко став культовим місцем міського життя, осередком творчих акцій та мистецьких експериментів. До свого дванадцятиріччя клуб увіковічнив ім'я художника, встановивши 13 червня 2009 р. біля входу на вулиці Зеленій перший в Україні пам'ятник П. Пікассо, створений скульптором Володимиром Цісариком.

Творчість П. Пікассо – це літопис ХХ ст., написаний не словами, а лінією, формою, кольором. Його шлях – від блакитних трагедій до кубістичних руйнацій, від африканських форм до філософії старості тощо – є унікальною історією становлення художника як мислителя, експериментатора та реформатора. П. Пікассо не лише створив нове мистецтво – він змінив спосіб бачення світу. Саме тому його ім'я залишається незгасним орієнтиром для мистецтва, для культури та для людства.

*Більше про **Пабло Пікассо** дивитися у джерелах:*

1. Людина-епоха: життя та творчість великого Пікассо. URL: <https://surl.li/qzhhbgu>
2. Майлз Дж. Юнгер. Пікассо: живопис, що шокував світ. Харків, Фабула. 2021. 448 с.
3. Мистецтво суперництва. Чотири історії про дружбу, зраду й подвиги в мистецтві» Матісс і Пікассо. Київ : ArtHuss, 2020. 292 с.

~~~~~

7 листопада 90 років від дня народження **Миколи Степановича Вінграновського** (1936–2004), одного із найяскравіших постатей української культури ХХ ст.

Письменник, поет, прозаїк, кінорежисер, актор, сценарист, публіцист, громадський діяч, публіцист і представник покоління шістдесятників, який увійшов в історію не лише як майстер художнього слова, а й як творець неповторного художнього світу, де поєдналися сила

української природи, філософська глибина та емоційна напруга. Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка (1984 р.).

Народився у с. Богопіль, нині частина м. Первомайська на Миколаївщині. Дитинство Миколи випало на важкі воєнні роки, і ця рання зустріч із трагедією залишила глибокий слід у його свідомості, який пізніше ожив у його літературних та кінематографічних творах. Після завершення середньої школи юнак шукав власний шлях у мистецтві, проявляючи особливу схильність до літератури і кіно. Він навчався у Київському інституті театрального мистецтва (нині Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого), згодом продовжив освіту у Московському Всесоюзному державному інституті кінематографії ім. С. А. Герасимова (ВДІК), де його наставником став видатний український режисер О. П. Довженко, чиє ім'я стало символом поетичного українського кіно. О. П. Довженко одразу побачив у молодому студентові винятковий талант та підтримав його у становленні як актора і режисера. Видатний кінорежисер був для М. С. Вінграновського не лише наставником, що передавав професійні знання і досвід, а й постаттю, близькою до батьківської (зокрема навіть ходили чутки, ніби він його рідний син). Режисер прийняв молодого митця у свій дім, підтримував матеріально, а згодом довірив йому головну роль у художній стрічці «Повість полум'яних літ», яку розпочав знімати сам (роботу над фільмом завершила Юлія Солнцева). Його акторська гра відзначалася внутрішньою силою, щирістю та психологічною глибиною. На кінофестивалі в Лос-Анджелесі актор-початківець отримав золоту медаль за найкраще виконання чоловічої ролі. Лише рік тривало їхнє спілкування (1956 р. О. П. Довженко помер), але позначилося на всьому подальшому житті і творчості актора. Школа О. П. Довженка мала величезний вплив на формування художнього світогляду М. С. Вінграновського, що згодом відобразилося у його кінематографічній мові, де мистецька реальність поєднувала документальність, символізм, ліризм та виразну емоційну насиченість.

Але кінематографічна діяльність митця не обмежувалася ролями: він активно знімав фільми, писав сценарії, створював документальні стрічки, у яких відтворював постаті видатних українських діячів, події історії та повсякденне життя людей. Кінематографічний доробок М. С. Вінграновського охоплює як художні, так і документальні фільми, серед яких: «Ескадра повертає на захід» (1965 р.), «Берег надії» (1967 р.), «Дума про Британку» (1969 р.), «Климко» (1983 р.) та багато інших. Значну частину його творчості становлять стрічки, присвячені видатним українським митцям – Т. Г. Шевченку, Б. Р. Гмирі, В. С. Земляку та ін. Роботи актора вирізняються ліричним світовідчуттям, внутрішньою драматургією та тонким психологізмом.

Упродовж 1990-х рр. М. С. Вінграновський активно працював над документалістикою: зняв фільми «Довженко. Щоденник 1941–1945» (1993 р.), «Чигирин – столиця гетьмана Богдана Хмельницького» (1993 р.), «Батурин – столиця гетьмана Івана Мазепи» (1993 р.), «Галич – столиця князя Данила Галицького» (1993 р.), «Гетьман Сагайдачний» (1999 р.) та ін. У цих кінороботах митець звертався до ключових постатей української історії, шукаючи в них фундаментальні смисли українського буття й духовної тяглості, які здатні стати основою для розвитку майбутнього.

Паралельно з кіномистецтвом розкривалася літературна творчість митця. Перші поезії М. С. Вінграновського з'явилися на початку 1960-х рр. у часописах «Дніпро» та «Літературна Україна». Перша збірка «Атомні прелюди» (1962 р.) стала важливим явищем у українській літературі, в якій відчувалася нова ритміка, свіжість метафор, масштабність поетичного мислення та незвичний погляд на людину і світ. Його творчість відзначається поєднанням ліризму і епічності, багатометафоричністю і глибиною асоціацій, високою емоційністю, філософською проблематикою, музичністю та живописністю мови. Поетична творчість М. С. Вінграновського руйнує усталені канони соцреалістичної літератури, повертаючи українській поезії масштабність, емоційну глибину та багатобарвність образів. Літературна

слава майстра зроста стрімко – він досягнув визнання, яке мали далеко не всі поети старшого покоління. Причому ця слава носила подвійний характер: офіційне визнання поєднувалося з щирою народною популярністю. М. С. Вінграновський був справжнім кумиром молоді, а його тексти поширювалися не лише офіційно, а й неформально – через український «самвидав», що був однією з форм спротиву радянській цензурі, коли заборонені або ще не опубліковані твори переписувалися на машинці і таємно передавалися в середовищі інтелігенції.

У поетичній спадщині М. С. Вінграновського десятки книжок і сотні окремих віршів. Серед найбільш популярних збірок – «Сто поезій» (1967 р.), «На срібній березі» (1978 р.), «Цю жінку я люблю» (1990 р.), «Любові, ні! Не прощай...» (2004 р.) та ін. Його поезія поєднує інтимне та епічне, вселенське і земне. Природа у творах поета постає не лише тлом, а живим персонажем із власним голосом, почуттями, історією. Він вміє передати силу і тишу світу, його барви, рух та гармонію. Часто природа у віршах поета символізує Україну – землю, народ, пам'ять. Митець творив власний світ, глибоко український і водночас космічний: земля, зорі, ріки, люди, любов і пам'ять зливаються в єдину живу тканину тексту.

Тема кохання у творчості М. С. Вінграновського займає особливе місце. Любов для нього – не побутова історія чи сентиментальний мотив, а велична космічна енергія, що єднає людину зі світом. Вона духовна, пристрасна, драматична, іноді сумна, але завжди щира та глибока.

Громадянська позиція була невід'ємною частиною творчості митця. М. С. Вінграновський бачив людину відповідальною за історію, здатною впливати на майбутнє, творити добро і протистояти злу. Його образність неймовірно яскрава: метафора стає самостійним художнім простором, який відкриває нові значення і створює неповторні емоційні враження. Стиль митця динамічний, сміливий у ритмічних експериментах та музичний у мовленні.

Проза М. С. Вінграновського також займає значне місце в українській літературі. Він писав для дорослих і дітей, наповнюючи свої твори теплом, гумором, життєвою мудрістю. Серед найбільш відомих творів для юного читача – «Гусенятко», «Кінь на вечірній зорі», «Манюня», «Первінка» – відзначаються увагою до внутрішнього світу дитини, поетичною образністю і світлим моральним підґрунтям. Історична повість «Северин Наливайко» стала значним внеском у розвиток української історичної прози. Проза автора поєднує реалістичне і казкове, національне та загальнолюдське, дитячу безпосередність і мудрість.

Митцеві твори нерідко долали цензурні перепони, заборонялися, але він не відмовлявся від власних переконань. У 1980–1990-х рр. М. С. Вінграновський активно виступав як громадський діяч, захищав українську мову, культуру і довкілля.

Радянська влада формально не чинила відкритого тиску на М. С. Вінграновського, адже він здавався їй «політично нейтральним». Проте навіть визнаючи його здобутки, намагалася применшити значущість його поезії. Симптоматично, що найвищу державну мистецьку нагороду – Державну премію України ім. Т. Шевченка – він отримав саме за дитячі твори, тоді як у поетичній номінації звання присудили російськомовному авторові.

Попри це, М. С. Вінграновський досить рано став невід'ємною частиною українського літературного канону, а його доробок увійшов до «золотого фонду» національної культури. Водночас за межами України він і нині є маловідомий читачеві. Окремі тексти митця перекладено естонською, німецькою, грузинською, литовською, чеською, словацькою, польською, румунською та португальською мовами. Були спроби перекласти його поезію й прозу англійською – зокрема в антологіях «Modern Ukrainian Short Stories» (1973 р.), «Anthology of Soviet Ukrainian Poetry» (1982 р.), а також у збірці «Summer Evening» (1987 р.). Утім, ці переклади не склали цілісної системи, переважно через брак зацікавленості та підтримки з українського боку, що призводило до слабкої інформованості англійськомовних літературознавців про українську поезію та про роль М. С. Вінграновського в літературному процесі зокрема.

М. С. Вінграновський був не лише митцем, а й активним громадським діячем, його світогляд формувався у руслі національного відродження. Він виступав за відновлення української мови, культури, історичної пам'яті, протестував проти екологічних катастроф, зокрема проти затоплення земель Півдня України.

6 травня 2004 р. М. С. Вінграновський помер у м. Києві, залишивши після себе багату, жанрово-тематично розмаїту спадщину. Твори майстра і нині резонують у свідомості читачів, формують естетичні орієнтири та надихають нові покоління українських митців. Значення М. С. Вінграновського складно перебільшити: він збагатив українську поезію новою мовною енергією, оригінальним мисленням та особливим внутрішнім ритмом. У його слові поєднуються космічний масштаб і особистісна інтонація, гармонія природи та драматизм історії, високі почуття й гіркота трагедій, національна самосвідомість та загальнолюдські моральні цінності. Саме тому творчість автора продовжує бути живою й актуальною: у ній збережено відчуття істини, глибокої духовності, краси та гуманізму.

Пам'ять про митця шанують у багатьох містах України. Одна з центральних вулиць рідного Первомайська носить ім'я Вінграновського; його ім'ям названо також вулиці у м. Києві та Миколаєві, а в Білій Церкві існує провулок, присвячений поетові. Первомайській школі № 17 присвоєно його ім'я, а постать М. С. Вінграновського стала однією з ключових у виставі «Ребелія» (2025 р.), що розповідає про українських шістдесятників та діячів національного визвольного руху.

У 2013 р. ініціативи «Благодійного фонду імені Миколи Вінграновського», створеного його сином Андрієм, квітень був проголошений «Місяцем Миколи Вінграновського». Ця масштабна культурна акція залучила митців, громадських активістів, медіа й освітні інституції. У школах проводили поетичні читання, демонстрували фільми за участю та за сценаріями митця, створювали пам'ятні листівки з поетичними цитатами. Музичні твори на його поезії виконали гурт «Крихітка Цахес», Tomato Jaws і Дмитро Шуров.

У межах проєкту «Вінграновський повсюди» до вшанування долучилися відомі українські артисти та публічні постаті, зокрема Олександр Пономарьов, Ніна й Антоніна Матвієнко, Андрій Хливинок, Олег Михайлюта, Марія Єфросініна, Юрій Горбунов, Василіса Фролова, Олександр Педан, Катерина Осадча, Остап Ступка, Володимир Горянський, Олександр Шовковський та інші.

На підтримку цієї ініціативи Олесь Барліг створив п'єсу «Більше ніж можна», що містить аллюзії на поезію М. С. Вінграновського й зокрема перегукується з віршем «Кохана». Героями твору стали відьми та кельтське божество Цернуннос. П'єсу надруковано у 2017 р. в збірці «Звірі подивляться замість тебе» (видавництво «Крок»). Так продовжується життя слова М. С. Вінграновського – у міській топографії, мистецьких акціях, театральних постановках та свідомості людей, для яких його творчість стала частиною духовного простору України.

Більше про Миколу Степановича Вінграновського дивитися у джерелах:

1. Вибрані твори в трьох томах: поезії. Т. 1 / Вінграновський Микола Степанович ; Худож. Л. Бейгер; Передмова: Т. Салиги. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 400 с.
2. Вибрані твори в трьох томах: Северин Наливайко: Роман. Т. 2 / Вінграновський Микола Степанович ; Вступна стаття І. Дзюби; Худож. Л. Бейгер. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 400 с.
3. Вибрані твори в трьох томах: повісті й оповідання. Т. 3 / Вінграновський Микола Степанович ; Худож. Л. Бейгер. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 352 с.
4. Маценко Георгій. Живе відчуття доби / Маценко Георгій. *Дзвін*. 2017. № 12. С. 190–197.
5. Микола Вінграновський – поет у поезії, у прозі, у житті. URL: <https://chytomo.com/mykola-vinhranovskyj-poet-u-poezii-u-prozi-u-zhytti/>
6. Микола Вінграновський – режисер і поет абсолютного слуху. Український інтерес. URL: <https://uain.press/blogs/mikola-vingranovskij-rezhiser-i-poet-absolyutnogo-sluhu-1362013>
7. Специфіка мовних конструкцій у творчості Миколи Вінграновського. Мандрівець. 2010. № 5. С. 52–58.

~~~~~

10 грудня **85 років** від дня народження **Ігоря Дмитровича Поклада**, українського композитора, лауреата Шевченківської премії, заслуженого діяча мистецтв УРСР, народного артиста України, Героя України, Національної легенди України, автора понад 200 естрадних пісень, музики до театральних вистав, кінофільмів і телевізійних проєктів, одного з провідних творців української естрадної музики другої половини ХХ ст.

Творчість І. Д. Поклада – один із яскравих феноменів української музичної культури другої

половини ХХ – початку ХХІ ст. Його доробок став важливою сторінкою національної естрадної музики, у якій гармонійно поєднано народну традицію, академічні засади, поетичну глибину і сучасні музичні форми. За кілька десятиліть плідної діяльності композитор створив чималу кількість творів: естрадні пісні, інструментальну музику, композиції для театру, кіно та телебачення тощо.

І. Д. Поклад народився у м. Бішкек (Киргизстан) у родині військового. У другій половині 1950-х рр. родина повернулася до України та оселилася в м. Тернополі. Дитячі роки композитора припали на повоєнний час, проте саме тоді сформувалося його музичне чуття: хлопчик багато співав, любляв імпровізувати, легко відтворював почуті мелодії. Стартом у мистецтві стало знайомство з фортепіано, на якому юний І. Д. Поклад уперше почав творити власні музичні фрази.

Після початкової музичної освіти він вступив до Київського музичного училища ім. Р. Глієра, а згодом – до композиторського факультету Київської державної консерваторії. Вирішальний вплив на митця мав клас видатного українського композитора А. Я. Штогаренка – однієї з ключових постатей національної музики ХХ ст. Учителем допоміг І. Д. Покладу виробити симфонічне мислення, загострив його відчуття драматургічної побудови, сприяв поглибленому осмисленню української музичної традиції та заохочував творчу самостійність. Уже в студентські роки І. Д. Поклад проявив себе як обдарований і чуйний музикант із виразним мелодичним талантом та глибокою емоційністю. Ще під час навчання І. Д. Поклад почав створювати власну музику. Його перший твір – пісня «Пісня не заблукає» на слова Б. І. Олійника, виконана К. Д. Огневим, одразу здобула широку популярність.

Важливим етапом у творчому становленні композитора стало заснування вокально-інструментального ансамблю «Мрія». Коли у 1966 р. Міністерство культури запропонувало йому створити жіночий вокальний колектив, І. Д. Поклад не лише прийняв виклик, а й докорінно змінив звучання естради. Ансамбль дуже швидко здобув широке визнання, став лауреатом Всесоюзного конкурсу артистів естради й активно гастролював.

Провідним напрямом творчості митця стала пісня, адже саме цей жанр найповніше відповідав його мелодичному дару і художньому темпераменту. У його вокальних композиціях органічно зійшлися поетична образність та глибина людських почуттів. Велику роль у формуванні індивідуального стилю відіграла співпраця з провідними українськими поетами – Д. Є. Луценком, Ю. Є. Рибчинським, О. Л. Вратарьовим, В. Д. Крищенком, М. М. Ткачем.

У творчому доробку композитора – понад 200 вокальних творів, більшість із яких отримали всенародне визнання. Серед найпопулярніших: «Пісня про матір», «Запроси мене у сни свої», «Тиша навкруги», «Чарівна скрипка», «Зелен-клен», «Ой летіли дикі гуси», «Два крила», «Не питай мене», «Хай щастить вам, люди добрі» та багато інших.

Стиль І. Д. Поклада вирізняють ліризована кантилена, виразна драматургія, тонке поєднання слова і музики, мелодичність, споріднена з народною співучою традицією. У його піснях відчутні несподівані гармонічні переходи, поєднання тональної основи з елементами сучасної музики – джазу чи року. Змістом творів завжди є внутрішній світ людини: її спогади,

переживання, мрії, кохання, смуток або надія. Багато образів мають символічне наповнення: скрипка постає як уособлення душі мистецтва, туман – як пам'ять, дощ – як оновлення життя.

Пісні композитора стали частиною культурного досвіду українців: їх виконували професійні співаки та аматори, вони звучали на телебаченні, радіо, у кіно, концертних залах, на сімейних і громадських святах тощо. Твори І. Д. Поклада увійшли в репертуар багатьох відомих співаків: Софії Ротару, Назарія Яремчука, Василя Зінкевича, Дмитра Гнатюка, Ніни Матвієнко, Тараса Петриненка, Павла Зіброва, Тріо Мареничів та інших митців.

Естрадна пісня для І. Д. Поклада була не просто жанром, а структурою з внутрішнім сюжетом. Багато творів майстра побудовано за драматургічним принципом: напруга – кульмінація – розв'язка. Це наближує їх до романсу, адже пісні містять глибокий емоційний зміст, природність настроїв, щирість висловлення, психологічну виразність образів. Такі твори легко виходили за межі авторства та часу, стаючи частиною культурної традиції.

Окрім вокальної музики, І. Д. Поклад створював оркестрові твори, камерні композиції та інструментальні п'єси. Хоч ці твори менш відомі широкому загалу, вони засвідчують високий рівень його професійної культури й композиторського мислення.

Важливою сферою діяльності музиканта був театр і кінематограф. І. Д. Поклад написав музику до багатьох театральних вистав, телепрограм та художніх фільмів. Особливе місце посідає його робота над музичною комедією «Друге весілля в Малинівці», поставленою в Одеському театрі оперети з М. Г. Водяним у головній ролі. Успіх вистави зумовив подальші постановки на сценах різних театрів. Згодом композитор створив музику до десятків оперет і мюзиклів, серед яких – «Конотопська відьма» Б. О. Жолдака, що й досі зберігає сценічну популярність.

Протягом років І. Д. Поклад також працював у кінематографі: співпрацював із Л. Ф. Биковим, створив музику до понад сорока фільмів, а ще – до мультфільмів, зокрема про козаків В. А. Дахна. Хоч сам композитор згодом висловлював жаль з приводу відмови писати музику до фільму «В бій ідуть одні старики», кінематографічний доробок І. Д. Поклада залишається значною частиною української екранної культури.

У 2022 р. композитор пережив окупацію Ворзеля під Києвом. У надзвичайно складних умовах його сім'ю евакуював волонтер Костянтин Гудаускас. Згодом, після звільнення Київщини, митець повернувся до свого будинку.

І. Д. Поклад помер 9 липня 2025 р. у с. Ворзелі Бучанського району Київської області, залишивши по собі величезну мистецьку спадщину.

Твори І. Д. Поклада живуть і сьогодні: їх виконують у різних жанрових та сценічних форматах – від академічної сцени до телепроектів і народних свят. Пісні композитора стали частиною освітньої практики: їх вивчають у музичних школах, училищах, університетах тощо.

Життєвий і творчий шлях митця – це історія про силу музики, здатної долати часові межі та єднати покоління. Внесок митця у національну культуру – унікальний: І. Д. Поклад поєднав академічну майстерність із народною музичною душею; створив пісенний репертуар, що став мовою почуттів; сформував художню традицію, важливу для минулого, сучасності та майбуття української музики.

Більше про Ігоря Дмитровича Поклада дивитися у джерелах:

1. Муха А. Композитори України та української діаспори. Довідник. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Кив : Музична Україна, 2004. С. 352.
2. Ігор Поклад. Світлана Поклад. По той бік роялю. Спомини. Роздуми. Свідоцтва. Київ, АДФ-Україна, 2024. 232 с.
3. Ігор Поклад. Українські пісні. URL: <https://www.pisni.org.ua/persons/120.html>
4. Михайло Маслій. Ігор Поклад – мелодист від Бога! 3.12.2023. *Ukrainian People. Ukrainian-American Magazine*. URL: <https://ukrainianpeople.us>
5. Відомий український композитор Ігор Поклад помер. *Дзеркало тижня*. 09.07.2025. URL: <https://zn.ua/CULTURE/umer-izvestnyj-ukrainskij-kompozitor-ihor-poklad.html>

~~~~~

ПРОСТІР ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

~~~~~  
*Учіться так, немов ви постійно  
відчуваєте брак своїх знань,  
і так, немов ви постійно  
боїтеся розгубити свої знання  
(Конфуцій)*  
~~~~~

Сторінка для самопідготовки, розвитку креативності та професійної рефлексії

1. Ознайомтеся із знаменними та пам'ятними датами на *січень – червень 2026 року*.
2. Заплануйте дослідження теми, яка найбільше Вас зацікавила. Це може бути знаменна чи пам'ятна подія та / або видатна особистість, про яку, на Ваш погляд, варто було би дізнатися більше:
 - оберіть для опрацювання тему, що відповідає знаменній даті *міжнародного* значення;
 - опрацюйте тему, що відповідає пам'ятній даті *всеукраїнського* значення;
 - проведіть пошуково-дослідницьку роботу з *краєзнавчої* теми, що присвячена знаменній даті чи / та видатній особистості Вашого регіону (краю), Рівненщини за визначений період.
3. Оформіть Ваше дослідження у формі реферату або доповіді.
4. Підберіть літературу, аудіо та відео матеріали для ілюстрацій.
5. Навчіться правильно оформлювати першоджерела, які Ви використали для підготовки реферату (доповіді) за посиланнями:
 - Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015. Нац. стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. Київ : УкрНДНЦ, 2016. 16 с.;
 - Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015. URL: http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/images/phocagallery/2017/Pryklady_DSTU_8302_2015.pdf;
 - Правила оформлення списку використаних джерел за міжнародним стандартом АРА. Міжнародні конференції: ukrlogos.in.ua. URL: https://ukrlogos.in.ua/documents/apa_style_ua.pdf;
 - ВАК.in.ua. Оформити нове джерело по вимогам ВАК України. URL: <https://vak.in.ua/do.php>;
 - Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyaoformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>;
 - Транслітерація онлайн з української на англійську (згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею» (чинна). УКРЛІТ.ORG. URL: <http://ukrlit.org/transliteratsiia>

~~~~~  
*Самостійні думки виникають тільки із самостійно отриманих знань  
(К. Д. Ушинський)*  
~~~~~

Джерела для самопідготовки:

1. Вербицький В. В. Позаурочна та позакласна освітня (неформальна) діяльність в умовах розвитку стратегії виховання України. URL: <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/PPOD.pdf>.
2. Децюк Т. М., Дударенко А. А. Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах. *Young Scientist*. № 3 (55). March, 2018. С. 81–85.
3. Карпенчук С. Г. До вершин досконалості : науково-методичний посібник з проблем самовиховання. Рівне : Волинські обереги, 2009. 260 с.
4. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: «Педагогіка, психологія, соціологія», 2009. № 6. С. 19–23.
5. Кондрашова Л. В., Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі : навчальний посібник. Кривий ріг : КДПУ, 2008. 187 с. URL: <https://www.kremenetslyceum.com.ua/wp-content/uploads/Vihovna-robota-v-shkoli-formi-zahodiv.pdf>.
6. Організація позакласної роботи в сучасному навчальному закладі як інноватика в освітньому просторі : рекомендований список літератури / уклад. : С. Н. Грипич, О. В. Слобода, Л. В. Ковальчук. Рівне : РДГУ, 2014. 15 с. URL: <http://library.rshu.edu.ua/pdf/pok/organ.pozakl.rob.pdf>.
7. Прокopcук В. І., Смaлькo М. Ф. Мистецькo-освітній проект «Знаменні та пам'ятні дати»: ціннісно-виховний потенціал. *Мистецтво та освіта*, 2022. № 1-2 (103-104). С. 57–62. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-1-2\(103-104\)-57-62](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-1-2(103-104)-57-62)
8. Смaлькo О. Позааудиторна виховна робота як чинник професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*, 2014. № 8. С. 76–80.

~~~~~  
**Творчість! Лише вона здатна вберегти  
від мук і зробити життя легшим!**  
**(Ф. Ніцше)**  
~~~~~


**Сторінка для самопідготовки,
розвитку креативності та професійної рефлексії**

1. Ознайомтеся із знаменними та пам'ятними датами на *липень – грудень 2026 року*.
2. Заплануйте проведення культурно-мистецького або концертного заходу з теми, яка найбільше Вас зацікавила. Це може бути знаменна чи пам'ятна подія та / або видатна особистість, про яку, на Ваш погляд, варто було би дізнатися більше:
 - оберіть для опрацювання тему, що відповідає знаменній даті *міжнародного* значення;
 - опрацюйте тему, що відповідає пам'ятній даті *всеукраїнського* значення;
 - проведіть пошуково-дослідницьку роботу з *краєзнавчої* теми, що присвячена знаменній даті чи / та видатній особистості Вашого регіону (краю), Рівненщини за визначений період.
3. Проект Ви можете презентувати одноосібно, або залучити до нього студентів Вашого курсу (класу, факультету) та / чи інших курсів (класів, факультетів), у рамках роботи студентської наукової проблемної групи Мистецький кіноклуб «Видатні музиканти світу», концертних виступів студентів кафедри гри на музичних інструментах, кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу, для студентів класу, для проведення кураторської години тощо.
4. Розробіть план заходу, який би найкраще зміг розкрити обрану тему.
5. Підберіть літературу, аудіо та відео матеріали для ілюстрацій тощо.

Джерела для самопідготовки:

1. Бурчак Л. В., Бурчак С. О. (2020). Позааудиторна робота як засіб розвитку творчості здобувачів вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2020. № 191. С. 44–47. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/666>
2. Виштак О. М. Сучасний підхід до позакласної виховної роботи. Нові форми позакласної виховної роботи. URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/42138/.
3. Князева М. О. Позааудиторна робота як складова формування творчості здобувачів освіти. URL: <http://surl.li/wrvjim>
4. Козліковська Н. Я. Позааудиторна робота як складова вищої освіти. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: збірник наукових праць*, 2008. № 5. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/512>
5. Комаровська О. А. Музика, театр, хореографія у позаурочний час : метод. рек. *Шкільний світ. Спецвип*, 2005. № 32 (304) серп. С. 1–23.
6. Організація позакласної роботи в сучасному навчальному закладі як інноватика в освітньому просторі : рекомендований список літератури / уклад. : С. Н. Грипич, О. В. Слобода, Л. В. Ковальчук. Рівне : РДГУ, 2014. 15 с. URL: <http://library.rshu.edu.ua/pdf/pok/organ.pozakl.rob.pdf>
7. Прокопчук В. І., Корейчук М. П. Студентські наукові проблемні групи у професійній підготовці здобувачів освіти музичних спеціальностей. Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. / Інститут пед. освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка. Полтава; Київ, 2024. Вип. 29. С. 181–191. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306166>
8. Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи : навч.-метод посіб. Харків : ХНПУ ім. Г. С Сковороди, 2017. 156 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zag_pedagog/OPM_nav_metod_posibnik_20_03_20.pdf.

~~~~~  
*Чим повніше джерело знань,  
тим глибша ріка життя  
(В. Доміль)*  
~~~~~

2026 РІК НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Генеральна Асамблея ООН оголосила 2026 рік:

Міжнародним роком волонтерів за сталий розвиток
Міжнародним роком пасовищних земель та скотарів

ЮНЕСКО оголосило:

місто Рабат (Марокко) світовою столицею книги на 2026 рік

МІЖНАРОДНІ ДЕСЯТИРІЧЧЯ за рішенням Генеральної Асамблеї ООН

2018–2028 роки – Міжнародне десятиріччя дій «Вода для сталого розвитку»
2018–2027 роки – Третє десятиріччя Організації Об'єднаних Націй по боротьбі з бідністю
2019–2028 роки – Десятиріччя миру в пам'ять про Нельсона Манделу
2019–2028 роки – Міжнародне десятиріччя ООН щодо сімейних фермерських господарств
2021–2030 роки – Друге десятиріччя дій з безпеки дорожнього руху
2021–2030 роки – Десятиріччя здорового старіння
2021–2030 роки – Міжнародне десятиріччя ООН по відновленню екосистем
2021–2030 роки – Міжнародне десятиріччя науки про океан в інтересах сталого розвитку
2022–2032 роки – Міжнародне десятиріччя мов корінних народів
2024–2033 роки – Міжнародне десятиріччя науки для сталого розвитку

ДЕСЯТИРІЧЧЯ В УКРАЇНІ:

2018–2028 роки – десятиріччя української мови

У 2026 році виповнюється:

990 років від дня народження давньоруського церковного діяча, письменника, просвітителя Феодосія Печерського (бл. 1036–1074)

970 років від дня народження давньоруського письменника, історика Нестора Печерського (Літописця) (1056–після 1113).

595 років від дня народження французького поета Франсуа Війона (Франсуа Монкорб'є або де Лож) (1431–між 1463 і 1491)

545 років від дня народження італійського художника доби Відродження Вечелліо Тиціана (бл. 1476–1576)

510 років від дня народження українського політичного і військового діяча, Дмитра Івановича Вишневецького (Байди) (бл. 1516–1563)

450 років із часу заснування **Острозької слов'яно-греко-латинської академії**, першого закладу вищої освіти України та Східної Європи (нині – Національний університет «Острозька академія») (1576)

430 років із часу укладення Берестейської унії, створення **Української Греко-Католицької Церкви** (1596)

230 років із часу заснування в м. Умані Національного дендрологічного парку «Софіївка» (1796)

130 років від дня народження **Зінаїди Пігулович** (1896–1983), актриси театру та кіно, режисерки, театральної діячки, організаторки всеукраїнської мережі професійних лялькових театрів

100 років із часу створення **Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України** (1926)

100 років із часу заснування **Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського** (1926)

100 років із часу заснування **Національного академічного драматичного театру ім. Лесі Українки** (1926)

100 років із часу заснування **Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка** (1926)

80-річчя масового голоду в Україні 1946–1947 років

75 років із часу заснування **Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства Національної академії наук України** (1951)

50 років із дня відкриття **Волинського академічного обласного театру ляльок** (1976)

50 років із часу відкриття **КП «Чернігівський обласний театрально-видовищний дитячий (ляльковий) театр ім. О. П. Довженка» Чернігівської обласної ради** (1976)

~~~~~

2026 РІК НА РІВНЕНЩИНІ

825 років тому народився **Данило Романович (Галицький)** (1201–1264)? галицько-волинський князь, політичний діяч, полководець. Бував на території Рівненщини

580 років від дня смерті **Федора Даниловича князя Острозького** (1360–1446)

565 років від часу згадки **про м. Рівне** в акті продажу волинських земель князеві Семену Несвицькому (1461)

560 років від часу першої писемної згадки про с. **Гільча Перша** Здолбунівського району (1466)

545 років тому **Рівне стало містом**, княгиня **Марія Несвицька (Рівненська)** збудувала замок із дубових колод на березі річки Устя (1481)

530 років з часу першого нападу татар (підтвердженого документально) на м. Рівне. Місто було взято в облогу. Після сплати викупу княгинею **Марією Несвицькою** облога була знята (1496)

515 років від часу першої писемної згадки про **Золотіїв** (тепер належить до м. Рівного) (1511)

495 років тому князь Ілля Острозький отримав право на володіння м. Рівне (1531)

475 років тому народився **Іов Почаївський** (Залізо, Желізо), церковний діяч, письменник. Був ігуменом у м. Дубні, Острозі (бл. 1551–1651)

470 років тому у м. Рівному з'являються перші поселення єврейських родин, які займаються торговельними справами (1556)

445 років від дня виходу у світ **Острозької Біблії**, визначної пам'ятки книгодрукування в Україні, першого повного видання канонічного біблійного тексту церковнослов'янською мовою (1581)

435 років від початку народного повстання під проводом Криштофа Косинського та Северина Наливайка. Головними противниками козацтва виступали великі землевласники князі Острозькі (1591–1593)

430 років з часу укладання **Берестейської Унії**, внаслідок чого утворилася Українська греко-католицька церква (1596)

395 років тому помер **Іов Борецький** (р.н. невідомий –1631), український церковний, політичний та освітній діяч. Викладав в Острозькій академії, був у Дерманському монастирі в 1602–1605 рр.

390 років тому відбулося повстання, відоме за назвою «**Острозька трагедія**» (1636)

390 років тому невідомим автором, вчителем з м. Рівного (криптонім «М. Н.»), написано одну з **перших українських поем** «Лямент о пригоді нещасній, о зел живості (образливості) і мордерстві мешчан острозьких» (1636)

385 років тому помер **Ісаакій Борискович** (р.н. невідомий – 1641), вчений, єпископ Луцький і Острозький. У 1602–1605 рр. був ігуменом Дерманського монастиря

380 років від часу смерті **Кирила Ставровецького-Гранквіліона** (р.н. невідомий – 1646), українського письменника, церковно-освітнього діяча, друкаря-видавця. Народився у с. Ставрів Млинівського району

270 років тому було завершено будівництво **Успенської (Омельянівської) церкви** у м. Рівному. Пам'ятка архітектури XVIII ст. (1756)

200 років від дня народження **Автонома Якимовича Солтановського** (1826–1886), українського педагога, мемуариста. Упродовж півтора десятиліття працював викладачем історії Рівненської чоловічої гімназії

180 років від дня народження **Соломона Манделькерна**, єврейського письменника, перекладача, вченого. Уродженець м. Млинів. Проживав у м. Дубно. Писав мовою ідиш. Переклав на німецьку мову «Сліпий музикант» В. Короленка (1846–1902)

170 років від дня народження **Миколи Теодоровича** (1856–бл. 1917), українського історика, краєзнавця та церковного діяча. Автор п'ятитомного видання «Историко-статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии»

160 років тому розпочав навчання у Рівненській гімназії (1866–1871) **Володимир Галактіонович Короленко** (1853–1921), український письменник українсько-польського походження, публіцист, громадський діяч

155 років від часу перебування у м. Рівному **Михайла Петровича Драгоманова** (1841–1895), видатного українського, політичного, громадського діяча, вченого, публіциста (1871)

150 років тому вийшла праця філолога, педагога, громадського діяча **Павла Гнатовича Житецького** (1837–1911) «Опис Пересопницького рукопису XVI ст.» (1876)

135 років тому народився **Микола Михайлович Ваврисевич**, український педагог, письменник, журналіст, громадський діяч на Холмщині. У 1926–1931 рр. працював у Рівненській українській гімназії (1891–1978)

130 років тому у м. Рівне було відкрито Євангельсько-лютеранський молитовний будинок (1896)

120 років від дня народження **Евальда Вайса** (1906–1988), німецького композитора, диригента. Поклав на музику чимало волинських віршів, опублікував низку статей про культурні традиції волинських німців, розвиток у Західній Волині церковної і органної музики, хорового співу. Уродженець с. Владиславівка Млинівського району Рівненської області

115 років від дня народження **Романа-Дмитра Клячківського (Клим Савур)**, військового діяча, організатора і першого командира УПА. Командир УПА-Північ. Загинув у бою біля Оржівських хуторів (Рівненський район) (1911–1944)

110 років тому було засновано **Острозький краєзнавчий музей** (1916)

85 років з часу створення **Української повстанської армії «Поліська Січ»** в с. Немовичі Сарненського р-ну, організатором якої був Тарас Бульба-Боровець. (1941)

85 років тому було розстріляно єврейське населення в урочищі Сосонки біля м. Рівного (1941)

75 років тому був заснований **Інститут дослідів Волині** у м. Вінніпезі (Канада) (1951)

70 років тому створено **обласне об'єднання самодіяльних композиторів** Рівненщини при музичному училищі. Очолив товариство музикознавець і композитор Дмитро Немченко (1956)

65 років тому у книжково-журнальному видавництві м. Львів побачила світ книга **Олександра Молчанова «Ровно»** (1961)

60 років тому був створений **музично-педагогічний факультет** Рівненського державного педагогічного інституту (1966)

50 років тому письменник Лаврентій Кравцов завершив написання роману **«Волинські Афіни»** (1976)

45 років тому Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека отримала нове приміщення на площі Короленка, 6 (1981)

40 років тому завершено будівництво Рівненського гідропарку (1986)

35 років тому правлінням Рівненського обласного товариства Всеукраїнської спілки краєзнавців і Рівненського обласного відділення Українського фонду культури заснована регіональна **премія «За відродження Волині»** (1991)

35 років тому з ініціативи Дубенської «Просвіти» започатковано просвітянську **премію ім. Григорія Чубая**. З 1999 р. набула статусу обласної (1991)

35 років тому на вул. Данила Галицького у м. Дубно відкрито **пам'ятник Тарасу Шевченку** (1814–1861), видатному українському письменнику. Скульптор О. Скобліков (1991)

35 років тому у м. Сарнах було відкрито **пам'ятник Тарасу Шевченку** (1814–1861), видатному українському письменнику, художнику, мислителю. Автори В. Стасюк, В. Шолудько, П. Подолець (1991)

35 років тому відкрито **пам'ятний знак** в урочищі «Сосонки» (Рівне) на місці масових розстрілів місцевих жителів німецько-фашистськими окупантами у роки Другої світової війни (1991)

35 років тому була створена **обласна організація Спілки фотохудожників України**, яку очолив Олександр Харват (1991)

35 років тому побачив світ довідник краєзнавця, громадського діяча **Гурія Васильовича Бухала «Православ'я на Рівненщині»** (1991)

35 років тому вийшла книга **Петра Зотовича Андрухова** (1924–1996) «Волинська земля (Ровенщина) з глибин століть до сьогодення» (1991)

35 років від часу заснування книжкового видавництва Рівненської обласної організації Національної спілки письменників України «**Азалія**» (1991)

30 років тому було створено **товариство польської культури Здолбунівщини**. Керівник С. Міхалевич (1996)

25 років тому започатковано літературно-мистецьке свято «Городецький автограф», у с. Городець Володимирецького району (2001)

25 років тому на розі вулиць Симона Петлюри та Івана Мазепи був відкритий **пам'ятний знак «Жертвам Чорнобильської катастрофи»**. Скульптор Л. Закревський (2001)

25 років тому за сприяння Рівненської обласної організації Народного Руху України вийшов **перший том «Книги пам'яті і слави Волині»**. Упорядник і редактор О. Денищук (2001)

25 років тому було створене **товариство польської культури Рокитнівщини**. Керівник Є. Якимець (2001)

25 років тому у видавництві «Азалія» (м. Рівне) вийшла книга заслуженого журналіста України, письменника, педагога, краєзнавця **Григорія Семеновича Дем'янчука «Звідки тече та річка. Тайнопис природи рідного краю у легендах, переказах, художній та історичній літературі»** (2001)

20 років тому заснована **обласна премія ім. Ігоря Свешнікова** в галузі охорони культурної спадщини краю (2006)

20 років тому засновано **обласну премію ім. Ганни Леончук** за збереження та охорону нематеріальної культурної спадщини (2006)

20 років тому вийшла із друку книга кандидата історичних наук, викладача Рівненського державного гуманітарного університету **О. Прищепи «Вулицями Рівного: погляд у минуле»** (2006)

20 років тому по вулиці Соборній в м. Рівне відкрито **пам'ятник засновниці міста княгині Марії Рівненській (Несвицькій)**. Скульптор В. Шолудько, архітектор М. Чабак (2006)

20 років тому у м. Рівному почав виходити **літературно-краєзнавчий журнал «Погорина»** (2006)

20 років з часу виходу книги письменника, літературознавця, уродженця Березнівського району **Андрія Івановича Кондратюка (1938–2019) «Випромінювання любові»** (2006)

20 років тому вийшла книга заслуженого журналіста України, письменника, педагога, краєзнавця **Григорія Семеновича Дем'янчука (1936–2001)** (у співавторстві Б. Г. Дем'янчука, А. Г. Дем'янчука) **«Українське краєзнавство: сторінки історії»** (2006)

20 років з часу виходу у світ видання **«Георгій Косміаді. Каталог художніх робіт з фондів народного музею історії Рівненської української гімназії та Рівненського обласного краєзнавчого музею»** (2006)

20 років тому вийшов фотоальбом **«150 святинь Великої Волині»**. Ідея, автор проекту та фотографії О. Хорват. Тексти статей, наукова атрибуція експонатів В. Луца та М. Бендюка (2006)

15 років тому засновано **обласну літературну премію ім. Михайла Дубова** (2011)

15 років тому вийшло третє доповнене видання книги **Чеслава Хитрого «Минувшина Рівненщини – далека і близька»** (2011)

15 років тому в серії «Літопис УПА. Бібліотека. Т. 10» вийшла книга Олександра Іщука та Ігоря Марчука **«Життя і творчість Ніла Хасевича»** (2011)

15 років тому у видавництві Національного університету «Острозька академія» вийшла з друку енциклопедія **«Острозька академія XVI–XVII ст.»** (2011)

15 років тому у видавництві «Азалія» вийшла книга українського письменника **Євгена Івановича Шморгуна «...І п'ятьма не здолала його. Сторінка буття «Пересопницького Євангелія»** (2011)

15 років тому вийшло друге видання (довповнене та перероблене) енциклопедичного довідника **«Митці Рівненщини» Богдана Йосиповича Столярчука** (2011)

10 років тому засновано **обласну премію в галузі образотворчого мистецтва ім. Ніла Хасевича** (2016)

ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ ТА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА КАЛЕНДАРЕМ

СІЧЕНЬ

265 років від опублікування (січень – лютий 1761 р.) роману-трактату, роману-утопії французького просвітителя, філософа, письменника й педагога Жан-Жака Руссо (1712–1778) «Юлія, або Нова Елоїза», гімну ідеальному, божественному коханню, роману, далекого від канонів тодішньої літератури

180 років від заснування (грудень 1845 – січень 1846) Кирило-Мефодіївського товариства (братства) – таємної україно-слов'янської політичної організації в м. Києві, членами якої були М. Костомаров, Т. Шевченко, В. Білозерський, М. Гулак, П. Куліш. Важливе значення в програмних документах Товариства надавалося планам розвитку освіти. У березні 1847 р. Товариство було розгромлено, його діяльність заборонено

25 років від виходу друком (2001) науково-практичного видання Міністерства освіти і науки України «Вища школа»

20 років від виходу друком (2006) інформаційно-методичного журналу «Школа» – настільної книги для всіх категорій заступників директора школи

1 січня

Всесвітній день миру

250 років тому (1776) у м. Львові вийшла перша газета в Україні «Gazette de le opol» французькою мовою

160 років від дня народження **Петра Федоровича Залозного** (1866–1921), українського поета, письменника, мовознавця, перекладача, педагога, учителя земських шкіл Полтавщини та Катеринославщини

130 років від дня народження **Василя Ілліча Касіяна** (1896–1976), українського художника-ілюстратора, графіка, мистецтвознавця, педагога

100 років від дня народження **Олексія Федоровича Нирка** (1926–2005), бандуриста, історика кобзарства Криму і Кубані

95 років від дня народження **Анатолія Юхимовича Грицяя** (1931–2003), педагога, композитора, кобзаря. Голова Рівненського осередку Національної спілки кобзарів України. Викладач Рівненського училища мистецтв і культури

80 років від дня народження **Василя Михайловича Вільшука** (1946–2018), українського скульптора

70 років від дня народження **Василя Івановича Горбатюка** (1956), українського прозаїка

65 років від дня народження **Густаво Мазалі** (1961), іспанського художника-ілюстратора, карикатуриста аргентинського походження

50 років від дня народження **Оксани Володимирівни Сайко** (1976), українського прозаїка

2 січня

185 років від дня народження **Тадєя Розеславовича Рильського** (1841–1902), українського культурно-освітнього діяча, етнографа, одного з найактивніших учасників національного відродження 50–60-х рр. XIX ст., засновника і викладача української школи для дітей та дорослих у с. Романівка на Житомирщині, автора розвідок про українські народні звичаї, побут України

130 років від дня народження **Дзиги Ветрова** (справжнє – Давид Альбертович Кауфман) (1896–1954), кінорежисера, кіносценариста, теоретика документального кіно

120 років від дня народження **Григорія Абрамовича Фінаровського** (1906–1975), українського композитора

100 років від дня народження **Віри Остапівни Вовк** (Селянська) (1926), української письменниці, літературознавця, прозаїка, драматурга і перекладача творів португальською мовою (Бразилія)

100 років від дня народження **Ігоря Михайловича Соневицького** (1926–2006), вченого, композитора, диригента, музикознавця, педагога

90 років від дня народження **Андрія Степановича Крижанівського** (1936–1989), українського письменника, гумориста, сатирика

85 років від дня народження **Оксани Павлівни Сенатович** (1941–1997), української поетеси, перекладачки

3 січня

170 років від дня народження **Івана Федоровича Селезньова** (1856–1936), українського живописця

155 років від дня народження **Юліана Дзеровича** (1871–1943), українського педагога, науковця, громадського діяча

155 років від дня смерті **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1824–1871), українського педагога, одного із засновників педагогічної науки та народної школи

135 років від дня народження **Степана Шаха** (1891–1978), українського педагога (класичного філолога), мемуариста, освітнього і громадського діяча, директора української чоловічої гімназії в м. Перемишлі

100 років від дня народження **Тані** (справжнє ім'я – Атанасія) **Осадци-Клим** (1926–2019), писанкарки, мистецтвознавиці

70 років від дня народження **Мела Гібсона** (1956), американського кіноактора, режисера, сценариста, продюсера, лауреата двох премій «Оскар» і премії «Золотий глобус»

4 січня

Всесвітній день азбуки Брайля

210 років від дня народження **Осипа Остаповича Шушкевича** (1816–1870), українського письменника і перекладача

5 січня

120 років від дня народження **Бориса Олександровича Балабана** (1906–1959), українського режисера, актора, драматурга

105 років від дня народження **Фрідріха Дюрренматта** (1921–1990), швейцарського письменника, драматурга, теоретика й критика театру, учасника міжнародного руху «За без'ядерний світ»

55 років тому (1971) Міністерство освіти СРСР затвердило «Положення про вечірню (змінну) середню загальноосвітню школу»

50 років від дня народження **Тамари Горіха Зерня** (Тамари Анатоліївни Дуди) (1976), українського прозаїка, перекладачки, волонтерки

6 січня

430 років від дня народження **Богдана Михайловича Хмельницького** (1596–1657), видатного політичного діяча і військового полководця, гетьмана України, провідника національно-визвольних змагань 1648–1657 рр.

190 років з дня написання **Тарасом Григоровичем Шевченком** поеми «Заповіт»

190 років з дня заснування **Кирило-Мефодіївського товариства** у м. Києві

180 років (1846) з дня написання **Тарасом Григоровичем Шевченком** «Заповіту»

95 років від дня народження **Майї Флорівни Фролової** (1931–2013), української дитячої письменниці

90 років від дня народження **Едгара Лоуренса Доктороу** (1931), американського письменника

85 років від дня народження **Ганни Танасівни Чубач** (1941), української поетеси

70 років від дня народження **Петра Івановича Сороки** (1956–2018), українського поета, прозаїка, літературознавця, редактора, видавця

7 січня

170 років від дня народження **Василя Юрійовича Шкрібляка** (1856–1928), народного майстра гуцульського різьблення та інкрустації по дереву, теслі, токаря

125 років від дня народження **Василя Григоровича Чумака** (1901–1919), українського поета, публіциста, громадського і культурного діяча, відповідального секретаря літературно-мистецького журналу «Мистецтво»

105 років від дня народження **Яна Поспішила** (1921–1994), поета, фольклориста, музиканта, диригента, композитора, історика. Автор поезій чеською мовою, присвячених Україні та Волині. Уродженець с. Глинськ Здолбунівського району

8 січня

160 років від дня народження **Степана Юліановича Кобилянського** (1866–1940), художника, живописця, педагога, громадського та військового діяча, брата письменниці Ольги Кобилянської

125 років від дня народження **Володимира Миколайовича Владка** (1901–1974), українського письменника-фантаста, прозаїка

115 років від дня народження **Степана Андрійовича Крижанівського** (1911–2002), українського поета, літературознавця, критика, перекладача

9 січня

175 років від дня народження **Івана Францевича Павловського** (1851–1922), українського історика-архівіста, викладача історії в Полтавському кадетському корпусі, організатора і директора музею Полтавської битви 1709 р. Брав участь у роботі недільних шкіл. Автор близько 150 праць

130 років від дня народження **Степана Васильовича Шагайди** (справжнє прізвище – Шагадин) (1896–1938), актора театру та кіно, репресованого

110 років від дня народження **Василя Федоровича Мироненка** (1911–1964), українського художника, графіка

90 років від дня народження **Вадима Івановича Пепи** (1936), українського поета, прозаїка, журналіста, сценариста, перекладача

10 січня

430 років від дня народження **Петра Симеоновича Могили** (1596-1647), політичного, церковного й освітнього діяча України, Митрополита Київського і Галицького

110 років від дня народження **Василя Гнатовича Непийпи** (1916–2007), українського живописця та графіка, народного художника УРСР, майстра ліричного пейзажу

11 січня

Всесвітній день «Дякую»

150 років від дня народження **Джека Лондона** (Джона Гріффіта Чейні) (1876–1916), американського прозаїка

50 років від дня народження **Елоя Морено** (1976), іспанського прозаїка

12 січня

280 років від дня народження **Йоганна Генріха Песталоцці** (1746–1827), швейцарського педагога-демократа, одного з основоположників народної школи, засновника теорії елементарної освіти та ідеї розвивального навчання. Розробник теорії елементарної освіти, один із перших педагогів, які прагнули практично пов'язати навчання з працею вихованців

165 років від дня народження **Джеймса Марка Болдуїна** (1861–1934), американського психолога, соціолога й історика, одного із основоположників американської соціальної та експериментальної психології, організатора психологічних дослідів

160 років від дня народження **Василя Івановича Харцієва** (1866–1937), українського філолога, педагога, теоретика літератури

150 років від дня народження **Джека Лондона (Джона Гріффіта)** (1876–1916), американського письменника, публіциста

90 років від дня народження **Раймонда Паулса** (1936), латвійського композитора, піаніста

13 січня

180 років від дня народження **Василя Петровича Милорадовича** (1846–1911), українського фольклориста, етнографа, перекладача

170 років від дня народження **Василя Миколайовича Мочульського** (1856–1920), українського історика літератури, прозаїка, мовознавця, фольклориста, перекладача, дослідника українсько-російських літературних зв'язків

145 років від дня народження **Антіна Львовича Лотоцького** (1881–1949), українського письменника, педагога, громадського діяча, редактора часописів «Самопал», «Червона калина», «Світ дитини», автора літературних обробок народних казок, легенд, історичних переказів, оповідань для дітей та юнацтва

120 років тому (1906) в м. Києві почала виходити перша українська щоденна газета «**Громадська думка**»

100 років від дня народження **Майкла Томаса Бонда** (1926–2017), англійського прозаїка, сценариста

14 січня

160 років від дня народження **Костянтина Івановича Арабаджина** (1866–1929), науковця, письменника, перекладача, редактора, педагога, громадського діяча. Один із організаторів Товариства народних університетів, активний учасник спілки письменників, петербурзького українського клубу. Автор низки публікацій про Т. Шевченка

155 років від дня народження **Сильвестра Гнатовича Яричевського** (1871–1942), українського письменника

140 років від дня народження **Сильвестра Михайловича Калинця** (1886–1946), письменника, драматурга, фольклориста, першого перекладача португальською мовою поезій Тараса Шевченка

140 років від дня народження **Г'ю Джона Лофтінга** (1886–1947), англійського прозаїка

40 років тому в Рівненській обласній універсальній науковій бібліотеці було відкрито «**Світлицю**» для проведення літературно-мистецьких масових заходів (1986)

15 січня

160 років від дня народження **Артемія Григоровича Готалова-Готліба** (1866–1960), українського педагога, історика, фахівця з проблем зарубіжної педагогіки та загальної історії, активного будівничого нової радянської системи освіти

155 років від дня народження **Агатангела Юхимовича Кримського** (1871–1942), українського ученого, письменника, славіста, сходознавця, орієнталіста, фольклориста, історика

літератури, перекладача, публіциста, філолога-поліглота (знав понад 60 мов), критика, етнографа, педагога. Дослідник історії української мови й літератури, один із засновників і керівників Української академії наук. Навчався в Острозькій гімназії

130 років від дня народження **Леоніда Семеновича Хижинського** (1896–1972) художника, графіка

120 років від дня народження **Ноте Лур'є** (1906–1987), єврейського письменника України

105 років тому (1921) відбулося урочисте відкриття товариства «**Просвіта**» в м. Ужгороді

25 років від дня відкриття **всесвітньої онлайн-енциклопедії «Вікіпедія»**

16 січня

105 років від дня народження **Івана Яремовича Бойчака** (1921–1972), українського літературознавця, літературного критика, прозаїка

17 січня

320 років від дня народження **Бенджаміна Франкліна** (1706–1790), одного із засновників США, політичного та державного діяча, дипломата, вченого, журналіста, письменника, видавця

125 років від дня народження **Григорія Даниловича Епіка** (1901–1937), українського письменника, прозаїка, публіциста, драматурга, перекладача

105 років тому (1921) у Відні відбулося урочисте офіційне відкриття **Українського Вільного Університету** – першої української вищої школи за кордоном

70 років від дня народження **Пола Янга** (1956), британського співака, музиканта

18 січня

215 років від дня народження **Едуарда Лабуле** (Едуара Рене Лефевра де Лабуле) (1811–1883), французького прозаїка, казкаря

205 років від дня народження **Антонія Степановича Петрушевича** (1821–1913), українського поета, публіциста, громадського-політичного і церковного діяча, історика, філолога, етнографа, архівіста, археолога

105 років від дня народження **Лева Ізраїльовича Гольденберга** (1921), українського бібліографа, книгознавця, педагога

90 років від дня народження **Степана Ілліча Жупанина** (1936–2005), українського поета, пісняра, педагога, науковця

90 років від дня народження **Ігора Юрійовича Малишевського** (1936–2015), українського письменника, кіносценариста, журналіста, лауреата Шевченківської премії (1978)

30 років тому (1996) Указом Президента України затверджено **Національну програму «Діти України»**

19 січня

290 років від дня народження **Джеймса Уатта** (1736–1819), англійського винахідника, створив універсальний тепловий двигун, за прізвиськом Уатта (Watt) названо одиницю потужності – ват

80 років від дня народження **Геннадія Васильовича Бондаренка** (1946–2023), історика, краєзнавця, педагога, одного з організаторів краєзнавчого руху в Україні

80 років тому (1946) створено Союз українців у Великій Британії

20 січня

365 років від заснування (1661) **Львівського університету**, одного з найстаріших навчальних закладів України, який пройшов складний шлях розвитку в умовах феодальної Польщі, Австро-Угорської монархії й буржуазної Польщі (до 1939 р.)

80 років від дня народження **Девіда Лінча** (1946), американського кінорежисера, музиканта, художника, актора

21 січня

Міжнародний день обіймів

145 років від дня народження **Мелентія Омеляновича Кічури** (1881–1939), українського поета, мовознавця

145 років від дня народження **Степана Миколайовича Чарнецького** (1881–1944), українського поета, перекладача, журналіста, театрального-музичного критика, актора, режисера, автора піснi українських січових стрільців «Ой у лузі червона калина»

120 років від дня народження **Ванди Львівни Василевської** (1905–1964), польської та української письменниці. У другій половині 30-х рр. XX ст. побувала на Рівненщині

90 років від дня народження **Валентина Іванова** (1936–2008), композитора, диригента, музиканта, педагога, громадського діяча

22 січня

День Соборності України. Відзначається в Україні згідно Указу Президента (№ 42/99 від 21.01.1999 р.) щорічно в цей день (день проголошення у 1919 р. Акта злуки). З 30 грудня 2011 р. Святувався як День Соборності та Свободи України. 13 листопада 2014 р., відповідно до Указу Президента України № 871/2014, свято було відновлено, як День Соборності України

465 років від дня народження **Френсіса Бекона** (1561–1626), англійського філософа, письменника-природодослідника, державного діяча, родоначальника англійського матеріалізму та методології наукового дослідження пізнання: спостереження, узагальнення, експерименту. Розробник детальної класифікації наук

230 років тому було затверджено **герб міста Рівного**. Рівне було повітовим центром Волинської губернії (1796)

110 років від дня народження **Данила Георгійовича Нарбута** (1916–1998), українського художника театру, живописця

105 років тому (1921) засновано **Спілку студентів-українців у Німеччині**

23 січня

135 років від дня народження **Павла Григоровича Тичини** (1891–1967), українського поета, перекладача, літературознавця, критика, публіциста, громадського і державного діяча

120 років від дня народження **Віктора Миколайовича Добровольського** (1906–1984), актора театру і кіно, режисера кіно та радіовистав, репресованого

24 січня

250 років від дня народження **Ернеста Теодора Амадея Гофмана** (1776–1822), німецького письменника-романтика, композитора, музичного критика, художника-декоратора, представника пізнього німецького романтизму. Автор новел і повістей, романів, казок, у яких поєднано фантастику і реальність, гумор і сатиру, ліризм і гротеск, комічне й трагічне

85 років від дня народження **Юрія Володимировича Покальчука** (1941–2008), українського письменника, перекладача, науковця

65 років від дня народження **Олександра Васильовича Ірванця** (1961), українського письменника, поета, прозаїка, драматурга, перекладача. Навчався у середній школі № 18 м. Рівного. Закінчив Дубенське педагогічне училище. Автор роману «Рівне/Ровно (стіна)»

65 років від дня народження **Настасі Кінські** (1961), німецької акторки

25 січня

220 років від дня народження **Ореста Макаровича Новицького** (1806–1884), українського філософа, богослова У 1816–1821 рр. навчався в Острозькому духовному училищі

105 років тому (1921) РНК УСРР ухвалила постанову «Про Українську академію наук»

75 років від дня народження **Оксани Іванівни Думанської** (1951), української дитячої письменниці

26 січня

235 років від дня народження **Івана Чурговича** (1791– 1862), українського педагога, публіциста, греко-католицького священника, доктора богослов'я, викладача

200 років від дня народження **Івана Григоровича Наумовича** (1826–1891), українського письменника, громадського і освітнього діяча

195 років від дня народження **Мері Елізабет Мейпс Додж** (1831–1905), американського прозаїка, видавчині

27 січня

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/60/7 від 21.11.2005 р. Цього дня 1945 р. радянські війська звільнили в'язнів концтабору Освенцим

270 років від дня народження **Вольфганга Амадея Моцарта** (1756–1791), австрійського композитора, музиканта-віртуоза, представника віденської класичної школи, автора понад 600 творів

190 років від дня народження **Леопольда фон Захер-Мазоха** (1836–1895), австрійського письменника

155 років від дня народження **Івана Пилиповича Филипчика** (1871–1945), українського педагога, краєзнавця, автора історичних повістей

135 років від дня народження **Павла Григоровича Тичини** (1891–1967), українського поета, перекладача, публіциста, державного і громадського діяча

115 років від дня народження **Івана Макаровича Гончара** (1911–1993), українського скульптора, живописця, графіка, народознавця, етнографа. Колекціонер творів українського народного мистецтва та предметів побуту. Засновник хатнього музею, нині – Український центр народної культури «Музей Івана Гончара». Автор творів-пам'яtnиків О. М. Горькому, Т. Г. Шевченку, С. Васильченку, Івану Гонті. Створив історико-етнографічний альбом «Україна та українці» (у 16 т.)

100 років від дня народження **Юрія Миколайовича Єгорова** (1926–2008), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва, графіка, педагога, класика одеської школи живопису

100 років від дня народження **Павла Юрійовича Бедзіра** (1926–2002), українського художника, живописця, графіка

90 років від дня народження **Миколи Пінчука** (1936–1994), літературознавця, музейного фахівця, краєзнавця. Перший лауреат регіональної краєзнавчої премії «За відродження Волині». Народився у с. Степань Сарненського району

80 років від дня народження **Валерія Гаязовича Баталова** (1946–2011), прозаїка, журналіста, публіциста. Член Національної спілки журналістів України. Редактор Острозької районної газети «Зоря комунізму» (нині «Життя і слово»). Автор книг «Останній слід Цезаря» (1983), «Інтерв'ю не для преси» (1989), "Перстень Беати" (2000), драматичної п'єси про Острог «Смолоскипи запалали опівночі», за якою поставлено однойменний художній телефільм, історичної драми «Княжий двір»

60 років від дня народження **Альвідаса Шляпікаса** (1966), литовського прозаїка, поета, драматурга

28 січня

185 років від дня народження **Архипа Івановича Куїнджі** (1841–1910), українського живописця-пейзажиста, педагога грецького походження, експериментатора у галузі кольору, ініціатора створення Товариства художників (1909), пізніше – Товариство художників імені А. І. Куїнджі

75 років від дня народження **Валерія Ілліча Герланця** (1951), українського дитячого письменника, журналіста, драматурга

29 січня

День пам'яті героїв Крут. Відзначається щорічно в день, коли біля с. Крути у 1918 р. відбувся бій між більшовицькою армією та загоном київських студентів і бійців вільного козацтва. В Україні офіційно відзначається після підписання Президентом України Указу «Про вшанування пам'яті Героїв Крут» № 15/2007 від 15.01.2007 р.

160 років від дня народження **Ромена Роллана** (1866–1944), французького письменника, громадського діяча, музикознавця, театрознавця, мистецтвознавця (автор музикознавчих досліджень, біографій Л. Бетховена, Мікеланджело, Л. Толстого)

155 років від народження **Івана Филипчак** (1871–1945), українського педагога, письменника, краєзнавця, музеєзнавця, культурного діяча

85 років від дня народження **Бориса Вікторовича Івченка** (1941–1990), українського кінорежисера, актора

85 років від дня народження **Василя Івановича Фольварочного** (1941–2022), українського поета, прозаїка, драматурга

30 січня

100 років від дня народження **Івана Петровича Шамякіна** (1921–2004), білоруського письменника

80 років від дня народження **Василя Івановича Фольварочного** (1941), українського поета, прозаїка, драматурга

ЛЮТИЙ

1 лютого

100 років від дня народження **Ганни Олександрівни Камінної** (1926–1994), української поетеси, письменниці

80 років від дня народження **Віктора Івановича Марущенка** (1946–2020), фотохудожника, арткритика, журналіста, педагога, громадського діяча

2 лютого

День Бабака

125 років від дня народження **Валер'яна Петровича Підмогильного** (1901–1937), українського письменника, перекладача, бібліографа, одного з найвидатніших новелістів ХХ ст. Започаткував інтелектуальну орнаментальну прозу (неореалізм)

82 роки тому м. Рівне було визволене від німецько-фашистських загарбників у роки Другої світової війни (1944)

4 лютого

280 років від дня народження **Тадеуша Костюшка (Анджей Тадеуш Бонавентура Костюшко)** (1746–1817), білоруського, польського і американського військового й політичного діяча, учасника Війни за незалежність США, організатора антиросійського повстання у Польщі 1794 р., національного героя Польщі і США. У 1792 – 1794 рр. побував на Рівненщині

145 років від дня народження **Григорія Миколайовича Беклемішева** (1881–1935), українського піаніста, педагога, музичного просвітителя, музично-громадського діяча. Один із засновників та викладач фортепіанної кафедри Київської консерваторії, ініціатор відкриття музичної школи-десятирічки при Київській консерваторії і музично-професійної школи, реорганізованої згодом у музичне училище імені Р. Глієра

130 років від дня народження **Федора Пилиповича Максименка** (1896–1983), українського бібліографа-енциклопедиста, книгознавця, одного із засновників української бібліографії другого ступеня (метабібліографії)

105 років тому **Рівненський повіт** віднесено до складу **Волинського воєводства Польщі** (адміністративний центр – м. Луцьк) (1921)

100 років від дня народження **Галини Никифорівни Кальченко** (1926–1975), української скульпторки

90 років від дня народження **Бориса Миколайовича Мозолевського** (1936–1993), українського археолога, історика, поета

5 лютого

55 років від дня народження **Оксани Олегівни Драчковської** (1971), української поетки, прозаїка, перекладачки, журналістки

6 лютого

70 років від дня народження **Олексія Анатолійовича Базилевича** (1956), українського художника-ілюстратора, графіка

7 лютого

50 років від дня народження **Ошільд Аніти Іргенс** (1976), норвезької художниці-ілюстраторки

8 лютого

920 років (1106) укладання князем Володимиром Мономахом першого дидактично-художнього твору княжої Русі «**Повчення**»

315 років від дня народження **Якова Блоницького** (1711–1774), українського мовознавця, перекладача, педагога, викладача риторики Києво-Могилянської академії. Дослідник близько 40 слов'янських пам'яток

165 років від дня народження **Євгена Олександровича Кивлицького** (1861–1921), українського історика, бібліотекознавця, філолога, педагога, видавця

130 років від дня народження **Василя Онисимовича Хмурого** (справжнє прізвище – **Бутенко**) (1896–1940), журналіста, мистецтвознавця, театрального критика, одного з перших дослідників авангардного мистецтва, репресованого

85 років від дня народження **Петра Гуменюка** (1941), журналіста, письменника, прозаїка, поета. Член Національної спілки журналістів України. Лауреат краєзнавчої премії ім. І. Ф. Шишка (2008). Уродженець с. Чудниця Гощанського району. Проживає у Гощі

80 років від дня народження **Райси Костянтинівни Тишкевич** (1946), краєзнавця, директора Сарненського історико-етнографічного музею (з 1974 р.). Лауреат премії «За відродження Волині» (1997). Заслужений працівник культури України (1993). Уродженка с. Студянка Дубенського району

9 лютого

585 років від дня народження **Алішера Навої** (1441–1501), узбецького поета, просвітителя, державного діяча, мислителя, ученого, художника, музиканта, основоположник узбецької літератури

200 років від дня народження **Костянтина Олександровича Трутовського** (1826–1893), українського художника-ілюстратора, живописця, графіка, ілюстратора поезій Т. Г. Шевченка

10 лютого

60 років від дня народження **Сергія Дмитровича Пантіюка** (1966), українського письменника, прозаїка, перекладача, журналіста, громадського діяча і видавця

11 лютого

90 років від дня народження **Євгена Григоровича Куртяка** (1936–1996), українського письменника

12 лютого

155 років від дня народження **Леся Семеновича Мартовича** (1871–1916), українського письменника, прозаїка, правника, громадського діяча

125 років від дня народження **Івана Юхимовича Сенченка** (1901–1975), українського письменника, який поєднав зрілий реалізм із романтизмом, ліризм із сатирою і гумором, літературного критика

13 лютого

Всесвітній день радіо. Відзначається щорічно з ініціативи ЮНЕСКО з 2011 р.

145 років від дня народження **Елеонори Форджан** (1881–1965), англійської письменниці-казкарки

125 років від дня народження **Івана Юхимовича Сенченка** (1901–1975), прозаїка, журналіста

105 років від дня народження **Володимира Микитовича Вільного** (1921–1981), українського письменника

14 лютого

Міжнародний день дарування книг

15 лютого

День вшанування учасників бойових дій на території інших держав. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента (№ 180/2004 від 11.02.2004 р.)

160 років від дня народження **Миколи Прокоповича Василенка** (1866–1935), українського історика держави і права, педагога, наукового та громадсько-політичного діяча

160 років від дня народження **Гната Павловича Житецького** (1866–1929), українського історика, педагога, архівіста, літературознавця

120 років від дня народження **Муси Джаліля** (1906–1944), татарського поета

115 років від дня народження **Григорія Ісааковича Полянкера** (1911–1997), єврейського письменника, прозаїка

16 лютого

День єднання

110 років від дня народження **Василя Миколайовича Баженова** (1916–1995), українського письменника

17 лютого

Міжнародний день спонтанного прояву доброти

170 років від дня народження **Жозефа Роні (старшого)** (Жозефа Анрі Бюкса) (1856–1940), французького прозаїка

18 лютого

170 років від дня народження **Софії Федорівни Русової** (1856–1940), української громадської та культурно-освітньої діячки, педагога, літературного критика, публіциста. Засновниця українського жіночого руху в Східній Україні, основоположниця концепції національної системи освіти і виховання, системи дошкільного виховання, фундатор першого дитячого садка в Києві. У 20-х рр. XX ст. перебувала на Рівненщині

19 лютого

День Державного герба України

175 років від дня народження **Якова Михайловича Шульгіна** (1851–1911), українського історика, громадсько-культурного діяча, педагога

120 років від дня народження **Авеніра Калениковича Коломийця** (1906–1946), поета, прозаїка, журналіста, режисера, редактора, видавця

55 років від дня народження **Джефа Кінні** (1971), американського прозаїка, коміксиста, карикатуриста, автора серії книжок для підлітків

20 лютого

Всесвітній день соціальної справедливості. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/62/ 10 від 18.12.2007 р. В Україні відзначається згідно з Указом Президента України № 1021/2001 від 04.11. 2011 р.

День Героїв Небесної Сотні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 69/2015 від 11.02. 2015 р.

150 років від дня народження **Федора Степановича Акименка** (1876–1945), українського композитора, педагога, піаніста, теоретика музики, одного з видатних представників музичного неоромантизму XX ст., рідного брата українського композитора Якова Степановича Степового

135 років від дня народження **Бориса Семеновича Манжоса** (1891–1938), українського педагога, дидакта, практика-експериментатора, учасника розбудови нової системи освіти

90 років від дня народження **Миколи Мушинки** (1936–2024), фольклориста, етнографа, літературознавця, мистецтвознавця, українознавця, бібліографа, публіциста

65 років від дня народження **Анатолія Олександровича Криловця** (1961), письменника, кандидата філологічних наук. Викладач Національного університету «Острозька академія»

21 лютого

Міжнародний день рідної мови. Проголошено на XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО

125 років від дня народження **Василя Григоровича Смекаліна** (1901–1940), українського композитора, диригента, педагога

120 років від дня народження **Івана Михайловича Скліяра** (1906–1970), бандуриста, майстра-конструктора народних музичних інструментів

105 років від дня народження **Володимира Кириловича Малика (Сиченка)** (1921–1998), українського письменника, поета, автора історичних та пригодницьких творів

90 років тому (1936) Всеукраїнську Академію Наук (ВУАН) перейменовано на Академію наук УСРР (АН УСРР), з 1937 р. – АН УРСР, нині – **Національна академія наук України (НАН України)**

22 лютого

220 років від дня народження **Левка Івановича Боровиковського** (1806–1889), українського поета-байкаря, фольклориста, етнографа, філолога, перекладача

190 років від дня народження **Порфирія Івановича Бажанського** (1836–1920), українського композитора, музикознавця, фольклориста, теоретика музики, письменника, священика

110 років від дня народження **Аркадія Семеновича Школьника** (1916–1986), українського драматурга

75 років від дня народження **В'ячеслава Григоровича Медвіда** (1951), українського письменника, лауреата Шевченківської премії (2003)

23 лютого

120 років від дня народження **Олександра Михайловича Касьянова** (1906–1961), українського архітектора

120 років від дня народження **Арнольда Азрікана** (1906–1976), і молдовського оперного та камерного співака (драматичний тенор), педагога, репресованого

100 років від дня народження **Надії Юхимівни Протор'євої** (1926–2005), майстрині декоративно-ужиткового мистецтва

24 лютого

Початок повномасштабного вторгнення рф в Україну

240 років від дня народження **Вільгельма Грімма** (одного з братів Грімм, 1786–1859), німецького філолога, письменника, збирача й видавця німецьких народних казок і переказів (разом з братом Якобом), засновника міфологічної школи у фольклористиці. Автор досліджень у галузі мовознавства, фольклору, німецької літератури епохи середньовіччя

95 років від дня народження **Урі Орлева (Єжи Генрика Орловського)** (1931–2022), ізраїльського прозаїка польського походження, перекладача, автора книг для дітей та юнацтва

25 лютого

185 років від дня народження **П'єра Огюста Ренуара** (1841–1919), французького живописця

155 років від дня народження **Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач-Квітки)** (1871–1913), видатної української поетеси, громадської та освітньої діячки, драматурга, прозаїка, літературного критика, фольклориста, перекладача, основоположника педагогічної системи, принципів педагогіки життя, родинної, народної педагогіки, що ґрунтувалася на навчальній, репетиторській і методичній діяльності. У 1881 р. побувала у с. Чекно, Ярославичі Млинівського району, де збирала та фіксувала народні пісні, легенди, традиції, звичаї краю

140 років від дня народження **Георгія Івановича Нарбута** (1886–1920), українського художника-ілюстратора

105 років від дня народження **Олександра Івановича Саєнка** (1921–1995), українського письменника

75 років від дня народження **Віктора В'ячеславовича Гвоздинського** (1951), живописця. Член Національної спілки художників України (1985). Персональна виставка робіт автора відбулася у м. Рівному в 1985 р.

26 лютого

День кримського спротиву російській окупації

95 років від дня народження **Володимира Васильовича Толканьова** (1931–2003), педагога, композитора. Заслужений діяч мистецтв України (1981). Викладач Рівненського музичного училища, професор Рівненського педагогічного інституту

50 років від дня народження **Гільди Гагеруп** (1976), норвезького прозаїка

27 лютого

35 років тому (1991) постановою ВР УРСР ратифіковано «**Конвенцію про права дитини**»

28 лютого

200 років від дня народження **Памфіла Даниловича Юркевича** (1826–1874), українського філософа і педагога

29 лютого

130 років від дня народження **Костя Котка (Миколи Петровича Любченка)** (1896–1937), українського письменника, прозаїка, журналіста, репресованого

БЕРЕЗЕНЬ

85 років тому в парку культури і відпочинку ім. Т. Шевченка м. Рівного було відкрито пам'ятник-погруддя **Тарасу Шевченку** (1814–1861), видатному українському письменнику, художнику, мислителю (1941). Скульптор – Г. М. Шульман, архітектор – В. М. Герасименко

50 років від часу заснування **Рівненської обласної бібліотеки для молоді** (1976)

1 березня

Всесвітній день дитячого телебачення та радіомовлення

125 років від дня народження **Павла Андрійовича Байдебури** (1901–1985), українського письменника, журналіста

105 років від заснування (1921) **Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (ЛНУ)**

80 років від дня народження **Мамута Чурлу** (1946–2025), кримськотатарського майстра декоративно-ужиткового мистецтва, художника, педагога

70 років від дня народження **Миколи Михайловича Тимчака** (1956), українського поета, художника, скульптора, іконописця, різьбяр, композитора. Член Національної спілки письменників України. Проживає у м. Дубному

2 березня

150 років від дня народження **Мирона Михайловича Кордуби** (1876–1947), українського історика, джерелознавця, археографа, бібліографа, публіциста, письменника

130 років від дня народження **Юхима Гедзя (Олексія Васильовича Савицького)** (1896–1937), українського прозаїка

3 березня

Всесвітній день письменника. Відзначається згідно з рішенням 48-го конгресу Міжнародного ПЕН-клубу, який відбувся 12–18 січня 1986 р.

215 років від дня народження **Антіна Любича Могильницького** (1811–1873), українського поета-романтика, громадського діяча, поборника національно-культурного відродження галицьких українців

130 років від дня народження **Івана Сергійовича Паторжинського** (1896–1960), українського співака, педагога

100 років від дня народження **Методія (Михтодя) Волинця** (1926–2023), письменника, громадського діяча, політв'язня радянського режиму

95 років від дня народження **Леоніда Михайловича Тендюка** (1931–2012), українського поета, прозаїка, мариніста, фантаста

4 березня

130 років від дня народження **Павла Кукурузи** (1896–1978), видавця, редактора, педагога, культурного та освітнього діяча

120 років від дня народження **Мейндерта Де Йонга** (1906–1991), американського письменника-казкаря нідерландського походження

80 років від дня народження **Петра Михайловича Бенюка** (1946–2019), актора театру і кіно, народного артиста України

5 березня

80 років від дня народження **Клауса Хагерюпа (Гагерупа)** (1946), норвезького дитячого письменника, прозаїка, сценариста

6 березня

Міжнародний день дитячого телебачення і радіомовлення

95 років від дня народження **Олександра Івановича Білаша** (1931–2003), українського поета, композитора, лауреата Шевченківської премії (1975)

7 березня

170 років від дня народження **Порфирія Денисовича Мартиновича** (1856–1933), українського художника-ілюстратора, живописця, фольклориста, етнографа

90 років від дня народження **Ярослава Дмитровича Ісаєвича** (1936), історика. Доктор історичних наук, професор, академік АН України. Заслужений діяч науки і техніки України. Народився в с. Верба Дубенського району Рівненської області

8 березня

Міжнародний день прав жінок і миру. Відзначається щорічно згідно з рішенням Генеральної Асамблеї ООН A/RES/32/142 від 16.12.1977 р.

265 років від дня народження **Яна Потоцького** (1761–1815), польського письменника (романіста, драматурга), історика, етнографа, археолога, географа, соціолога, публіциста, редактора, видавця, бібліографа, мандрівника Європою, Азією, автора численних праць з історії України

9 березня

День народження Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861), українського мислителя, поета, художника, просвітителя, громадського діяча

140 років від дня народження **Григорія Івановича Нарбута** (1886–1920), українського художника-графіка, фундатора українського книжкового мистецтва – системи комплексного оформлення книжки та нового шрифту. Один з перших дослідників української художньої старовини, один із засновників і ректор Української академії мистецтв

10 березня

День пам'яті **Тараса Григоровича Шевченка** (1814–1861), видатного українського письменника, художника, мислителя, **160 років** від дня його смерті

95 років від дня народження **Миколи Купріяновича Герасименка** (1931–2009), українського прозаїка-гумориста

65 років від дня народження **Арсена Джанікяна** (1961), українського художника-ілюстратора

11 березня

210 років від дня народження **Олександра Степановича Афанасьєва-Чужбинського** (1816, ін. 1817–1875), українського письменника, історика, мовознавця і етнографа, представника української романтичної поезії середини XIX ст.

65 років від дня народження **Костянтина Тихоновича Лавра** (1961), українського художника-ілюстратора

12 березня

395 років тому помер **Іван (Іов) Борецький** (р. н. н. – 1631), церковний, політичний та культурно-освітній діяч, публіцист. Можливо навчався в Острозькій академії. У 1605 р. перебував у Дерманському монастирі, де співпрацював з Ісакієм Борисковичем, Даміаном Наливайком, Іовом Княгиницьким

145 років від дня народження **Володимира Івановича Бірчака** (1881–1952), українського письменника, філолога, педагога, публіциста, громадського діяча Галичини і Закарпаття

125 років від дня народження **Дмитра Івановича Ангельського** (1901–1937), українського живописця і графіка

90 років від дня народження **Вірджинії Хемілтон** (1936–2002), американського прозаїка

13 березня

160 років від дня народження **Володимира Володимировича Каллаша** (1866–1918), українського літературознавця, фольклориста, бібліографа, текстолога, автора праць про життя і творчість М. Гоголя, І. Котляревського, нарисів із новітньої літератури, бібліографічних праць

100 років від дня народження **Якова Івановича Падалки** (1926–2000), майстра художньої кераміки

14 березня

День українського добровольця. Відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України № 1822-VIII від 17.01.2017 р.

135 років від дня народження **Амвросія Максиміліановича Бучми** (1891–1957), українського актора, режисера театру й кіно, педагога, одного із засновників українського театрального й кіномистецтва ХХ ст.

105 років від дня народження **Сергія Давидовича Козака** (1921–1993), українського співака, композитора, письменника

85 років від дня народження **В'ячеслава Юхимовича Легкобита** (1941–1980-ті рр. ?), українського графіка, художника-ілюстратора

15 березня

115 років від дня народження **Богдана Стебельського** (1911–1994), українського художника, мистецтвознавця, літературознавця, громадського і культурного діяча, педагога

16 березня

180 років від дня народження **Адріана Вікторовича Прахова** (1846–1916), українського мистецтвознавця, археолога, художнього критика, педагога, громадського діяча. Після переїзду до м. Києва (1880) займався дослідженням і копіюванням настінного живопису в стародавніх церквах України. Керівник реставрації і поновлення фрескового стінопису Кирилівської церкви, автор і керівник проекту внутрішнього оздоблення Володимирського собору в м. Києві

17 березня

180 років від дня народження **Кейт (Кетрін) Грінуей** (1846–1901), англійської художниці-ілюстраторки

150 років від дня народження **Вадима Михайловича Щербаківського** (1876–1957), українського етнографа і археолога

130 років від дня народження **Надії Віталіївни Суровцової** (1896–1985), громадської діячки, письменниці, перекладачки, історикині, політв'язня, журналістки, борця за незалежність України у ХХ ст.

110 років від дня народження **Віктора Арнольдовича Берешадського** (1916–1972), українського поета

90 років від дня народження **Ростислава Журомського** (1936), українського поета, гумориста, сатирика, журналіста. Уродженець с. Тучин Гощанського району

75 років від дня народження **Наталі Лапікури (Кулик)** (1951), українського прозаїка

75 років від дня народження **Ліан Таннер** (1951), австралійського прозаїка, драматурга, авторки фентезійних пригодницьких творів для підлітків

65 років від дня народження **Гріса Грімлі (Стіва Сьонксена)** (1961), американського художника-ілюстратора, кінорежисера, продюсера

18 березня

130 років від дня народження **Надії Віталіївни Суровцевої** (1896–1985), української письменниці

115 років від дня народження **Любомира Дмитровича Дмитерка** (1911–1985), українського письменника, драматурга, прозаїка, публіциста, літературного критика

115 років від дня смерті **Павла Гнатовича Житецького** (1837–1911), мовознавця, педагога, фольклориста, громадського діяча, дослідника «Пересопницького Євангелія»

19 березня

130 років від дня народження **Якуба Гофмана** (1896–1964), педагога, історика, дослідника Волині. У 1930–1939 рр. видав у м. Рівному «Рочнік Волинський» польською мовою

95 років від дня народження **Емми Іванівни Андрієвської** (1931), української поетеси і письменниці, художниці (Німеччина)

21 березня

Всесвітній день поезії. Відзначається в цей день згідно з резолюцією 30-ї сесії ЮНЕСКО

185 років від дня народження **Василя Степановича Гнилосирова** (1836–1900), українського письменника, журналіста, педагога, етнографа, культурно-просвітницького діяча

175 років від дня народження **Ісмаїла Гаспринського** (1851–1914), кримськотатарського громадсько-політичного і культурного діяча, науковця, педагога, мислителя, письменника, послідовника К. Д. Ушинського. Пропагандист синтезу традиційної мусульманської духовності з передовими досягненнями європейської культури

90 років від дня народження **Маргарет Махі** (1936–2012), новозеландського прозаїка

22 березня

180 років від дня народження **Рандольфа Кальдекотта** (1846–1886), англійського художника-ілюстратора

175 років від дня народження **Олексія Даниловича Ківшенка** (1851–1895), українського художника

90 років від дня народження **Михайла Григоровича Осадчого** (1936–1994), українського поета, письменника, журналіста, літературознавця, педагога

23 березня

Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва

150 років від дня народження **Григорія Андрійовича Ільїнського** (1876–1937), українського мовознавця, історика, археолога, етнографа, педагога

24 березня

140 років від дня народження **Георгія Косміаді** (1886–1967), художника, архітектора, педагога. У 1916–1940 рр. працював у м. Рівному

75 років від дня народження **Ірини Смирнової** (1951), української художниці-ілюстраторки

25 березня

155 років від дня народження **Ігоря Емануїловича Грабаря** (1871–1960), українського живописця і мистецтвознавця

145 років від дня народження **Бели Бартока** (1881–1945), угорського композитора

26 березня

120 років від дня народження **Казимири Іванівни Полякової** (1906–2001), української письменниці

55 років від дня народження **Олександра Дюловича Гавроша** (1971), українського прозаїка, журналіста

26 березня

День Національної гвардії України

27 березня

Міжнародний день театру. Відзначається щорічно з 1962 р. відповідно до рішення IX Конгресу Міжнародного інституту театру при ЮНЕСКО

150 років від дня народження **Генріха Манна** (1871–1950), німецького письменника

100 років від дня народження **Надії Юхимівни Приходько** (1926–1980), української поетеси

28 березня

135 років від дня народження **Олекси Андрійовича Слісаренка** (1891–1937), українського поета, прозаїка Розстріляного відродження, педагога

90 років від дня народження **Хорхе-Маріо-Педро Варгаса-Льйоса** (1936), перуанського прозаїка, драматурга, публіциста, лауреата Нобелівської премії з літератури (2010)

65 років від дня народження **Миколи Миколайовича Руцького** (1961), письменника, журналіста, дослідника УПА. Уродженець с. Ільпибоки Демидівського району

29 березня

Всесвітній день фортепіано. Міжнародне свято, засноване групою однодумців на чолі з німецьким композитором та піаністом Нільсом Фрамом (1982), відзначається щорічно з 2015 р. в 88-й день року через кількість клавіш на інструменті фортепіано

145 років від дня народження **Марійки Підгірянки (Марії Омелянівни Ленерт-Домбровської)** (1881–1963), української поетеси, педагога, освітянки, учителя-методиста народних шкіл Галичини

120 років від дня народження **Макара Корнійовича Мухи** (1906–1990), художника декоративно-ужиткового мистецтва

30 березня

280 років від дня народження **Франсіско Хосе де Гойї** (1746–1828), іспанського живописця і графіка

105 років від дня народження **Олексія Івановича Дея** (1921–1986), українського літературознавця, книгознавця

31 березня

100 років від дня народження **Джона Роберта Фаулза** (1926–2005), англійського прозаїка, романіста, есеїста

80 років від дня народження **Євгена Петровича Манишина** (1946–2006), художника, громадського діяча, автора циклу творів шевченкіани

КВІТЕНЬ

85 років тому розпочала роботу **Рівненська обласна друкарня** (1941)

35 років тому відкрито меморіальну дошку письменнику **Володимиру Галактіоновичу Короленку** (1853–1921) на приміщенні колишньої гімназії у м. Рівне. Нині Рівненський обласний краєзнавчий музей (1991)

35 років тому розпочалося спорудження **Свято-Покровського кафедрального собору** у м. Рівному. Архітектор В. Ковальчук (1991)

1 квітня

160 років від дня народження **Ферруччо Бузоні** (1866–1924), італійського піаніста, композитора, диригента, педагога

105 років від дня народження **Андре Стіля** (1921–2004), французького письменника, публіциста

100 років від дня народження **Енн Маккефрі** (1926–2011), американської письменниці-фантастки

70 років від дня народження **Антонії (Антоніни Петрівни) Цвід** (1956), української поетки, прозаїка, шевченкознавиці, перекладачки

2 квітня

Міжнародний день дитячої книги. Встановлено з ініціативи та за ухвалою Міжнародної ради дитячої книги. Відзначається щороку (починаючи з 1967) 2 квітня – в день народження великого казкаря Ганса Крістіана Андерсена

100 років із часу заснування **Українського науково-дослідного інституту педагогіки** (нині – Інститут Національної академії педагогічних наук України (2.04.1926 р.)

80 років від дня народження **Сью Таунсенд** (1946–2014), англійського прозаїка, драматурга, сценаристки

4 квітня

85 років від дня народження **Леоніда Никифоровича Горлача (Коваленка)** (1941), українського письменника, поета, прозаїка, публіциста, лауреата Шевченківської премії (2013)

75 років тому було підписано Північноатлантичний договір, що започаткував створення **військово-політичного альянсу НАТО** (1949)

65 років від дня народження **Марини Віллівни Грімич** (1961), української письменниці, прозаїка

5 квітня

145 років від дня народження **Дмитра Миколайовича Ревуцького** (1881–1941), українського композитора, музикознавця, фольклориста, мистецтвознавця, літературознавця, перекладача, педагога. Один із засновників Музичного товариства імені М. Леонтовича, основоположників українського музикознавства, зокрема лисенкознавства

120 років від дня народження **Анатолія Івановича Шияна** (1906–1992), українського прозаїка, письменника, казкаря, драматурга

85 років від дня народження **Святослава Праска** (1941), письменника, культурного та громадського діяча. Організатор та перший голова костопільського товариства «Просвіта». Уродженець с. Кургани Березнівського району

75 років від дня народження **Недіма Гюрсея** (1951), турецького письменника

7 квітня

Всесвітній день здоров'я

150 років від дня народження **Іларіона Семеновича Свенціцького** (1876–1956), українського філософа, славіста, мистецтвознавця, педагога, історика, етнографа, музеєзнавця, громадсько-культурного діяча

60 років від дня народження **Валентина Миколайовича Тарасова** (1966), українського письменника, актора, драматурга, телережисера.

8 квітня

475 років від дня народження **Джіродамо Бальді** (1551–1612), італійського композитора

175 років від дня народження **Романа Заклинського** (1851–1931) українського історика і етнографа

75 років із часу проведення в Україні радянськими репресивними органами **операції «Трійка»** («Північ»), масової депортації окремих груп населення України до Сибіру (8.04.1951 р.)

9 квітня

205 років від дня народження **Шарля Бодлера** (1821–1867), французького поета і критика епохи романтизму та імпресіонізму

115 років від дня народження **Степана Андрійовича Кириченка** (1911–1988), українського живописця

100 років від дня народження **Марчелло Арджілі** (1926–2014), італійського прозаїка, поета, журналіста

10 квітня

День визволення Одеси від німецько-нацистських окупантів

11 квітня

100 років від дня народження **Мирослава Леонovichа Бутрина** (1926–2000), українського літературознавця і бібліографа, фахівця у галузі української літературної бібліографії й книгознавства, історії українського друку

12 квітня

140 років від дня народження **Михайла Носаля** (1886–1950), травознавця, фітотерапевта. З 1935 по 1950 рр. був настоятелем Свято-Успенської церкви м Рівного. Почесний громадянин м. Рівного

125 років тому (1901 р.) на Троїцькій площі Києва з ініціативи Київського товариства грамотності (1882–1908) урочисто закладено Народний дім (нині – Київський державний театр оперети) за проектом архітектора Г. Антоновського. Народний дім опікувався освітніми, національними, духовними, економічними й соціальними завданнями позашкільної освіти

100 років від дня народження **Григорія Киричка** (1926–1998), майстра художньої кераміки

13 квітня

130 років від дня народження **Льва (Леона) Геца (Геца)** (1896– 1971), графіка, художника, реставратора, педагога, громадського діяча

120 років від дня народження **Оксани Дмитрівни Іваненко** (1906–1997), української письменниці, прозаїка, перекладачки

120 років від дня народження **Семюеля Барклі Беккета** (1906–1989), ірландського англо і і франкомовного письменника, прозаїка, поета, драматурга, перекладача

14 квітня

125 років від дня народження **Юрія Олексійовича Мокрієва** (1901–1991), українського драматурга, прозаїка

120 років від дня народження **Айзика Шмульовича Губермана** (1906–1966), єврейського письменника України, драматурга, педагога, репресованого

120 років від дня народження **Семіти Кушуль** (1906–1996), караїмознавиці, збирачки матеріальної й духовної спадщини караїмського народу

80 років від дня народження **Андрія Володимировича Чебикіна** (1946), українського художника, педагога, лауреата Шевченківської премії (2007)

15 квітня

Всесвітній день мистецтва. Ініційовано партнером ЮНЕСКО Міжнародною асоціацією мистецтв International Association of Art (IAA/AIAP) для підвищення обізнаності про творчу діяльність у всьому світі. Відзначається з 2012 року. Дата свята обрана на честь дня народження Леонардо да Вінчі, як символу миру у світі, свободи слова, терпимості і братерства, свідoctва про вплив витончених мистецтв на інші області та сфери людської діяльності

Міжнародний день культури. Відзначається на честь прийняття 15.04.1935 р. міжнародної угоди «Про охорону художніх та наукових установ та історичних пам'яток» (Пакт Реріха), як перший в історії міжнародний договір про захист культурної спадщини, що встановив пріоритет захисту культурних цінностей перед військовою необхідністю

95 років від дня народження **Тумаса Йоста Транстремера** (1931–2015), шведського поета

90 років від дня народження **Олега Федоровича Черногуза** (1936), українського письменника-сатирика, гумориста, журналіста, головного редактора журналів «Перець» та «ВУС»

65 років від дня народження **Олексія Юрійовича Надемлінського** (1961), українського прозаїка

60 років від дня народження **Крессиди Ковелл** (1966), англійського прозаїка, авторки пригодницьких творів для дітей

50 років від дня народження **Мар'яни Прохасько** (1976), української художниці-ілюстраторки, прозаїка

16 квітня

210 років від дня народження **Дениса (Діонісія) Бонковського** (1816–після 1869), поета, композитора, перекладача

185 років від дня народження **Христини Данилівни Алчевської** (1841–1920), українського педагога-просвітителя, прозаїка

105 років від дня народження **Віктора Івановича Цимбала** (1921–1968), українського художника-ілюстратора, графіка

100 років від дня народження **Бориса Григоровича Возницького** (1926–2012), українського мистецтвознавця, музеєзнавця. Директор Львівської галереї мистецтв, академік Української академії мистецтв, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка (1990). Заслужений працівник культури України та Польщі. Герой України (2005). Президент українського національного комітету Міжнародної ради музеїв (ICOM). Уродженець с. Ульбарів (нині Нагірне) Дубенського району. Почесний громадянин м. Дубно

60 років від дня народження **Оксани Олегівни Караванської** (1966), українського прозаїка, авторки науково-популярних книг, модельєрки

18 квітня

Міжнародний день пам'ятників та історичних місць. Відзначається щорічно з 1984 р., заснований Асамблеєю Міжнародної ради з питань охорони пам'яток і визначних місць (ІКОМОС) при ЮНЕСКО

День пам'яток історії та культури. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1062/99 від 23.08.1999 р.

65 років від дня народження **Ірини Борисівни Матяш** (1961), українського історика-архівознавця, педагога, фахівця з історії української культури, архівознавства, бібліографістики, книгознавства, історії української дипломатії

19 квітня

125 років від дня народження **Миколи Андрійовича Рокицького** (1901–1944), українського живописця

90 років від дня народження **Григорія Григоровича Кімика** (1936), українського прозаїка

65 років від дня народження **Галини Олександрівни Левицької** (1961), української дитячої письменниці

20 квітня

135 років від дня народження **Юрія Йосиповича Тютюнника** (1891–1930), українського військового діяча, генерал-хорунжого Армії УНР. У 1921 р. у м. Рівному завершив формування ядра майбутньої Української повстанської армії

21 квітня

210 років від дня народження **Шарлотти Бронте** (1816–1855), англійської письменниці, представниці критичного реалізму в англійській літературі

140 років від дня народження **Євгена Яковича Сагайдачного** (1886–1961), українського маляра, театрального декоратора, скульптора, педагога, етнографа і колекціонера

22 квітня

260 років від дня народження **Анни Луїзи Жермені де Сталь** (1766–1817), французької письменниці, публіциста, теоретика літератури

140 років від дня народження **Євгена Яковича Сагайдачного** (1886–1961), художника, скульптора, театрального декоратора, етнографа, педагога, колекціонера

23 квітня

Всесвітній день книги і авторського права. Відзначається щорічно відповідно до рішення 28-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО від 15.11.1995 р.

Міжнародний день англійської мови

135 років від дня народження **Олександра Васильовича Багрія** (1891–1949), українського і азербайджанського літературознавця, фольклориста і бібліографа, педагога, шевченкознавця

115 років від дня народження **Олександра Якимовича Гаврилюка** (1911–1941), українського письменника, публіциста

100 років від дня народження **Петра Олексійовича Басанця** (1926–2007), українського художника, графіка, педагога

65 років від дня народження **Андрія Юрійовича Куркóва** (1961), українського письменника, прозаїка, кінематографіста, кіносценариста, журналіста

24 квітня

155 років від дня народження **Любові Борисівни Хавкіної** (1871–1949), української бібліотекознавець, бібліограф

145 років від дня народження **Леонори Абрамівни Блох** (1881–1943), українського скульптора

125 років від дня народження **Сави Захаровича Божка** (1901–1947), українського письменника, публіциста

25 квітня

120 років від дня народження **Василя Яковича Баска** (1906–1940), української поета

65 років від дня народження **Лідії Петрівни Повх** (1961), української поетки, філологині, педагога

20 років тому відбулися установчі збори **Рівненського обласного відділення Української бібліотечної асоціації (РОВАУБА)** (2006)

26 квітня

День Чорнобильської трагедії (1986). Відзначається щорічно відповідно до Указу Президії Верховної Ради Української РСР № 8985-XI від 29.03.1990 р.; Міжнародний день пам'яті про чорнобильську катастрофу. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН

Всесвітній день поріднених міст. Відзначається щорічно в останню неділю квітня відповідно до рішення Всесвітньої федерації поріднених міст (ВФПМ)

40 років (1986) з часу Чорнобильської катастрофи, найбільшої техногенно-екологічної катастрофи сучасності

28 квітня

110 років від дня народження **П'єра Буало** (1906-1989), французького прозаїка, автора детективних романів

105 років від дня народження **Миколи Титовича Берилова** (1921–1966), української поета

100 років від дня народження **Нелл Гарпер Лі** (1926-2016), американської публіцистки, прозаїка

85 років від дня народження **Ірини Володимирівни Жиленко** (1941–2013), української поетеси, прозаїка, лауреата Шевченківської премії (1996)

85 років від дня народження **Василя Івановича Лопати** (1941), українського художника-ілюстратора, автора автобіографічних книжок

70 років від дня народження **Володимира Михайловича Литвина** (1956), українського історика, державного, політичного і освітнього діяча, фахівця з новітньої історії України, історії міжнародних відносин, конституційного права

29 квітня

Міжнародний день танцю. Відзначається щорічно з 1982 р. за рішенням ЮНЕСКО в день народження французького балетмейстера Ж.-Ж. Новера

75 років від дня народження **Михайла Островського** (1951), поета, журналіста. Уродженець с. Грушвиця Рівненського району. Проживає у м. Рівному

30 квітня

Міжнародний день джазу. Відзначається щорічно відповідно до ініціативи ЮНЕСКО з листопада 2011 р.

70 років від дня народження **Павла Миколайовича Гірника** (1956), українського поета, лауреата Шевченківської премії (2009)

ТРАВЕНЬ

465 років від дня виходу у світ визначної рукописної пам'ятки староукраїнської літературної мови і мистецтва «**Пересопницького Євангелія**» (1561)

445 років з часу видання **першого українського календаря** «Хронології» Андрія Римші в м. Острозі (1581)

120 років від заснування (1906) культурно-освітньої організації «Просвіта» ім. Т. Шевченка в м. Києві, головою якої став Б. Грінченко

110 років від заснування (1916) Чернігівського учительського інституту (нині – Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка)

1 травня

160 років від дня народження **Івана Ілліча Синюка** (1866–1953), українського письменника, педагога, учителя сільських шкіл Буковини (40 років віддав педагогічній праці), організатора педагогічних видань, редактора дитячого журналу «Ластівка»

2 травня

110 років від дня народження **Івана Коваліва** (1916–1987), українського поета (Канада)

3 травня

Всесвітній день свободи і захисту преси. Відзначається щорічно, за рішенням Генеральної Асамблеї ООН (A/DEC/48/432 від 20.12.1993 р.)

85 років від дня народження **Іана Вайброу** (1941), британського дитячого письменника, поета, прозаїка

4 травня

30 років від дня народження **Хораса Манна** (1796–1859), американського педагога-демократа і діяча у галузі народної освіти, керівника прогресивного громадсько-педагогічного руху за поліпшення шкільної освіти (безплатне навчання, єдина шкільна система, розширення програм елементарного навчання тощо), засновника першого педагогічного журналу в США

150 років від дня народження **Максима Івановича Вдовиченка** (1876–1928), українського поета

70 років від дня народження **Тетяни Сергіївни Лукашевич** (1956), художника декоративно-прикладного мистецтва. Член Національної спілки художників України (1993). Викладач декоративно-ужиткового мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. Голова Рівненської обласної організації Національної спілки художників України (2013–2017)

5 травня

190 років від дня народження **Сидора Івановича Воробкевича** (1836–1903), українського письменника і композитора, диригента, педагога, культурного діяча

180 років від дня народження **Генріка Сенкевича** (1846–1916), польського письменника-реаліста, журналіста, майстра історичного, психологічного роману та новели, прихильника суспільної течії «варшавського позитивізму»

140 років від народження **Станіслава-Людвіка Жураковського** (1886–1940), військового діяча, учасника Першої світової війни. У 1931 р. обраний бургомістром м. Здолбунова, в 1934–1939 рр. – бургомістром м. Острога. Загинув у м. Катині (20 км від Смоленська (Росія))

125 років від дня народження **Миколи Миколайовича Миронова** (1901–1998), українського педагога, методиста з початкового навчання, історика педагогіки, фахівця з проблем дитячих та юнацьких громадських рухів, завідувача секції дитячої літератури Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП)

125 років від дня народження **Мадлен Лей** (1901–1981), французької поетки, прозаїка, новелістки бельгійського походження

6 травня

170 років від дня народження **Зигмунда Фрейда** (Фройд, 1856–1939), австрійського невропатолога, психіатра, психолога і філософа, фундатора теорії й техніки психоаналізу, основоположника «психотарсичного методу» (методу лікування неврозів шляхом гіпнозу), теорії дитячої сексуальності

7 травня

165 років від дня народження **Рабіндраната Тагора** (1861–1941), індійського поета, прозаїка, драматурга, педагога, філософа, прогресивного громадського діяча, прихильника пантеїзму (Бог і світ є тотожними, такими, що збігаються), лауреата Нобелівської премії (1913)

8 травня

200 років від дня народження **Станіслава Кардашевича** (1826–1887), дослідника історії м. Острога. Секретар повітового суду Острога (1844–1869). Проживав в м. Острозі

8–9 травня

Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни. Відзначається за рішенням Генеральної Асамблеї ООН (A/RES/59/26 від 24.11.2004 р.). Відзначається відповідно до Указу Президента України № 169/2015 від 24.03.2015 р.

День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

9 травня

День Європи

155 років від дня народження **Володимира Михайловича Гнатюка** (1871–1926), українського фольклориста, етнографа, мовознавця, літературознавця, перекладача і видавця, громадського і культурного діяча, представника порівняльно-історичного методу у фольклористиці, одного з організаторів українського літературного процесу кінця XIX – початку XX ст.

100 років від дня народження **Віри Микитівни Багацької** (1926–1995), оперної співачки (сопрано)

90 років від дня народження **Юрія Герасимовича Ілленка** (1936–2010), українського кінорежисера, кінооператора, кіносценариста, педагога

90 років від дня народження **Володимира Олексійовича Підпалого** (1936–1973), письменника, поета, перекладача, редактора

65 років від дня народження **Віктора Володимировича Неборака** (1961), українського поета, прозаїка, літературознавця, перекладача, есеїста

10 травня

День матері

100 років від дня вбивства **Симона Васильовича Петлюри** (1879–1926), державного, політичного і військового діяча, публіциста. Голова Директорії Української Народної Республіки, організатор Армії Української народної Республіки, Головний Отаман Армії УНР

100 років від дня народження **Артура Йосиповича Меремінського** (1926–2007), професора, доктора ветеринарних наук, викладача Рівненського державного гуманітарного університету

65 років від дня народження **Івана Антоновича Малковича** (1961), українського поета, видавця

12 травня

105 років від дня народження **Фарлі Мак-Гілла Моуета** (1921–2014), канадського прозаїка, біолога, етнографа

90 років від дня народження **Івана Степановича Марчука** (1936), українського живописця, лауреата Шевченківської премії (1997)

13 травня

90 років від дня народження **Володимира Олексійовича Підпалого** (1936–1973), українського поета-лірика, перекладача

14 травня

255 років від дня народження **Роберта Оуена** (1771–1858), англійського соціаліста-утопіста, просвітителя, прихильника соціальних перетворень шляхом освіти й виховання

155 років від дня народження **Василя Семеновича Стефаника** (1871–1937), українського письменника-експресіоніста, громадського діяча, майстра психологічної новели, зокрема діалогу, активного учасника громадсько-політичного життя Галичини

80 років від дня народження **Гаррі Логвіна** (1946–2001), скрипаль, концертмейстера, народного артиста України

15 травня

Міжнародний день сім'ї. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН

170 років від дня народження **Френка Лаймена Баума** (1856–1919), американського прозаїка, казкаря, класика дитячої літератури

170 років від дня народження **Андрія Яковича Чайковського** (1856–1935), українського письменника

135 років від дня народження **Джелли Лепман** (1891–1970), німецької журналістки, видатної діячки світової дитячої літератури, однієї із засновників Міжнародної юнацької бібліотеки в Мюнхені, провідного світового центру з вивчення дитячої літератури, ініціаторки міжнародної премії ім. Г. К. Андерсена, Міжнародного дня дитячої книги та Міжнародної ради з дитячої та юнацької книги (ІВВУ)

115 років від дня народження **Макса Фріша** (1911–1991), швейцарського письменника (писав німецькою мовою), журналіста, драматурга, публіциста, філолога, фахівця у галузі архітектури

75 років від дня народження **Девіда Амонда** (1951), англійського письменника, прозаїка

45 років від дня смерті **Тараса Боровця (Бульба–Боровець)** (1908–1981), діяч українського повстанського руху часів Другої світової війни. Засновник військових формувань «Поліська січ», Українська повстанська армія

16 травня

170 років від дня народження **Миколи Семеновича Колцуняка** (1856–1891), етнографа, фольклориста, педагога

105 років від дня народження **Миколи Олександровича Дашкієва** (1921–1976), українського письменника, фольклориста

90 років від дня народження **Миколи Никифоровича Гроха** (1936–2021), графіка, народного художника України

90 років від дня народження **Володимира Максевича Золотухіна** (1936–2010), композитора, педагога, музичного та громадського діяча, народного артиста України

17 травня

День пам'яті жертв політичних репресій

Всесвітній день інформаційного суспільства

100 років від дня народження **Михайла Олексійовича Ряснянського** (1926–2003), українського художника, графіка, учасника Другої світової війни, громадського діяча, педагога, народного художника України

18 травня

Міжнародний день музеїв. Відзначається щорічно відповідно до рішення XI Генеральної конференції Міжнародної ради музеїв, яка відбулась у травні 1977 р.

День пам'яті жертв депортації з Криму (1944)

150 років (1876) сумнозвісного Емського указу російського уряду про заборону українського слова і письменства (Див.: 21 лютого)

19 травня

1325 років від дня народження **Лі Бо** (701–762), китайського поета періоду династії Тан

20 травня

115 років від дня народження **Анни Марії Гертруди Шмідт** (1911–1995), голландської дитячої письменниці, поетеси

100 років від дня народження **Володимира Андрійовича Роменця** (1926–1998), українського психолога, історика психології, мислителя

65 років тому (1961) засновано Національну премію України імені Тараса Шевченка (Шевченківська премія) – найвищу відзнаку за творчі досягнення в галузі української літератури, мистецтва й архітектури

21 травня

День Європи (в Україні). Враховуючи стратегічний курс України на європейську інтеграцію, цей День відзначається згідно Указом Президента України (№ 339/03 від 19.04.2003 р.) у третю суботу травня

Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/ 57/249 від 20.12.2002 р.

День вишиванки

105 років тому (1921) РНК УСРР ухвалила постанову «**Про боротьбу з неписьменністю**», яка зобов'язувала все неписьменне населення віком від 8 до 50 років вчитися писати й читати

22 травня

165 років від Дня перепоховання (1861 р.) праху Т. Г. Шевченка (1814–1861), українського поета, художника, мислителя, на Чернечій горі поблизу Канева

135 років від дня народження **Петра Андрійовича Лісового** (1891–1993), українського письменника

105 років від дня народження **Олександра Олександровича Левицького** (1921–2002), українського композитора

20 років тому було відкрито пам'ятник-погруддя **Тарасу Шевченку**, письменнику, художнику, мислителю в м. Володимирець (2006). Автори М. Фарина та О. Дашевська

23 травня

115 років від дня народження **Андрія Андрійовича Коцки** (1911–1987), українського живописця

95 років від дня народження **Барбари Беррі** (1931), американської дитячої письменниці

75 років від дня народження **Джилл Барклем** (1951–2017), англійської художниці-ілюстраторки, прозаїка

35 років тому (1991) ВР УРСР ухвалила **Закон «Про освіту»**, оприлюднений 26 червня 1991 р.

24 травня

День слов'янської писемності й культури. Відзначається щорічно в день вшанування пам'яті святих рівноапостольних Кирила і Мефодія відповідно до Указу Президента України № 1096/04 від 17.09.2004 р.

115 років від дня народження **Юрія Володимировича Корецького** (1911–1941), українського поета

85 років від дня народження **Боба Ділана (Роберта Аллена Ціммермана)** (1941), американського поета, співака

55 років від дня народження **Оксани Григорівни Мардус (Степаненко)** (1971), української поетки, прозаїка

25 травня

205 років від дня народження **Миколи Івановича Гулака** (1821–1899), українського громадсько-політичного діяча, педагога, ученого, одного із засновників таємного Кирило-Мефодіївського товариства, противника самодержавно-кріпосницького ладу, борця за національну незалежність українського та інших слов'янських народів

100 років із дня вбивства **Симона Васильовича Петлюри** (1879–1926), українського державного, військового та політичного діяча, публіциста, літературного і театрального критика (25.05.1926 р.)

26 травня

130 років від дня народження **Олександра Брижахи** (1896–1938), хорового диригента, громадського діяча, репресованого

90 років від дня народження **Віталія Олексійовича Коротича** (1936), українського поета, прозаїка, публіциста, лауреата Шевченківської премії (1983)

75 років від дня народження **Сержа Брюссоло** (1951), французького письменника-фантаста

27 травня

50 років від дня народження **Ольги Кваші** (1976), української художниці-ілюстраторки

28 травня

Всеукраїнський день краєзнавства. Відзначається щорічно 28 травня відповідно до рішення VI з'їзду Національної спілки краєзнавців України, що відбувся 23 січня 2017 р., адже саме у цей день у Харкові розпочала свою роботу Перша Всеукраїнська конференція з краєзнавства, де було створено Український комітет краєзнавства, що з часом координував роботу 30 тисяч активістів-дослідників і десятків їх регіональних осередків.

День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження. Відзначається щорічно в останню суботу травня відповідно до Указу Президента України № 563/99 від 25.05.1999 р.

29 травня

Міжнародний день миротворців ООН. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/57/129 від 11.12.2002 р.

280 років від дня народження **Іоахима Генріха Кампе** (1746–1818), німецького педагога-філантропіста, дитячого письменника і філолога

190 років від дня народження **Костя Гавриловича Горбала** (1836–1903), українського поета, педагога і журналіста, домашнього учителя та вчителя шкіл і гімназій м. Тернополя, Стрия, Перемишля

135 років від дня народження **Леоніда Венедиктовича Ступницького** (1891–1944), військового діяча періоду УНР. Генерал-хорунжий УПА. Загинув у бою з відділами НКВС біля с. Дермань Здолбунівського району

120 років від дня народження **Теренса Генбері Вайта** (1906–1964), англійського прозаїка, фантаста

30 травня

150 років тому (1876) Олександр II підписав у м. Емсі (Німеччина) таємне розпорядження російського уряду – Емський акт про заборону друку і ввезення з-за кордону до Росії українських оригінальних і перекладних книжок та припинення театральних вистав українською мовою

70 років від дня народження **Олександра Євгеновича Данилова** (1956), українського скульптора. Член Національної спілки художників України (1993). Автор меморіальних дощок Уласу Самчуку (Дермань), Богдану Хмельницькому (Жореч, Клевань), Симону Петлюрі (Рівне) та інших, пам'ятних знаків, медалей

55 років від дня народження **Джона Бойна** (1971), ірландського прозаїка

31 травня

100 років від дня народження **Джеймса Крюса** (1926–1997), німецького дитячого письменника, перекладача, педагога за фахом, продовжувача традицій німецької літературної класики та романтизму в дитячій літературі

ЧЕРВЕНЬ

120 років тому у м. Рівному при сільськогосподарському товаристві розпочав роботу **Волинський музей**. Фундатором музею був професор В. Окенцький. У період Першої світової війни та Української революції 1917–1921 рр. музей припинив своє існування (1906)

85 років тому м. Рівне було окуповане німецько-фашистськими загарбниками (1941)

1 червня

Міжнародний день захисту дітей. Відзначається щорічно з 1949 р. відповідно до ухвали Ради Міжнародної демократичної федерації жінок

Всесвітній день батьків. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/292 від 15.10.2012 р.

День захисту дітей (в Україні). Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 568/98 від 30.05.1998 р.

95 років від дня народження **Володимира Яковича Бровченка** (1931–2013), українського поета

90 років від дня народження **Петра Федоровича Бондарчука** (1936), українського поета, прозаїка

60 років від дня народження **В'ячеслава Володимировича Хурсенка** (1966–2009), естрадного співака, композитора

2 червня

80 років від дня народження **Віктора Семеновича Марущака** (1946–2021), балетмейстера, народного артиста України

55 років від дня народження **Олега Майбороди** (1971), українського поета, прозаїка

4 червня

Міжнародний день безвинних дітей – жертв агресії

250 років від дня народження **Олександра Ходкевича** (1776–1838), польського військового діяча, драматурга, видавця. Тривалий час проживав у м. Млинові Рівненської області

170 років від дня народження **Фрідріха Папе** (1856–1940), польського історика, дослідника історії Польщі XV–XVI ст., бібліотекара, співзасновника Історичного товариства у м. Львові (1886)

5 червня

30 років тому Указом Президента України було перейменовано Острозький колегіум в **Острозьку академію**. Нині Національний університет «Острозька академія» (1996)

6 червня

420 років від дня народження **П'єра Корнеля** (1606–1684), французького драматурга

185 років від дня народження **Елізи Ожешко** (1841–1910), польської письменниці

170 років від дня народження **Іларіона Михайловича Грабовича** (1856–1903), українського поета

7 червня

100 років від дня народження **Анатолія Дмитровича Базилевича** (1926-2005), українського художника-ілюстратора

8 червня

55 років від дня народження **Неди Неждани (Надії Леонідівни Мірошниченко)** (1971), українського драматурга, журналістки, поетки, культуролога, перекладачки

35 років тому (1991) у м. Києві відбулася Всеукраїнська наукова конференція – «Історичні традиції національної символіки»

10 червня

145 років від дня народження **В'ячеслава Костянтиновича Прокоповича** (1881–1942), українського історика, публіциста, педагога, дипломата, громадського діяча

110 років від дня народження **Ірини Ісаївни Шкаровської** (1916–1986), української письменниці

90 років від дня народження **Анатолія Григоровича Черниша** (1936), українського дитячого письменника, поета

75 років від дня народження **Василя Миколайовича Шкляра** (1951), українського письменника, лауреата Шевченківської премії (2011)

70 років від дня народження **Наталії Василівни Бонь** (1956), українського прозаїка, поетки

11 червня

55 років від дня народження **Гюдрун Скретінг** (1971), норвезького прозаїка, піаністки

35 років тому ухвалено Постанову Президії Верховної Ради УРСР, згідно якої надалі слід іменувати місто **Ровно – Рівне, а Ровенську область – Рівненською** (1991)

12 червня

35 років тому рішенням Дубенської міської ради Рівненської області було зареєстроване Дубенське **Чехословацьке культурно-освітнє товариство ім. Яна-Амоса Коменського** на Україні «Стромовка» (1991)

13 червня

75 років від дня народження **Даліі Мєсєрївни Трускінівської** (1951), латвійської письменниці та журналістки

14 червня

245 років від дня народження **Вікентія Івановича Беретті** (1781–1842), українського архітектора, представника класицизму й ренесансу

215 років від дня народження **Гаррієт Елізабет Бічер-Стоу** (1811–1896), американської письменниці, прозаїка, поетеси, казкарки

135 років від дня народження **Євгена Михайловича Коновальця** (1891–1938), військового, політичного діяча. Полковник Армії Української Народної Республіки, голова Проводу українських націоналістів, голова організації українських націоналістів

105 років тому (1921) РНК УСРР затвердила Положення про Всеукраїнську академію наук (ВУАН), в якому визначено статус, завдання, організаційні засади академії

15 червня

255 років від дня народження **Філіппа Емануеля Фелленберга** (1771–1844), швейцарського педагога, сучасника Песталоцці, з яким мав педагогічні розбіжності щодо поглядів на навчання і виховання дітей

85 років від дня народження **Івана Васильовича Миколайчука** (1941–1987), українського актора, режисера, сценариста

16 червня

150 років від дня народження **Івана Васильовича Шаровольського** (1876–1954), українського філолога, літературознавця, перекладача

35 років тому відкрито **пам'ятник героям Берестецької битви** (1651) у с. Пляшева Радивилівського району (1991). Скульптор Анатолій Куш

18 червня

345 років від дня народження **Феофана Прокоповича** (1681–1736), українського ученого-гуманіста, просвітителя, педагога, філософа, письменника-полеміста, поета, оратора, церковного і державного діяча, прихильника і пропагандиста ідей Р. Декарта, Дж. Локка, Ф. Бекона, поборника геліоцентричної системи М. Коперника та вчення Г. Галілея

135 років від дня народження **Івана Мірчука** (1891–1961), українського філософа, історика культури, науково-освітнього, політичного і громадського діяча, одного з ідейних та організаційних лідерів української діаспори

90 років від дня народження **Івана Васильовича Іваньо** (1931–1982), українського філософа і філолога

19 червня

105 років від дня народження **Патрісії Райтсон** (1921–2010), австралійської дитячої письменниці

100 років від дня смерті **Володимира Пантелеймоновича Оскілка** (1892–1926), військового і політичного діяча. Генерал-хорунжий Армії УНР. Народився в с. Городок Рівненського району. У квітні 1919 р. зробив невдалу спробу державного перевороту у м. Рівне

60 років від дня народження **Тетяни Анатоліївни Дзюби** (1966), української поетки

20 червня

70 років від дня народження **Миколи Івановича Поровського** (1956), активного учасника національно-визвольної боротьби за незалежність України, полковника збройних сил України. Автор низки книг з національно-патріотичної тематики, член Національної спілки письменників України. Уродженець с. Заріцьк Рівненського району Рівненської області

22 червня

День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні

150 років від дня народження **В'ячеслава Костянтиновича Прокоповича** (1881–1942), українського громадсько-політичного і державного діяча, педагога, історика, публіциста

100 років від дня народження **Олександра Григоровича Данченка** (1926–1993), українського художника-ілюстратора, графіка

85 років тому (1941) війська Німеччини віроломно вторглися на територію Радянського Союзу. Початок Великої Вітчизняної війни (1941–1945)

85 років тому в роки Другої світової війни військовий льотчик-винищувач, Герой Радянського Союзу **Іван Іванов** здійснив повітряний таран над м. Дубном (1941)

23 червня

90 років від дня народження **Річарда Девіда Баха** (1936), американського письменника, прозаїка

40 років тому (1986) засновано Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

24 червня

185 років від дня народження **Івана Михайловича Ге** (1841–1893), українського письменника, актора, режисера

100 років від дня народження **Барбари Салаї (Варвари Миколаївни Баран)** (1926–2011), української поетеси

80 років від дня народження **Надії Володимирівни Кир'ян** (1946), української дитячої письменниці, поетеси, перекладачки

25 червня

140 років від дня народження **Івана Петровича Крип'якевича** (1886–1967), українського історика, науковця, педагога, археографа, освітнього і громадського діяча, журналіста, організатора наукового життя та українського шкільництва на Волині й Холмщині

115 років від дня народження **Сергія Федоровича Шишка** (1911–1997), українського живописця, лауреата Шевченківської премії (1982)

26 червня

155 років від дня народження **Андрія Митрофановича Лободи** (1871–1931), українського фольклориста, літературознавця, етнографа, педагога, дослідника слов'янського епосу, народної словесності, збирача фольклору

85 років тому, у період Другої світової війни, відбулася танкова битва в районі Дубно–Луцьк–Броди–Рівне (1941)

65 років від дня народження **Віри Андріївни Чернієнко** (1961), українського митця-кераміста. Член Національної спілки художників України (2002). Викладач Рівненського державного гуманітарного університету

28 червня

30 років від часу прийняття **Конституції України. День Конституції України (1996)**

370 років тому відбулася **битва під Берестечком** – одна із найбільших битв Визвольної війни 1648–1654 рр. під проводом Богдана Хмельницького (1651)

28 червня – 10 липня

375 років тому, у період національно-визвольної війни українського народу 1648–1657 рр., відбулася **Берестецька битва** (1651) між українським військом на чолі з Богданом Хмельницьким та польським військом під проводом короля Яна II Казимира Ваза

29 червня

80 років від дня народження **Світлани Григорівни Крижевської** (1946), живописця, члена Національної спілки художників України (1975)

30 червня

90 років від дня народження **Ярослава Сергійовича Кульчинського** (1936), соліста Рівненської обласної філармонії, педагога, доцента Рівненського державного гуманітарного університету. Уродженець с. Дермань Здолбунівського району. Заслужений артист України (1980)

85 років від дня народження **Руслана Яковича Пирого** (1941), українського історика, дослідника політичної історії, національної біографістики, архівознавця, джерело

ЛИПЕНЬ

35 років тому у м. Дубно відкрито пам'ятник **Тарасу Григоровичу Шевченку**, видатному українському письменнику, мислителю, художнику. Скульптор О. Скобліков (1991)

35 років тому у м. Дубно відбувся перший **фестиваль популярної та рок-музики «Тарас Бульба»** (1991)

1 липня

День архітектури України. Відзначається щорічно в Україні згідно з Указом Президента (№ 456/95 від 17 червня 1995 року)

130 років від дня народження **Оттомара Берндта** – українського композитора і піаніста німецького походження, уродженця м. Рівне (1896–1941). Член Спілки композиторів України. Був концертмейстером української хорової капели Державного українського хору.

100 років від дня народження **Дем'яна Кузьмича Пелехатого** (1926–1994), українського диригента, педагога, народного артиста України

90 років від дня народження **Галини Володимирівни Тищенко** (1936–2025), української художниці монументально-декоративного (вітражі, розписи) та декоративно-ужиткового мистецтва (гобелени), педагогині

85 років від дня народження **Мирослава Титовича Корчинського** (1941–2021), українського композитора, педагога, музиканта (сопілка, баян), музично-громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

85 років від дня народження **Віталія Романовича Лисенка** (1941–зник безвісти 1999), українського хорового диригента, педагога, музично-громадського діяча, народного артиста України

70 років від дня народження **Юрія Петровича Гудзя** (1956–2002), українського поета, прозаїка, драматурга, публіциста, художника, філософа, мандрівника

60 років тому (1966) в Одесі відкрито **пам'ятник Тарасу Шевченку** в Центральному парку культури та відпочинку ім. Т. Г. Шевченка. Автори монумента: скульптори А. Є. Белостоцький і О. А. Супрун, архітектор Г. В. Топуз.

2 липня

120 років від дня народження **Петра Стефановича Андрусіва** (1906–1981), українського живописця, графіка, педагога, автора історичних полотен, педагога, мистецького критика, громадського діяча у США

80 років від дня народження **Віталія Миколайовича Леуса** (1946–2017) українського прозаїка, публіциста, журналіста, краєзнавця

70 років від дня народження **Романа Володимировича Павелківа** (1956), ректора Рівненського державного гуманітарного університету, доктора психологічних наук, професора, академіка Академії наук вищої школи України, завідувача кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

3 липня

115 років від дня народження **Тетяни Іллівни Волгіної** (1911–1981), української поетеси, письменниці, перекладачки

105 років від дня народження **Михайла Федоровича Нечиталюка** (1921–2010), українського літературознавця, театрознавця, критика

85 років від дня народження **Богодара Антоновича Которовича** (1941–2009), українського скрипаля, диригента, народного артиста України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка, фундатора та художнього керівника Державного камерного ансамблю «Київські солісти»

75 років від дня народження **Вадима Григоровича Бойка** (1951–2005), українського драматурга, поета, прозаїка, перекладача

65 років від дня народження **Андрія Рінатовича Бакірова** (1961), українського театрального режисера, актора, театрального діяча, заслуженого артиста України

4 липня

День Національної поліції України

135 років від дня народження **Панча** (справжнє – Панченко) **Петра Йосиповича** (1891–1978), українського прозаїка, драматурга, громадського діяча, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

90 років від дня народження **Владилена Антоновича Попудренка** (1936–2017), українського театрального актора, народного артиста України

85 років від дня народження **Богдана-Юрія Ярославовича Янівського** (1941–2005), українського композитора, піаніста, педагога, народного артиста України, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Володимира Івановича Заремби** (1941–2010), українського письменника, журналіста, просвітянина, громадського діяча. Уродженець с. Новожуків Рівненського району Рівненської області

5 липня

185 років від дня народження **Кароля Свідзінського** (1841–1877), польського поета

100 років від дня народження **Івана Івановича Лободи** (1926–2017), українського живописця

95 років від дня народження **Георгія Геннадійовича Головченка** (1931–2012) українського архітектора

50 років від дня народження **Олафа Клеменсена (Олександра Клименка)** (1976), українського прозаїка, поета, художника, мистецтвознавця

6 липня

175 років від дня народження **Івана Івановича Левинського** (1851–1919), українського архітектора, педагога, громадського діяча

130 років від дня народження **Івана Микитовича Тиктора** (1896–1982), українського видавця і громадського діяча. У 1941–1943 рр. у м. Рівному очолював видавництво «Волинь»

130 років від дня народження **Наталі Антонівни Коцюбинської** (1896–1937), української мистецтвознавиці, поетеси, громадсько-політичної діячки, жертви сталінського терору

115 років від дня народження **Петра Ілліча Кравчука** (1911–1997), українського письменника, публіциста, літературознавця, дослідника шевченкіани, історика, громадсько-політичного діяча (Канада)

80 років від дня народження **Сільвестра Сталлоне** (1946), американського кіноактора, режисера та сценариста

7 липня

405 років від дня народження **Жана Лафонтена** (1621-1695), французького поета, байкаря

145 років від дня народження **Василя Григоровича** (1881–1971), педагога-новатора. Голова організаційного комітету Острозького Педагогічного Товариства, тимчасовий комісар повіту. Працював на освітянській ниві в м. Острозі. Член Острозького Братства ім. князів Острозьких

140 років від дня народження **Абрама Марковича Черкаського** (1886–1968), українського живописця

125 років від дня народження **Вітторіо Де Сіка** (1901–1974), італійського кіноактора, режисера, продюсера, одного із засновників неореалізму

125 років від дня народження **Євгена Омеляновича Юцевича** (1901–1988), українського композитора, диригента, педагога

125 років від дня народження **Давида Демидовича Копиці** (1906–1965), українського письменника

105 років від дня народження **Петра Дмитровича Яцика** (1921–2001), відомого мецената і подвижника української культури

105 років від дня народження **Івана–Валентина Задорожного** (1921–1988), художника–ілюстратора

105 років від дня народження **Івана Семеновича Ладановського** (1921–1997), українського диригента, педагога

100 років від дня народження **Остапа Лапського** (справжнє ім'я та по батькові – Євстахій Васильович) (1926–2012), українського поета, перекладача, літературознавця, публіциста, громадського діяча у Польщі, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

100 років від дня народження **Фросини Іванівни Міщенко** (1926–2021), української майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (гончарство), педагогині, заслуженої майстрині народної творчості України

100 років від дня народження **Валентина Івановича Сапєлкіна** (1926–2009), українського композитора, педагога, музично-громадського діяча, заслуженого артиста України

8 липня

День родини. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1209/2011 від 30.12.2011 р.

405 років від дня народження **Жана де Лафонтена** (1621–1695), французького письменника, байкаря

130 років від дня народження **Івана Васильовича Богаченка** [справжнє – Зубарев (1896–1981)], українського актора, режисера

105 років від дня народження **Івана Семеновича Литовченка** (1921–1996), українського художника декоративно-ужиткового (художнє ткацтво) та монументально-декоративного

мистецтва (мозаїчні панно), заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

100 років від дня народження **Юрія Сергійовича Коменданта** (1926–2009), українського живописця, графіка, заслуженого художника України

90 років від дня народження **Валентина Лукича Чемериса** (1936–2016), українського письменника

55 років від дня народження **Сергія Володимировича Гридіна**, (1971) українського дитячого письменника, уродженця м. Здолбунів Рівненської області. Автор книг «Федько у пошуках чупакабри» (2012), «Віраж» (2018), «Дорослі зненацька» (2019)

9 липня

130 років від дня народження **Павла Михайловича Кудрицького** (1896–1926), українського актора, режисера

125 років від дня народження **Барбари Картленд** (1901–2000), англійської письменниці

90 років від дня народження **Миколи Миколайовича Ластовецького** (1936–2023), українського театрального актора, народного артиста України

85 років від дня народження **Віктора Васильовича Терена** (1941), українського поета, прозаїка

60 років від дня народження **Амелі Нотомб** (1966), франкомовного бельгійського прозаїка, казкаря, драматурга

10 липня

155 років від дня народження **Марселя Пруста** (1871–1922), французького письменника, прозаїка, есеїста, критика

150 років від дня народження **Івана Івановича Садовського** (1876–1948), українського театрального актора, народного артиста України

140 років від дня народження **Петра Францовича Ординського** (1886–1973), українського співака (баритон), громадського діяча у США

130 років від дня народження **Михайла Абрамовича Годкевича** (1896–1941), українського бібліографа, книго- та бібліотекознавця, педагога

120 років від народження **Бориса Григоровича Шведа** (1906–1945), українського письменника, уродженця м. Сарни. Автор повісті «Поліщуки» (1938)

90 років від дня народження **Ростислава Ярославовича Пилипчука** (1936–2014), українського театрознавця, літературознавця, історика культури, архівіста, джерелознавця, педагога, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

90 років від дня народження **Валентина Дмитровича Сергєєва** (1936–2022), українського живописця, графіка, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

85 років від дня народження **Олексія Андрійовича Палійчука** (1941–2022), українського письменника, поет, публіцист

11 липня

465 років від дня народження **Луїса де Гонгори-і-Арготе** (1561–1627), іспанського поета

130 років від дня народження **Зенона-Любомира Кириловича Дольницького** (1896–1976), українського співака, педагога

90 років від дня народження **Семена Пилиповича Винокурова** (1936–2020), українського режисера театру і кіно, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

13 липня

175 років від дня народження **Андрія Віталійовича Лисенка** (1851–1910), українського письменника, лікаря, громадського діяча (брат М. Лисенка)

105 років від дня народження **Петра Трохимовича Кугая** (1921–1981), українського письменника

95 років від дня народження **Едуарда Антоновича Більського** (1931–2016), українського архітектора, заслуженого архітектора України

14 липня

20 років від дня заснування Рівненського обласного відділення Української бібліотечної асоціації (РОВА) (2006)

15 липня

420 років від дня народження **Рембрандта Гарменсона ван Рейна** (1606–1669), нідерландського художника, офортиста доби бароко

145 років від дня народження **Володимира Григоровича Леонтовича** (1881–1968), українського архітектора-реставратора, інженера-будівельника. У 1905 р. обіймав посаду Волинського єпархіального архітектора. На початку ХХ ст. реставрував замок в м. Острозі та спорудив (за проектом архітектора А. М. Максимова) храм-пам'ятник на Козацьких могилах

115 років від дня народження **Володимира Степановича Болдирєва** (1911–1993), українського живописця, графіка

110 років від дня народження **Сергія Павловича Подєрв'янського** (1916–2006), українського живописця, графіка, педагога, народного художника України

70 років від дня народження **Тамари Миколаївни Герасименко (Хвостенко)** (1956), української поетеси

65 років від дня народження **Жана-Крістофа Гранже** (1961), сучасного французького письменника і сценариста

55 років від дня народження **Пірет Рауд** (1971), сучасного естонського прозаїка, художниці-ілюстраторки

16 липня

230 років від дня народження **Жана Батіста Каміля Коро** (1796–1875), французького живописця, одного із засновників французького реалістичного пейзажу XIX ст.

130 років від дня народження **Сергія Володимировича Пилипенка** (1891–1943), українського письменника, публіциста

70 років від дня народження **Володимира Федоровича Шовкошитного** (1956), українського поета, прозаїка, публіциста, громадського, політичного та державного діяча

35 років тому у м. Дубно відкрито пам'ятник **Тарасу Григоровичу Шевченку**, видатному українському письменнику, мислителю, художнику. Скульптор О. Скобліков (1991)

17 липня

155 років від дня народження **Філарета Михайловича Колесси** (1871–1947), видатного українського вченого, композитора, фольклориста, музикознавця, громадського діяча, засновника українського етнографічного музикознавства

90 років від дня народження **Петра Івановича Нікітіна** (1936–2005), українського актора, народного артиста України

85 років від дня народження **Володимира Петровича Шакало** (1941–2016), українського актора театру і кіно, заслуженого артиста України

65 років від дня народження **Елеонори Генріхівни Раткевич** (1961), латвійської письменниці

55 років від дня народження **Анжеліни Олексіївни Швачки** (1971), української оперної та камерної співачки (мецо-сопрано), педагогині, народної артистки України, лауреатки Національної премії України імені Тараса Шевченка

18 липня

215 років від дня народження **Уїльяма Мейкпіса Теккеря** (1811–1863), англійського письменника

205 років від дня народження **Мішель Поліни Віардо-Гарсія** (1821–1910), французької співачки, композиторки

19 липня

130 років від дня народження **Арчибальда Джозефа Кроніна** (1896–1981), шотландського письменника

85 років від дня народження **Василя Васильовича Чухліба** (1941–1997), українського прозаїка, літературознавця, журналіста, громадського діяча

60 років від дня народження **Тетяни Анатоліївни Дзюби** (Мурзенко) (1966), української письменниці, журналістки, перекладачки, педагогині

20 липня

125 років від дня народження **Валентина Тихоновича Борисова** (1901–1988), українського композитора, педагога, музично-громадського діяча

115 років від дня народження **Василя Степановича Кучера** (1911–1967), українського прозаїка, сценариста, журналіста

115 років від дня народження **Володимира Владиславовича Василевича** (1911–1962), українського диригента, педагога, музично-громадського діяча

115 років від дня народження **Олександра Михайловича Лізена** [справжнє – Ісроел Лізенберг (1911–2000)], українського та єврейського письменника

105 років від дня народження **Володимира Кононовича Мельника** (1921–1970), українського письменника

105 років від дня народження **Григорія Павловича Коваля** (1921–1997), українського поета, перекладача

75 років від дня народження **Володимира Миколайовича Сапона** (1951–2017), українського письменника, журналіста, краєзнавця, заслуженого журналіста України

60 років тому американський астронавт **Ніл Армстронг** став першою людиною, яка ступила на поверхню Місяця (1969)

*

21 липня

145 років від дня народження **Івана Діброви** [справжнє – Гаврило Васильович Гордий (1881–1917)], українського письменника, публіциста

120 років від дня народження **Олени Іванівни Теліги** (1906–1942) української поетеси, публіцистки, громадської і політичної діячки. У 1941 році перебувала у м. Рівному та співпрацювала з газетою «Волинь»

105 років від дня народження **Петра Ілліча Білана** (1921–1996), українського живописця

105 років від дня народження **Бориса Олександрівца** [справжнє – Грибінський Олександр (1921–1979)], українського письменника, перекладача, журналіста (Канада)

95 років від дня народження **Вадима Борисовича Гнедаша** (1931–2021), українського диригента, педагога, народного артиста України

100 років від дня народження **Олени Петрівни Ніколаєвої** (1926–2009), української театральної акторки, першої дикторки Українського телебачення

55 років від дня народження **Валентина Миколайовича Васяновича** (1971), українського кінорежисера, оператора, сценариста, продюсера, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка та Державної премії України ім. О. Довженка

22 липня

135 років від дня народження **Сергія Володимира Пилипенка** (1891–1934), українського письменника, публіциста, громадського діяча, байкаря, літературного критика, редактора, громадського діяча, представника Розстріляного відродження, жертви сталінського терору

80 років від дня народження **Мірей Матьє** (1946), зірки французької естради

23 липня

160 років від дня народження **Йосифа (Йозеф) Йосифовича Карбульки** (1866–1920), українського скрипаля, композитора, диригента, педагога чеського походження

125 років від дня народження **Антон Івановича Шмигельського** (1901–1972), українського письменника, журналіста

85 років від дня народження **Андрія Андрійовича Нанкевича** (1941–1997), українського письменника, журналіста

75 років від дня народження **Валерія Павловича Наконечного** (1951–2011), українського актора театру і кіно, заслуженого артиста України

24 липня

130 років від дня народження **Германа Казака** (1896–1966), німецького письменника, засновника жанру радіовистави в Німеччині

80 років від дня народження **Марка Матвійовича Бровуна** (1946–2012), українського театрального режисера, громадського діяча, народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

75 років від дня народження **Катерини Володимирівни Штанко** (1951), української письменниці, художниці та ілюстраторки дитячих казок

25 липня

160 років від дня народження **Модеста Пилиповича Левицького** (1866–1932), українського письменника, публіциста, перекладача, композитора, мовознавця, педагога, культурно-освітнього і державного діяча, дипломата. У 1900–1912 рр. працював лікарем у м. Радивиліві. Помер у м. Луцьк

130 років від дня народження **Володимира Івановича Масальського** (1896–1979), українського мовознавця, педагога

105 років від дня народження **Аркадія Васильовича Сороки** (1921–2010), українського живописця, народного художника України

100 років від дня народження **Леоніда Дмитровича Денисенка** (1926–2020), українського та австралійського графіка, іконописця, педагога, громадського діяча, винахідника-новатора графічної техніки «літерографія»

95 років від дня народження **Фелікса Михайловича Соболева** (1931–1984), українського кінорежисера-документаліста, одного із творців «Київської школи наукового кіно», заслуженого діяча мистецтв УРСР

26 липня

235 років від дня народження **Франца Ксавера Вольфганга Моцарта** (1791-1844), австрійського піаніста, композитора, диригента, педагога

170 років від дня народження **Джорджа Бернарда Шоу** (1856–1950), англійського драматурга, публіциста і критика

165 років від дня народження **Альберта Федоровича Бенша** (1861–1915), українського та російського піаніста, композитора, педагога

135 років від дня народження **Марії Михайлівни Бачинської-Донцової** (1891 – 1978), української письменниці, поетеси, журналістки, громадської діячки (США)

95 років від дня народження **Івана Михайловича Дзюби** (1931–2022), українського літературознавця, публіциста, літературного критика та редактора, сценариста, громадського, політичного і державного діяча, активного учасника руху за незалежність України, Героя України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка та Державної премії України в галузі науки і техніки

27 липня

125 років від дня народження **Марії Михайлівни Романівської** (1901–1983), української письменниці, сценаристки, казкарки

95 років від дня народження **Ади Федорівни Рибачук** (1931–2010), українського живописця-монументаліста, графіка скульпторки, письменниці, сценаристки

90 років від дня народження **Анатолія Івановича Гурського** (1936–2018), українського театрального актора, народного артиста України

90 років від дня народження **Жана Олександровича Мельникова** (1936–2021), українського актора театру і кіно, театрального режисера, педагога, народного артиста України

28 липня

160 років від дня народження **Беатріс Поттер** (1866–1943), англійської дитячої письменниці та художниці

125 років від дня народження **Марії Михайлівни Романівської** (1901–1983), української письменниці, драматургині, казкарки, журналістки, сценаристки, педагогині, громадської діячки

115 років від дня народження **Джорджо (Володимира-Джорджо) Щербаненка** (1911–1969), італійського письменника українського походження, «батька італійського кримінального роману»

90 років від дня народження **Олександра Павловича Косінова** (1936–2005), українського кінорежисера-документаліста, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

80 років від дня народження **Михайла Федотовича Слабошпицького** (1946–2021), українського прозаїка, критика, літературознавця, публіциста, громадського діяча, заслуженого працівника культури України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

29 липня

85 років від дня народження **Петра Антоновича Невірковця** (1941–2024), музиканта, композитора, засновника та керівника народного аматорського хору «Верес», уродженця Гошанщини

60 років від дня народження **Антон Віталійовича Санченка** (1966), українського письменника, перекладач

30 липня

515 років від дня народження **Джорджо Вазарі** (1511–1574), італійського архітектора, живописця, теоретика та історика мистецтва

165 років від дня народження **Любові Олександрівни Яновської** (1861–1933), української письменниці, драматургині, громадської і політичної діячки (1861–1933).

31 липня

95 років від дня народження **Віккерса Роберта Борисовича** (1931–2000), українського письменника, драматурга, сценариста, актора, журналіста, радіоведучого

90 років від дня народження **Валерія Федоровича Гужви** (1936), українського прозаїка, сценариста

90 років від дня народження **Олега Васильовича Волошинова** (1936–2020), українського живописця, педагога, заслуженого художника України

80 років від дня народження **Шевченка Володимира Дмитровича** (1946–2012), українського артиста цирку (акробат, дресирувальник хижаків), режисера, педагога, народного артиста СРСР

СЕРПЕНЬ

1 серпня

445 років тому в **Острозі** вийшла «**Острозька Біблія**», перше повне видання Біблії церковнослов'янською мовою. Видатна пам'ятка української та європейської культури. Друкар **Іван Федорович** (Федоров) (1581)

45 років тому на базі Острозького краєзнавчого музею було засновано **Державний історико-культурний заповідник м. Острога**

145 років від дня народження **Володимира Валер'яновича Данилова** (1881–1970), українського та російського літературознавця, фольклориста, етнографа, шевченкознавця

110 років від дня народження **Григорія Петровича Гутмана** (1916–1975), українського скульптора, живописця, графіка, педагога

110 років від дня народження **Степана Корнійовича Гутянського** (1916–1979), українського історика, дослідника історії культури України, бібліотеко- та бібліографознавця, заслуженого працівника культури УРСР

95 років від дня народження **Іллі Павловича Галайди** (1931–2017), українського письменника, художника, педагога (Словаччина)

95 років від дня народження **Олександра Михайловича Дубовика** (1931), українського живописця, графіка, монументаліста

90 років від дня народження **Надії Зиновіївни Кирпенко** (1936), української художниці-ілюстраторки

2 серпня

150 років від дня народження **Степана Івановича Слободянюка-Подольяна** (1876–1932), українського живописця, педагога

100 років від дня народження **Марії Романівни Козел-Чорної** (1926–2011), української майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (художня вишивка), педагогині, заслуженого майстра народної творчості України

90 років від дня народження **Маргарити Олександрівни Пресич** (1936–2011), української акторки театру і кіно, заслуженої артистки України

85 років від дня народження **Івана Дмитровича Балана** (1941–2025), українського живописця, графіка, педагога, заслуженого художника України

85 років від дня народження **Людмили Данилівни Гурової**, співачки, заслуженої артистки України, солістки Рівненської обласної філармонії (1941)

65 років від дня народження **Вікторії Михайлівни Климентовської** (1961), письменниці. Працює на Рівненщині. Член Національної спілки письменників України

3 серпня

105 років від дня народження **Михайла Олександровича Кокіна** (1921–2009), українського живописця

90 років від дня народження **Мороз Таїсії Володимирівни** (1936–2004), української оперної та камерної співачки (лірико-колоратурне сопрано), педагогині, заслуженої артистки України

4 серпня

165 років від дня народження **Трохима Абрамовича Зіньківського** (1861–1891), українського письменника, публіциста, фольклориста, перекладача, громадського діяча

140 років від дня народження **Бориса Івановича Зданевича** (1886–1966), українського книгознавця, бібліографа, бібліотекознавця, мовознавця, перекладача, сходознавця

125 років від дня народження **Луї Даніеля Армстронга** (1901–1971), американського короля джазу, саксофоніста та співака

95 років від дня народження **Едуарда Марковича Митницького** (1931–2018), українського режисера, театрального діяча, педагога, засновника та художнього керівника Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра, народного артиста України

85 років від дня народження **Томи Гриньківа** (1941), американського піаніста, педагога українського походження

75 років від дня народження **Павла Васильовича Єрмоленка** (1951–2020), українського оперного та камерного співака (баритон), артиста оперети, заслуженого артиста України

60 років від дня народження **Лазорка Дмитра Олексійовича** (1966–2009), українського театрального режисера, педагога

5 серпня

160 років від дня народження **Володимира Миколайовича Леонтовича** (1866–1933), українського письменника, літературного критика, історика, мемуариста, словникаря (лексикографа)

115 років від дня народження **Івана Васильовича Мавроді** (1911–1981), українського та болгарського письменника, прозаїка, перекладача

105 років від дня народження **Романа Братного** [справжнє – Мулярчик (1921–2017)], польського письменника, поета, прозаїка, публіциста, драматурга, кіносценариста

80 років від дня народження **Володимира Михайловича Постнікова** (1946–2025), українського театрального актора, майстра художнього слова, заслуженого артиста України

65 років від дня народження **Миколи Володимировича Дядюри** (1961), українського диригента, народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

6 серпня

375 років від дня народження **Франсуа Фенелона** (1651–1715), французького прозаїка, педагога

135 років від дня народження **Степана Корнійовича Бондарчука** (1886–1970), українського актора, режисера, театрального діяча, співзасновника курбасівського «Молодого театру»

7 серпня

150 років від дня народження **Анни Августівни Крюгер-Прахової** (1876–1962), української художниці-живописиці, педагогині

120 років від дня народження **Леопольда Івановича Левицького** (1906–1973), українського художника, графіка польсько-австрійського походження педагога, одного з фундаторів вітчизняного графічного дизайну та реклами, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв УРСР

120 років від дня народження **Дезидерія Миллого** (1906–1971), словацького живописця, графіка, мистецтвознавця, педагога українського походження, народного художника ЧССР

105 років від дня народження **Івана-Валентина Феодосійовича Задорожного** (1921–1988), українського живописця, графіка, монументаліста педагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

75 років від дня народження **Юрія Сергійовича Вівташа** (1951–2023), українського письменника, художника, правозахисника, учасника руху опору 1970–1980-х рр. XX ст., співзасновника журналу «Пороги»

9 серпня

140 років від дня народження **Богдана Романовича Заклинського** (1886–1946), українського письменника, публіциста, фольклориста

120 років від дня народження **Памели Ліндон Треверс** (Хелени Ліндон Гофф) (1906–1996), англійської письменниці-казкарки

115 років від дня народження **Ореста Сидоровича (Ісидоровича) Масикевича** (1911–1980), українського письменника, поета, перекладача, журналіста, громадсько-політичного діяча (Румунія)

10 серпня

95 років від дня народження **Рафаеля Махмутовича (Махмудовича) Багаутдінова** (1931–2017), українського живописця, графіка

85 років від дня народження **Романа Мар'яновича Лубківського** (1941–2015), українського письменника, поета, перекладача, державного та громадсько-політичного діяча, дипломата, лауреата Шевченківської премії (1992)

11 серпня

190 років тому розпочалось будівництво гімназійного корпусу неподалік замку Любомирських. Архітектори **Ян Якуб Бургіньон** та **Франц Іванович Мехович**. Нині приміщення Рівненського обласного краєзнавчого музею (1836)

170 років від дня народження **Олександра Васильовича Химиченка** (1856–1948), українського флейтиста, педагога

110 років від дня відкриття **Острозького краєзнавчого музею** (Музей ім. князів Острозьких) з бібліотекою і залом для народних читань у приміщенні Вежі Мурованої (1916)

100 років від дня народження **Петра Григоровича Баб'яка** (1926–2011), українського літературознавця, бібліографа, архівіста, біографіста, журналіста

75 років від дня народження **Володимира Георгійовича Діброви** (1951), українського письменника, перекладача, есеїста

75 років від дня народження **Валентини Федорівни Данілічевої** (1951–2024) – музейної фахівчині, науковиці, краєзнавиці

12 серпня

445 років тому в Острозі вийшла Острозька Біблія, перше повне видання Біблії церковнослов'янською мовою. Видатна пам'ятка української та європейської культури. Друкар Іван Федорович (Федоров) (1581)

195 років від дня народження **Олени Петрівни Блаватської** (уроджена Гелена фон Ган) (1831–1891), всесвітньо відомої письменниці, публіцистки, філософині, мандрівниці, яка народилася в м. Катеринославі (нині м. Дніпро), дослідниці стародавніх вчень та духовних традицій, засновниці Міжнародного Теософського товариства

115 років від дня народження **Андрія Олександровича Білецького** (1911–1995), українського мовознавця

75 років від дня народження **Галини Миколаївни Малик** (1951), сучасної української дитячої письменниці

13 серпня

135 років від дня народження **Петара Митропана** [Петро Андрійович (1891–1988)], сербського літературознавця, мовознавця, перекладача українського походження

115 років від дня народження **Олександра Семеновича Плаксія** (1911–1986), українського художника театру

105 років від дня народження **Імре Шаркаді** (1921–1961), угорського письменника, прозаїка, драматурга, журналіста

14 серпня

135 років від дня народження **Миколи Анастазієвського** (1891–1974), українського живописця, графіка, мистецтвознавця, педагога, громадського діяча (США)

135 років від дня народження **Олексія Михайловича Ватулі** (1891–1955), українського актора театру і кіно, народного артиста УРСР, одного із засновників Молодого театру та Українського драмтеатру ім. І. Франка в м. Києві

105 років від дня народження **Джорджо Стрелера** (1921–1997), італійського режисера, актора, театрального діяча

100 років від дня народження **Рене Госінні** (1926–1977) французького письменника, видавця

85 років від дня народження **Василя Михайловича Павлюка** (1941–2010), педагога, фольклориста, керівника фольклорного гурту «Горина» Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

75 років від дня народження **Василя Григоровича Пилипчака** (1951–2025), українського валторніста, композитора, диригента, педагога, заслуженого артиста України

15 серпня

470 років тому у монастирі с. Двірець (тепер Ізяславського району Хмельницької області) **Архімандритом Григорієм** та писцем **Михайлом Василевичем** розпочато роботу з перекладу та написання **Пересопницького Євангелія** – першого з відомих перекладів Святого Письма староукраїнською літературною мовою (1556)

255 років від дня народження **Вальтера Скотта** (1771–1832), англійського та шотландського письменника, поета, історика, збирача старожитностей

105 років від дня народження **Георгія Семеновича Зубковського** (1921–2006), українського живописця, графіка

105 років від дня народження **Костянтина Олександровича Мяскова** (1921–2000), українського композитора, баяніста

105 років від дня народження **Степана Йосиповича Рєпіна** (1921–?), українського живописця

90 років від дня народження **Домініки Никифорівни Чекун** (1936) – поліської співачки, однієї із останніх носіїв автентичних пісень Західного Полісся, яка володіє складною старовинною технікою співу

16 серпня

155 років від дня народження **Захарія Петровича Паліашвілі** (1871–1933), грузинського композитора, педагога, музично-громадського діяча, представника грузинської класичної музики, автора музики до сучасного Гімну Грузії

145 років від дня народження **Івана Кириловича Дряпаченка** (1881–1936), українського живописця, графіка

130 років від дня народження **Аполлінарії Карабіневич** [сценічне ім'я – Леся Барвінок (1896–1971)], української акторки, режисерки, театрально-громадської діячки, педагога (США)

85 років від дня народження **Євгена Йосиповича Орликова** (1941–2019), українського художника-монументаліста

70 років від дня народження **Володимира Євгеновича Сердюка** (1956), українського філолога, перекладача, літератора, режисера, кінознавця, кіноактора, журналіста, драматурга

70 років від дня народження **Зої Володимирівни Дідич** (1956), педагога, письменниці. Народилася, живе і працює в м. Костопіль. Голова районної організації Народного Руху України, голова міського осередку Союзу Українок

18 серпня

190 років від дня народження **Олександра Яковича Кониського** (1836–1900), українського письменника, педагога, громадського діяча

175 років від дня народження **Михайла Никифоровича Кочури** (1851 – після 1932), українського письменника, видавця, лексикографа, педагога, правознавця, громадського діяча, автора слів духовного гімну України «Молитва за Україну»

115 років від дня народження **Миколи Івановича Бурячка** (1911–1977), українського живописця, архітектора, реставратора, мистецтвознавця

85 років від дня народження **Івка Валерія Микитовича** (1941–2022), українського домриста, композитора, диригента, педагога, заслуженого артиста України

80 років від дня народження **Ярослава Антоновича Мелеця** (1946–2022), українського театрального актора, заслуженого артиста України

70 років від дня народження **Василя Дмитровича Герасим'юка** (1956), українського поета, радіожурналіста, лауреата Національної премії України

19 серпня

155 років від дня народження **Ярослава Йосиповича Лопатинського** (1871–1936), українського композитора

145 років від дня народження **Джордже Енеску** (1881–1955), румунського композитора, скрипаля, диригента, піаніста, педагога, основоположника сучасної румунської композиторської школи

145 років від дня народження **Флора Гудова** (1881–1955), художника, іконописця, викладача

125 років від дня народження **Марії Олександрівни Галич** (1901–1974), української письменниці

115 років від дня народження **Антон Дмитрович Маторіна** (1911–1992), українського архітектора

105 років від дня народження **Василя Олександровича Зуляка** (1921–1992), українського виконавця на народних музичних інструментах, майстра з виготовлення, реставрації, реконструкції та вдосконалення українських народних музичних інструментів, диригента, заслуженого працівника культури України

95 років від дня народження **Юрія Аврамовича Паскевича** (1931–2007), українського архітектора-містобудівника, художника

65 років від дня народження **Степана Андрійовича Целюха** (1961–2023), українського хорового диригента, педагога, музично-громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

20 серпня

125 років від дня народження **Сальваторе Квазімодо** (1901–1968), італійського письменника, поета, перекладача, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1959)

105 років від дня народження **Миколи Яковича Зарудного** (1921–1991), українського драматурга, прозаїка, сценариста, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Віктора Петровича Олендера** (1941–2020), українського кінорежисера-документаліста, сценариста, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії України ім. О. Довженка

80 років від дня народження **Наталії Петрівни Цюпи** (1946–1924), української співачки (контральто), педагогині, народної артистки України

65 років від дня народження **Джеймса Роллінса** (Джеймс Пол Чайковські) (1961), американського письменника, польського походження

55 років від дня народження **Девіда Едварда Вільямса** (Девіда Волліамса) (1971), англійського прозаїка, актора

21 серпня

115 років від дня народження **Леоніда Ілліча Чичкана** (1911–1977), українського живописця, педагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР

85 років від дня народження **Людмили Федорівни Божко-Лацанич** (1941), української співачки (сопрано), педагога

75 років від дня народження **Наталії Дмитрівни Висіч** (1951–2013), української органістки, педагогині, музично-громадської діячки, заслуженої артистки України

22 серпня

125 років від дня народження **Лавра (Лаврентій) Гнатовича Кемпе** (1901–1981), українського актора, режисера, театрального діяча в Австрії та Канаді

80 років від дня народження **Дмитра Васильовича Нагурного** (1946–2019), українського живописця, графіка, монументаліста, заслуженого художника України

60 років від дня народження **Ольги В'ячеславівни Сумської** (1966), української акторки театру, кіно та дубляжу, телеведучої, громадської діячки, народної артистки України, лауреатки Державної премії України ім. Т. Шевченка

23 серпня

95 років від дня народження **Давида Яновича Черкаського** (1931–2018), українського художника-аніматора та режисера, сценариста, народного артиста України

55 років від дня народження **Римми Анатоліївни Зюбіної** (1971), української акторки театру і кіно, телеведучої, громадської діячки, волонтерки

24 серпня

155 років від дня народження **Василя Григоровича Щурата** (1871–1948), українського вченого-літературознавця, фольклориста, поета, перекладача, педагога

115 років від дня народження **Ігоря Володимировича Ключарьова** (1911 – 1995, за ін. даними 1996), українського банджиста, композитора, музичного редактора, диригента, звукооператора

105 років від дня народження **Леоніда Полтави** [справжнє – Леонід Едвардович Пархомович, прізвище-оберіг – Єнсен (1921–1990)], українського поета, прозаїка, публіциста, драматурга, журналіста, редактора, громадського діяча (США)

35 років тому Верховною Радою України був прийнятий **Акт про державну незалежність України** (1991)

25 серпня

130 років від дня народження **Володимира Михайловича Синицького** (1896–1986), українського живописця

105 років від дня народження **Брасна Мура** (1921–1999), ірландського письменника, сценариста

80 років від дня народження **Володимира Івановича Рожка** (1946–2020), українського хорового диригента, науковця, педагога, музично-громадського діяча, народного артиста України

26 серпня

130 років від дня народження **Володимира Яковича Гурфінкеля** (1896–1978), українського диригента, кларнетиста, педагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР

115 років від дня народження **Василя Матіяша** (1911–1982), українського співака (баритон), диригента, громадського та пластового діяча (Австралія)

95 років від дня народження **Льва Івановича Вітковського** (1931–2008), українського живописця, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

90 років від дня народження **Василя Федоровича Шевчука** (1936–2018), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва (різьблення по дереву), заслуженого художника України

85 років від дня народження **Айше Кулін** (1941), турецької письменниці, журналістки

27 серпня

170 років від дня народження **Івана Яковича Франка** (1856–1916), українського поета, прозаїка, публіциста українського поета, прозаїка, драматурга, літературного критика, публіциста, перекладача, видавця, науковця, громадського і політичного діяча

155 років від дня народження **Теодора Германа Альберта Драйзера** (1871–1945), американського письменника, публіциста, громадського діяча

115 років від дня народження **Тібора Барабаша** (1911–1984), угорського письменника (писав про Т. Шевченка, перекладав його вірші)

115 років від дня народження **Антіна Федоровича Будзана** (1911–1982), українського мистецтвознавця

100 років від дня народження **Володимира Олександровича Жугана** (1926–2008), українського живописця, заслуженого художника України

95 років від дня народження **Георгія Олександровича Урусова** (1931–2012), українського архітектора

85 років від дня народження **Богдана Сильвестровича Ступки** (1941–2012), українського актора театру і кіно, державного діяча, народного артиста СРСР, Героя України, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка та Державної премії України ім. О. Довженка

85 років від дня народження **Павла (Пол) Плішки** (1941–2025), американського оперного співака (бас) українського походження, популяризатора української музики та пісень

29 серпня

465 років тому було завершено написання **Пересопницького Євангелія** у Пересопницькому монастирі, видатної пам'ятки української мови та книжкового мистецтва XVI ст. (1561)

120 років від дня народження **Володимира Олексійовича Баляса** (1906–1980), українського живописця, графіка, скульптора, педагога у Канаді та США

95 років від дня народження **Володимира Володимировича Бесфамільнова** (1931–2017), українського баяніста, педагога, народного артиста України

90 років від дня народження **Генріха Морицовича Уманського** (1936–2022), українського художника-постановника анімаційних фільмів, заслуженого художника України

80 років від дня народження **Івана Андрійовича Ковача** (1946–2023), українського письменника, перекладача, редактора в Румунії

15 років тому в с. Пересопниця Рівненського району відкрито Культурно-археологічний центр «Пересопниця», що складається з археологічного музею, музею української Першокниги Пересопницького Євангелія, музею-скансену «Княже місто» (2011)

30 серпня

105 років від дня народження **Володимира Васильовича Петрика** (1921–2002), українського хореографа, фольклориста

85 років від дня народження **Миколи Григоровича Волошина** (1941–2019), українського режисера театральних та циркових вистав, заслуженого діяча мистецтв України

31 серпня

215 років від дня народження **Теофіля Готьє** (1811–1872), французького письменника, поета, критика, лібретиста, художника

130 років від дня народження **Марії Олексіївни Новицької** (1896–1965), української мистецтвознавиці, археологині, етнографині, музеєзнавиці, репресованої

ВЕРЕСЕНЬ

135 років із часу заснування **Полтавського краєзнавчого музею ім. В. Кричевського** (1891 р.)

1 вересня

День знань

145 років від дня народження **Миколи Антоновича Шиповича** (1881–1944), українського музичного критика, мистецтвознавця, композитора

100 років від дня народження **Олександра Івановича Губарева** (1926–2021), українського графіка, живописця, народного художника України

90 років від дня народження **Миколи Івановича Мерзлікіна** (1936–2006), українського актора театру і кіно, театрального режисера, народного артиста України, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Тараса Іванович Денисюка** (1941–2020), співака, соліста обласної філармонії. Заслужений артист України. Уродженець с. Ясенинці Рівненського району Рівненської області

85 років з часу виходу першого номера газети «Волинь» у м. Рівному. Редактор Улас Самчук (1941)

2 вересня

215 років від дня народження **Івана Миколайовича Вагилевича** (1811–1866), українського поета, філолога, етнографа

170 років від дня народження **Василя Лукича** (справжнє – Левицький Володимир Лукич) (1856–1938), українського публіциста, видавця, редактора, літературознавця, бібліографа, правника, культурно-громадського діяча

125 років від дня народження **Романа Михайловича Коцюбинського** (1901–1937), українського культурно-освітнього діяча, жертви сталінських репресій

115 років від дня народження **Чеслава Янчарські** (1911–1971), письменника, перекладача, автора дитячих книг. Уродженець с. Грушвиця Рівненського району Рівненської області. Закінчив Рівненську державну гімназію ім. Тадеуша Костюшка. Ініціатор створення поетичної групи «Волинь» (1935)

100 років від дня народження **Катерини Василівни Кричевської-Росандіч** (1926–2021), української та американської художниці, меценатки, діячки української діаспори у США, заслуженого діяча мистецтв України

80 років від дня народження **Анатолія Ісаковича Крима** (1946), українського прозаїка, драматурга, сценариста, заслуженого діяча мистецтв України

70 років від дня народження **Наталії Вікторівни Хаткіної** (1956–2009), української поетеси

30 років із дня введення в обіг національної грошової одиниці – **гривні**

3 вересня

165 років від дня народження **Михайла Андрійовича Беркоса** (1861–1919), українського живописця, педагога, культурного діяча грецького походження

95 років від дня народження **Олександра Дмитровича Басанця** (1931), українського живописця, педагога

75 років від дня народження **Наталії Іванівни Поклад** (1951) української поетеси, публіцистки

4 вересня

185 років від дня народження **Данила Костянтиновича Мороза** (1841–1894), українського письменника

60 років від дня народження **Марека Краєвського** (1966), сучасного польського письменника

5 вересня

90 років від дня народження **Анатолія Вікторовича Кудрицького** (1936–1997), киянина, українського видавця, заслуженого працівника культури України, автора, укладача і відповідального редактора енциклопедичного словника «Київ»

80 років від дня народження **Бориса Миколайовича Чіпа** (1946), українського поета, перекладача, драматурга

6 вересня

90 років від дня народження **Анатолія Петровича** (1936–2017), українського живописця, графіка, педагога, заслуженого художника України

85 років від дня народження **Феодосія Максимовича Гуменюка** (1941), українського живописця, графіка, педагога

60 років від дня народження **Маркіяна Йосиповича Іващишина** (1966–2019), українського культурного, громадського і політичного діяча, підприємця, одного із засновників Мистецького об'єднання «Дзига» у м. Львові

7 вересня

235 років від дня народження **Джузеппе Джоакіно Беллі** (1791–1863), італійського поета

145 років від дня народження **Андре Мазона** (1881–1967), французького філолога-славіста, літературознавця

8 вересня

Міжнародний день письменності. Відзначається щорічно відповідно до рішення 14-ї сесії ЮНЕСКО №1.141 від 1966 р.

185 років від дня народження **Антоніна Дворжака** (1841–1904), чеського композитора, диригента

130 років від дня народження **Олександра Олександровича Соколовського** (1896–1938), українського письменника-романіста доби Розстріляного відродження, громадського діяча, жертви сталінських репресій

95 років від дня народження **Олександра Андрійовича Івахненка** (1931–2003), українського художника-ілюстратора

9 вересня

120 років від дня народження **Івана Андрійовича Михайлюка** (1906–1988), українського письменника

115 років від дня народження **Івана Федоровича Гуторова** (1911–1998), українського живописця, графіка, педагога

80 років від дня народження **Анатолія Григоровича Бровкіна** (1946–2020), українського бібліотекознавця, книгознавця, бібліографа, заслуженого працівника культури України

50 років від дня народження **Юрія Леонідовича Керпатенка** (1976–2022), українського диригента, баяніста, розстріляного російськими загарбниками під час окупації Херсонщини

10 вересня

80 років від дня народження **Семена Фішельовича Глузмана** (1946), українського поета, лікаря, правозахисника, дисидента, громадського діяча

11 вересня

115 років від дня народження **Михайла Давидовича Хазана** (1911–1943), українського письменника

80 років від дня народження **Ентоні Брауна** (1946), англійського художника-ілюстратора

80 років від дня народження **Анатолія Дмитровича Криволапа** (1946), українського живописця, культурно-громадського діяча, волонтера, благодійника, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

12 вересня

День українського кіно

130 років від дня народження **Бланки Баран-Бачинської** (1896–1971), журналістки, громадсько-політичної діячки, організаторки галицького жіноцтва й голови секції Жіночої Ліги Миру і Свободи (нині – Міжнародна жіноча ліга за мир та свободу)

105 років від дня народження **Станіслава Лема** (1921–2006), польського письменника-фантаста

95 років від дня народження **Олександра Онупрійовича Дзьобана** (1931–2022), українського літературознавця, археографа, бібліографа

95 років від дня народження **Роже Планшона** (1931–2009), французького режисера, актора, драматурга

85 років від дня народження **Наталії Володимирівни Левчишиної** (1941), української художниці-ілюстраторки

13 вересня

150 років від дня народження **Шервуда Андерсона** (1876–1941), англійського письменника

110 років від дня народження **Роальда Дала** (1916–1990), валлійського письменника

95 років від дня народження **Бориса Микитовича Харчука** (1931–1988), українського письменника-фантаста, філософа, автора роману «Волинь». Неодноразово перебував на Рівненщині

95 років від дня народження **Радослава Семеновича Жука** (1931–2024), українського архітектора, автора проєктів українських храмів у Канаді та США, теоретика архітектури, мистецтвознавця, педагога

14 вересня

120 років від дня народження **Олександра Софоновича Пашенка** (1906–1963), українського графіка, педагога, народного художника УРСР

85 років від дня народження **Віктора Миколайовича Волкова** (1941–2004), українського художника, графіка

80 років від дня народження **Тетяни Василівни Цимбал** (1946), української дикторки, телеведучої, педагога

15 вересня

105 років від дня народження **Анатолія Юхимовича Білостоцького** (1921–1993), українського скульптора

95 років від дня народження **Миколи Мефодійовича Дьоміна** (1931), українського архітектора

80 років від дня народження **Івана Феодосійовича Корсака** (1946–2017), українського письменника, журналіста, редактора, громадського діяча, заслуженого журналіста України

80 років від дня народження **Олександра Андрійовича Бородея** (1946–2019), українського живописця, графіка, емальєра, заслуженого художника України

16 вересня

25 років тому було започатковано щорічне літературно-мистецьке свято «**Дерманський світильник**» (2001)

90 років від дня народження **Михайла Олександровича Криволапова** (1936–2020), українського вченого-мистецтвознавця, педагога, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України, заслуженого діяча культури Польщі

17 вересня

125 років від дня народження **Миколи Петровича Глуценка** (1901–1977), українського художника, графіка, громадського діяча, народного художника СРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

115 років від дня народження **Віктора Петровича Самойловича** (1911–2000), українського архітектора, мистецтвознавця, педагога

105 років від дня народження **Софії Остапівни Гоменюк-Мельник** (1921–2001), української майстрині декоративного розпису

18 вересня

185 років від дня народження **Михайла Петровича Драгоманова** (1841–1895), українського історика, філософа, письменника, публіциста, літературознавця, фольклориста, економіста, громадського діяча. Перебував у м. Рівному у 70-х рр. XIX ст.

115 років від дня народження **Федора Олексійовича Мицика** (1911–1941), українського поета, журналіста

90 років від дня народження **Веніра Івановича Круглова** (1936–2015), українського артиста балету, педагога, народного артиста України

80 років від дня народження **Тетяни Борисівни Веркіної** (1946–2022), української піаністки, співачки, педагогині, громадської діячки, народної артистки України

65 років від дня народження **Бернара (Бернарда) Вербера** (1961), сучасного французького письменника

19 вересня

185 років від дня народження **Анатолія (Наталя) Климентовича Вахнянина** (1841–1908), українського композитора, письменника, журналіста, педагога, громадського діяча

130 років від дня народження **Володимира Івановича Калина** (1896–1923), українського театрального актора, режисера, балетмейстера

115 років від дня народження **Вільяма Джеральда Голдинга** (1911–1993), англійського письменника, лауреата Нобелівської премії з літератури (1983)

85 років від дня народження **Володимира Михайловича Попкова** (1941–2007), українського кінорежисера, сценариста, актора, заслуженого діяча мистецтв України

20 вересня

205 років від дня народження **Кароля Мікулі** (1821–1897), українського, польського та румунського піаніста, композитора, фольклориста, музично-громадського діяча

165 років від дня народження **Михайла Івановича Пачовського** (1861–1933), українського письменника, фольклориста, педагога, композитора-аматора, громадського діяча

135 років від дня народження **Павла Петровича Филиповича** (1891–1937), українського поета, літературознавця, перекладача, педагога

130 років від дня народження **Теофіла Семеновича Демчука** (1896–1992), українського актора, педагога, театрознавця

115 років від дня народження **Вільяма Джералда Голдинга** (1911–1993), англійського письменника, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1983)

115 років від дня народження **Михайла Михайловича Божія** (1911–1990), українського живописця, громадського діяча, народного художника СРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

115 років від дня народження **Миколи Львовича Нагнибіди** (1911–1985), українського поета, перекладача, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

105 років від дня народження **Григорія Павловича Коваля** (1921–1997), українського поета, перекладача

90 років від дня народження **Григорія Семеновича Дем'янчука** (1936–2001), журналіста, письменника, педагога, краєзнавця. Жив і працював у м. Рівному

90 років від дня народження **Юрія Івановича Сікало** (1936–2017), українського режисера лялькового театру, педагога, народного артиста України, заслуженого діяча культури Польщі

85 років від дня народження **Степана Івановича Гостиняка** (1941), українського поета, літературознавця (Словаччина)

35 років тому вийшов перший номер газети «Волинь», ініційованої політичним і громадським діячем В. Червонієм (1958–2009). Видання позиціонується як спадкоємець «Волинь», заснованої письменником У. Самчуком у м. Рівному в 1941 р. (1991)

21 вересня

160 років від дня народження **Герберта Джорджа Уеллса** (1866–1946), англійського письменника-фантаста

145 років від дня народження **Алли Дмитрівни Бушен** (1881–1954), української художниці декоративно-ужиткового мистецтва (художня вишивка), педагогині

115 років від дня народження **Марка Наумовича Бернеса** [справжнє – Нейман (1911–1969)], російського актора, естрадного співака, народженого в Україні

95 років від дня народження **Івана Івановича Мірошнікова** (1931–1989), українського поета, пісняра

90 років від дня народження **Олексія Дмитровича Макаренка** (1936–2005), українського художника, майстра народного декоративного розпису, педагога, заслуженого майстра народної творчості України

90 років від дня народження **Віктора Панасовича Мірошніченка** (1936–2001), українського актора театру і кіно, театрального режисера, педагога, народного артиста України

35 років тому вийшов перший номер обласної газети «Рівне вечірнє» (1991)

23 вересня

140 років від дня народження **Павла Івановича Зайцева** (1886–1965), українського вченого-літературознавця, історика літератури, громадського та політичного діяча, одного з провідних шевченкознавців ХХ ст.

125 років від дня народження **Ярослава Сайферта** (1901–1986), чеського поета, перекладача, журналіста, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1984)

95 років від дня народження **Фаїни Сергіївни Петрякової** (1931–2002), української мистецтвознавиці

80 років від дня народження **Тамари Миколаївни Стратієнко** [справжнє – Гримальська (1946)], української акторки, дикторки, телеведучої, педагога, народної артистки України

24 вересня

210 років від дня народження **Михайла Корнійовича Чалого** (1816–1907), українського культурно-громадського діяча, педагога, літератора, першого біографа Т. Шевченка

130 років від дня народження **Френсіса Скотта Фіцджеральда** (1896–1940), американського письменника

130 років від дня народження **Ельзи Тріоле** (1896–1970), французької письменниці

25 вересня

145 років від дня народження **Лу Сінь** [справжнє – Чжоу Шужень (1881–1936)], китайського письменника, публіциста, літературознавця, перекладача, громадського діяча, основоположника сучасної китайської літератури

135 років від дня народження **Івана Васильовича Ткачука** (1891–1948), українського письменника, журналіста

75 років від дня народження **Людмили Пилипівни Єфіменко** (Єфіменко) (1951), української кіноакторки, режисерки, сценаристки, педагогині, народної артистки України

26 вересня

Європейський день мов

175 років від дня народження **Михайла Миколайовича Калачевського** (1851–1907), українського композитора, піаніста, юриста, музично-громадського діяча, автора першої української симфонії

125 років від дня народження **Семена Дмитровича Складенка** (1901–1962), українського письменника, прозаїка, кіносценариста, журналіста

105 років від дня народження **Федора Кузьмича Сарани** (1921–1995), українського бібліографа, бібліофіла, книгознавця, літературознавця, шевченкознавця, громадського діяча

100 років від дня народження **Іллі Пантелійовича Овчаренка** (1926–1978), українського скульптора, педагога, заслуженого діяча мистецтв УРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

27 вересня

155 років від дня народження **Грації Деледди** (1871–1936), італійської письменниці, лауреатки Нобелівської премії в галузі літератури (1926)

130 років від дня народження **Тимофія (Тимка) Львовича Бойчука** (1896–1922), українського живописця, монументаліста

105 років від дня народження **Катерини Іванівни Гловацької** (1921–2001), української письменниці, перекладачки, літературознавиці

28 вересня

105 років від дня народження **Геннадія Наумовича Глікмана** (1921–1991), українського графіка, скульптора-анімаліста

105 років від дня народження **Василя Федоровича Лисенка** (1921–1993), українського письменника, літературознавця

100 років від дня народження **Дмитра Петровича Крвавича** (1926–2005), українського скульптора, мистецтвознавця, педагога, народного художника України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т.Шевченка

29 вересня

160 років від дня народження **Михайла Сергійовича Грушевського** (1866–1934), українського історика, письменника, громадського і політичного діяча, першого Президента України. У 1918 р. побував на Рівненщині

100 років від дня відкриття **Києво-Печерського** історико-культурного заповідника (1926)

30 вересня

Всеукраїнський день бібліотек. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 471/98 від 14.05.1998 р.

155 років від дня народження **Григорія Микитовича Кузневича** (1871–1948), українського скульптора, майстра монументально-декоративної скульптури

130 років від дня народження **Ярослава Васильовича Барнича** (1896–1967), поета української діаспори композитора, диригента, скрипаля, педагога, громадського діяча, основоположника модерної української оперети, автора пісні-танго «Гуцулка Ксеня»

100 років від дня народження **Костянтина Дмитровича Огнєвого** (1926–1999), українського оперного і естрадного співака (ліричний тенор), педагога, народного артиста України

100 років від дня народження **Надії Несторівни Бабенко** (1926–2009), української майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (килимарство, художня вишивка), педагогині, заслуженого майстра народної творчості України, лауреатки Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

ЖОВТЕНЬ

450 років від часу заснування князем Василем-Костянтином Костянтиновичем Острозьким слов'яно-греко-латинської академії в м. Острозі (1576–1636)

180 років від часу перебування на Рівненщині **Тараса Григоровича Шевченка**, видатного українського поета, художника, мислителя (1846)

85 років тому вийшов перший номер **часопису для дітей «Орленя»** у видавництві «Волинь» (м. Рівне). Редактор С. Скрипник (1941)

35 років тому у Рівному на будинку № 17 по вул. Михайла Драгоманова відкрито однойменну меморіальну дошку **Михайлу Петровичу Драгоманову**, українському громадсько-політичному діячу, літературознавцю, історика, фольклористу (1991)

1 жовтня

Міжнародний день музики Відзначається щорічно за рішенням Міжнародної музичної ради при ЮНЕСКО

2 жовтня

135 років від дня народження **Павла Петровича Филиповича** (1891–1937), українського поета, літературознавця, перекладача, педагога, представника Розстріляного відродження, жертви сталінського терору

135 років від дня народження **Йосипа Йосиповича Бокшая** (1891–1975), українського живописця, педагога, народного художника СРСР, одного з основоположників сучасної малярської школи на Закарпатті

120 років від дня народження **Олексія Михайловича Таршина** (справж. – Белоусов) (1906–1986), українського актора театру і кіно, народного артиста УРСР

120 років від дня народження **Івана Павловича Багряного** (1906–1963), (справж. – Лозов'яга Іван Павлович) (1906-1963), українського поета, прозаїка, драматурга, публіциста, журналіста, громадського та політичного діяча, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Віталія Васильовича Ковалинського** (1941–2019), українського письменника, редактора, журналіста, краєзнавця, історика Києва

3 жовтня

День працівників освіти. Відзначається щорічно в першу неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 513/94 від 11.09.1994 р.

155 років від дня народження **Стейна Стрелелса** [справжнє – Франк Латер (1871–1969)], бельгійського письменника

145 років від дня народження **Михайла Степановича Возняка** (1881–1954), українського літературознавця, фольклориста, франкознавця, мовознавця, бібліографа, фольклориста, педагога, громадського діяча

130 років від дня народження **Агапія Пилиповича Шамрая** (1896–1952), українського літературознавця, історика літератури

130 років від дня народження **Павла Максимовича Ковжуна** (1896–1939), українського художника-ілюстратора, живописця, мистецтвознавця

125 років від дня народження **Франтішека Галаса** (1901–1949), чеського поета, перекладача

115 років від дня народження **Анатолія Михайловича Дев'яніна** (1911–1986), українського графіка

105 років від дня народження **Анатолія Денисовича Косматенка** (1921–1975), українського поета-байкаря

85 років від дня народження **Василя Миколайовича Куца** (1941–2014), українського художника-ілюстратора

75 років від дня народження **Руслана Михайловича Постоловського** (1951–2024), кандидата історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії, члена-кореспондента Міжнародної слов'янської академії наук, члена-кореспондента Академії педагогічних і соціальних наук, ректора Рівненського державного гуманітарного університету. Заслужений діяч науки і техніки України, Народився у с. Мізоч на Рівненщині

4 жовтня

Всесвітній день архітектури. Відзначається щорічно в перший понеділок жовтня за рішенням 20-ї Генеральної Асамблеї Міжнародного союзу архітекторів

210 років від дня народження **Ежена Потьє** (1816-1887), французького поета

135 років від дня народження **Юрія Клена** (Освальда Бургардта) (1891–1947), українського письменника, перекладача, літературознавця, редактора, викладача

115 років від дня народження **Михайла Михайловича Карасьова** (1911–1984), українського режисера, педагога

115 років від дня народження **Оксани Керч** [справжнє – Ярослава-Оксана Іванівна Гаращак (1911–1991)], української письменниці, публіцистки, драматурга, громадської діячки

5 жовтня

Всесвітній день вчителів. Відзначається щорічно в ознаменування річниці підписання Рекомендацій ЮНЕСКО та Міжнародної організації праці щодо становища вчителів від 1966 р. (UNESCO/PRESSE, Ч. 4, № 17, С. 9)

145 років від дня народження **Івана Митрофановича Северина** (1881–1964), українського живописця

135 років від дня народження **Миколи Михайловича Любинського** (1891–1938), українського громадсько-політичного діяча, дипломата, мовознавця

120 років від дня народження **Івана Дмитровича Ковтуна** (1906–1937), українського прозаїка

120 років від дня народження **Юрія Вухналя** (справж. – Ковтун Іван Дмитрович) (1906–1937), українського письменника-гумориста і сатирика доби Розстріляного відродження, громадського діяча, жертви сталінських репресій

80 років від дня народження **Олега Володимировича Андрусенка** (1946), українського кінооператора

85 років від дня народження **Вадима Леонтійовича Скуратівського** (1941), українського культуролога, мистецтвознавця, кінокритика, літературознавця, публіциста, педагога, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

80 років від дня народження **Анатолія Івановича Дуди** (1946–2020), українського оперного співака (ліричний тенор), педагога, народного артиста України

75 років від дня народження **Василя Леонтійовича Ганоцького** (1951–2023), українського живописця, педагога, народного художника України

6 жовтня

150 років від дня народження **Сергія Олександровича Єфремова** (1876–1939), українського публіциста, літературознавця, літературного критика, одного з творців української журналістики, громадсько-політичного і державного діяча, жертви сталінських репресій

145 років від дня народження **Івана Антоновича Кочерги** (1881–1952), українського драматурга, театрального і літературного критика, публіциста, заслуженого діяча мистецтв УРСР

100 років від дня народження **Леонтія Антоновича Краснощока** (1926–1996), українського віолончеліста, педагога, заслуженого артиста України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

80 років від дня народження **Марини Миколаївни Меднікової** (1946), української письменниці, сценаристки, кіноредакторки

7 жовтня

85 років від дня народження **Миколи Михайловича Яненка** (1941–2020), українського дитячого письменника

8 жовтня

180 років від дня народження **Івана Симеоновича Біликовського** (1846–1922), українського композитора, педагога, музичного діяча

130 років від дня народження **Жульєна Дювів'є** (1896–1967), французького кінорежисера

125 років від дня народження **Сергія Фотійовича Бесєдіна** (1901–1996), українського живописця, графіка, педагога

110 років від дня народження **Олекси Васильовича Булавицького** (1916–2001), українського живописця, педагога, громадського діяча в США

105 років від дня народження **Івана Антоновича Маценка** (1921–2011), українського письменника, прозаїка, публіциста

90 років від дня народження **Ігоря Дмитровича Безгіна** (1936–2014), українського театрознавця, вченого, педагога, організатора театральної справи, громадського і державного діяча, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки

9 жовтня

140 років від дня народження **Іванни Омелянівни Блажкевич** (1886–1977), української поетеси, письменниці

100 років від дня народження **Костянтина Володимировича Філатова** (1926–2006), українського живописця, педагога, заслуженого художника України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Євгена Федоровича Павлова** (1941–2020), українського живописця, графіка, художника-монументаліста (мозаїка, декоративні рельєфи), заслуженого художника України

10 жовтня

День художника. Відзначається щорічно в другу неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 1132/98 від 09.11.1998 р.

120 років від дня народження **Степана Луцика** (1906–1963), українського живописця (США)

95 років від дня народження **Атени-Святомири Василівни Пашко** (1932–2012), поетеси, громадської діячки

11 жовтня

115 років від дня народження **Петра Федоровича Гончаренка** (1911, за ін. даними 1910–2000), українського бандуриста, композитора, конструктора та майстра бандур, педагога, музичного та громадського діяча в США, заслуженого артиста України

100 років від дня народження **Людмили Степанівни Ганжі** (1926–2005), української художниці декоративно-ужиткового мистецтва (художній текстиль)

95 років від дня народження **Ярослава Кабічека** (1931–1996), чеського поета, перекладача (зокрема, перекладав твори Т. Шевченка, М. Бажана, М. Вінграновського, П. Воронька, І. Драча, В. Коротича, Р. Лубківського, М. Нагнибіди, Б. Олійника, Д. Павличка)

90 років від дня народження **Віктора Васильовича Женченка** (1936–2021), українського співака (бас), поета, перекладача, заслуженого діяча мистецтв України

85 років від дня народження **Антоніни Іванівни Листопад** (справжнє – Нікітіна (1941)), української письменниці, поетеси, публіцистки, уродженки с. Перекалі Демидівського району Рівненської області

60 років від дня народження **Надії Симчич** (1966), української письменниці, драматургині, авторки казок

12 жовтня

130 років від дня народження **Еудженіо Монтале** (1896–1981), італійського поета, прозаїка, перекладача, критика, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1975)

120 років від дня народження **Михайла Григоровича Лисенка** (1906–1972), українського скульптора, педагога, народного художника СРСР

80 років від дня народження **Сергія Павловича Кустова** (1946–2023), українського актора театру і кіно, письменника, народного артиста України

13 жовтня

День художника. Відзначається щорічно в другу неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 1132/98 від 09.11.1998 р.

130 років від дня народження **Наталії Юхимівни Вовк** (1896–1970), української килимарниці, майстрині народного ткацтва, педагогині, майстра народного мистецтва УРСР

90 років від дня народження **Кристини Нестлінгер** (1936–2018), австрійської дитячої письменниці

90 років від дня народження **Роберта Роджера Інгпена** (1936), австралійського художника-ілюстратора, прозаїка

14 жовтня

130 років від дня народження **Андрія Хомича Хмари** (1896–1968), українського хорового диригента

120 років від дня народження **Петра Сергійовича Білинника** (1906–1998), українського оперного і камерного співака (ліричний тенор), народного артиста СРСР

100 років від дня народження **Івана Олександровича Холоменюка** (1926–2008), українського живописця, громадського діяча, народного художника України

90 років від дня народження **Юрга Шубігера** (1936–2014), швейцарського прозаїка

80 років від дня народження **Івана Пилиповича Клименка** (1946–2010), українського театрального актора, народного артиста України

65 років від дня народження **Олександра Анатолійовича Ройтбурда** (1961–2021), українського художника, культурного та громадського діяча

25 років тому у м. Рівному відкрито **перший у світі пам'ятник Симону Петлюрі**, голові Директорії УНР. Автор пам'ятника – П. Подолець, скульптори – В. Стасюк, В. Шолудько, архітектор – Т. Мельничук (2001)

20 років тому відбулося урочисте закладання каменю на місці будівництва пантеону Героїв Гурбенського бою (2006)

20 років тому в м. Рівне відкрито пам'ятник засновниці міста Рівне, княгині **Марії Рівненській** (Несвицькій). Скульптор – В. Шолудько, архітектори – М. Пасічник та М. Чабак (2006)

15 жовтня

130 років від дня народження **Павла Максимовича Ковжуна** (1896–1939), українського живописця, графіка, мистецтвознавця

105 років від дня народження **Дмитра Омеляновича Луценка** (1921–1989), українського поета-пісняра, журналіста, заслуженого діяча мистецтв УРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

16 жовтня

250 років від дня народження **Якова Михайловича Марковича** (Маркевич) (1776–1804), українського історика, етнографа, фольклориста, громадсько-політичного діяча

155 років від дня народження **Олександра Григоровича Мосіна** (1871–1929), українського оперного і камерного співака (лірико-драматичний тенор),

115 років від дня народження **Ювеналія Йосипа Мокрицького** (1911–2002), українського живописця, іконописця (Канада)

115 років від дня народження **Петра Дорофійовича Сльоти** (1911–1974), українського живописця

105 років від дня народження **Анджея Мунка** (1921–1961), польського кінорежисера

95 років від дня народження **Наталії Семенівни Герц** (1931), української художниці, майстрині декоративно-прикладного мистецтва

50 років від дня народження **Максима Володимировича Неліпи** (1976–2025), українського актора, телеведучого, шоумена, військовослужбовця ЗСУ, учасника російсько-української війни

17 жовтня

330 років від дня народження **Якова Андрійовича Марковича** (1696–1770), українського письменника-мемуариста, перекладача, державного діяча Гетьманщини

90 років від дня народження **Івана Федоровича Драча** (1936–2018), українського поета, перекладача, кінодраматурга, громадського і політичного діяча, Героя України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Софії Маркіянівни Лади** (1941), української художниці декоративно-ужиткового мистецтва, живописця, графіка (США, Канада)

85 років від дня народження **Ярополка Володимировича Ласовського** (1941–2006), українського композитора, скрипаля, диригента, педагога

18 жовтня

130 років від дня народження **Адольфа Йосиповича Страхова** [справжнє – Браславський (1896–1979)], українського скульптора, графіка, педагога, народного художника УРСР

19 жовтня

120 років від дня народження **Сергія Іларіоновича Воскрекасенка** (1906–1979), українського поета, сатирика і гумориста, журналіста, перекладача

115 років від дня народження **Григорія Яковича Крука** (1911–1988), українського скульптора та графіка у Німеччині

20 жовтня

115 років від дня народження **Бернара Зерфюсса** (1911–1996), французького архітектора, автора палацу ЮНЕСКО в Парижі

95 років від дня народження **Яна Улофа Екгольма** (1931–2020), шведського прозаїка, автора численних детективів та книг для дітей

85 років від дня народження **Віктора Анатолійовича Чайки** (1941–2008), голови Рівненського міськвиконкому (1980–1988, 1998–2008). Почесний громадянин м. Рівне

85 років від дня народження **Віталія Івановича Жмуденка** (1941–2021), українського оперного та камерного співака (баритон), педагога, заслуженого артиста України

80 років від дня народження **Філіпа Пулмана** (1946), англійського дитячого письменника

21 жовтня

Міжнародний День шкільних бібліотек

180 років від дня народження **Едмонда де Амічіса** (1846–1908), італійського поета, прозаїка, журналіста

170 років від дня народження **Якова Степановича Калішевського** (1856–1923), українського хорового диригента, композитора, співака (баритон), педагога

105 років від дня народження **Сергія Михайловича Мушника** [справжнє – Мушников (1921–1994)], українського поета, прозаїка

100 років від дня смерті **Лева Антоновича Лотоцького** (псевдонім – Лео Буш) (1850–1926), українського поета, прозаїка, драматурга, народного вчителя

80 років від дня народження **Юрія Вікторовича Бордакова** (1946–2024), українського кінооператора, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

22 жовтня

215 років від дня народження **Ференца Ліста** (1811–1886), угорського композитора та піаніста

170 років від дня народження **Михайла Івановича Зубрицького** (1856–1919), українського етнографа, фольклориста, педагога, історика, священника, громадського та культурно-освітнього діяча

155 років від дня народження **Євгена Михайловича Кузьміна** (1871–1942), українського мистецтвознавця, публіциста, теософа, художнього критика, педагога

125 років від дня народження **Петра Герасимовича Міхневича** (1901–1993), українського актора театру та кіно, народного артиста України

85 років від дня народження **Степана Степановича Олексенка** (1941–2006), українського актора театру і кіно, народного артиста СРСР

23 жовтня

160 років від дня народження **Леоніда Леонідовича Лісовського** (1866–1934), українського композитора, піаніста, диригента, музикознавця, педагога, перекладача, музично-громадського діяча

24 жовтня

Всесвітній день інформації щодо розвитку. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/3038 (XXVII)

95 років від дня народження **Наталії Михайлівни Дерегус** [Лоренс (1931)], української скульпторки, народної художниці України

80 років тому була заснована **Організація Об'єднаних Націй**, яка стала найважливішим міжнародним форумом для розв'язання глобальних проблем (1945)

25 жовтня

145 років від дня народження **Пабло Пікассо** (1881–1973), іспанського та французького художника

120 років від дня народження **Дарії Філаретівни Колесси-Залеської** (1906–1999), української піаністки, педагогині

115 років від дня народження **Захара (Захарія) Яковича Лібмана** (1911–1981), українського літературознавця

100 років від дня народження **Івана Михайловича Корбача** (1926–2014), українського письменника, журналіста, краєзнавця, громадського діяча

95 років від дня народження **Анні Жирардо** (1931–2011), французької акторки театру та кіно

65 років від дня народження **Миколи Васильовича Присяжнюка** (1961–2016), українського композитора, співака, режисера, культурно-громадського діяча, заслуженого працівника культури України

26 жовтня

125 років від дня народження **Бенедикта Наумовича Норда** (справжнє – Левін) (1901–1965), українського театрального режисера, педагога, народного артиста УРСР

90 років від дня народження **Уляни Петрівни Кот** (1936–2022) – співачки, майстрині художнього ткацтва, заслуженого майстра народної творчості України, уродженки с. Крупове на Дубровиччині Рівненської області

27 жовтня

Всесвітній день аудіовізуальної спадщини. Відзначається щорічно відповідно до резолюції, затвердженої на 33-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (2005)

290 років від дня народження **Джеймса Макферсона** (1736–1796), шотландського письменника

250 років від дня народження **Якова Михайловича Марковича** (1776–1804), українського історика

170 років від дня народження **Івана Кипріяна** (1856–1924), українського хорового диригента, композитора, музикознавця, священника, громадсько-політичного і церковного діяча, жертви комуністичного режиму

95 років від дня народження **Георгія Павловича Сербіна** (1931–2022), письменника, журналіста, краєзнавця. Редактор газети «Червоний прапор». Проживав у м. Рівному

95 років від дня народження **Юрія Тимофійовича Кочерги** (1931–2002), українського письменника, прозаїка

85 років від дня народження **Миколи Григоровича Мошика** (1941–2021), українського кобзаря, бандуриста, композитора, педагога, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

28 жовтня

560 років від дня народження **Еразма Роттердамського** (1466–1536), нідерландського письменника

275 років від дня народження **Дмитра Степановича Бортнянського** (1751–1825), українського композитора, співака, диригента, педагога, одного з перших українських музикантів європейського рівня

145 років від дня народження **Дмитра Яковича Макогона** (1881–1961), українського письменника, педагога, культурно-освітнього діяча

125 років від дня народження **Миколи Дмитровича Покровського** (1901–1985), українського диригента, педагога, народного артиста УРСР

90 років від дня народження **Романа Григоровича Віктюка** (1936–2020), українського театрального діяча, актора, педагога, народного артиста України

90 років від дня народження **Юрія Олександровича Станішевського** (1936–2009), українського театрознавця, педагога, культурно-громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

29 жовтня

115 років від дня народження **Івана Антоновича Цюпи** (1911–2004), українського письменника

75 років від дня народження **Ярослава Дмитровича Гаврилюка** (1951–2021), українського актора театру і кіно, народного артиста України

65 років від дня народження **Олексія Сергійовича Горбунова** (1961), українського актора театру і кіно, співака, музиканта, народного артиста України

30 жовтня

275 років від дня народження **Річарда Брінслі Шерідана** (1751–1816), англійського письменника, драматурга, театрального та політичного діяча

165 років від дня народження **Емілія Антуана Бурделя** (1861–1929), французького скульптора

160 років від дня народження **Луки Васильовича Гарматія** (1866–1924), українського етнографа, фольклориста, педагога, громадського та культурного діяча

155 років від дня народження **Поля Валері** (1871–1945), французького поета, філософа

145 років від дня народження **Михайла Андрійовича Шаронова** (1881–1957), українського художника, педагога, колекціонера, заслуженого діяча мистецтв УРСР

115 років від дня народження **Григорія (Григора) Яковича Крука** (1911–1988), українського скульптора, графіка (Німеччина)

105 років від дня народження **Пилипа Дмитровича Бабанського** (1921–1994), українського письменника, журналіста

31 жовтня

205 років від дня народження **Карела Гавлічека-Боровського** (1821–1856), чеського поета, публіциста, громадсько-політичного діяча, одного із фундаторів чеської журналістики, сатири та літературної критики

ЛИСТОПАД

1 листопада

175 років від дня народження **Івана Івановича Манжури** (1851–1893), українського поета, фольклориста, етнографа, журналіста, лексикографа, перекладача, історика, соціолога

165 років від дня народження **Дніпрової Чайки** [справжнє – Людмила Олексіївна Василевська-Березіна (1861–1927)], української письменниці, перекладачки, фольклористки, педагогині, громадської діячки

155 років від дня народження **Стівена Крейна** (1871–1900), американського письменника, поета, прозаїка, публіциста, журналіста

155 років від дня народження **Олександра Опанасовича Спендіарова** [справжнє – Спендіарян (1871–1928)], вірменського композитора, диригента, педагога, народженого в Україні

2 листопада

145 років від дня народження **Остапа Грицяя** (1881–1954), українського письменника, літературознавця, перекладача, критика, журналіста, педагога (Німеччина)

135 років від дня народження **Олександра Івановича Маркуша** (1891–1971), українського письменника, перекладача, фольклориста, етнографа, журналіста, видавця, педагога

125 років від дня народження **Ізраїля Соломоновича Штеймана** (1901–1983), українського диригента, педагога

115 років від дня народження **Одіссея Елітіса** [справжнє – Алепуделіс (1911–1996)], грецького поета, одного з найяскравіших представників романтичного модернізму, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1979)

80 років від дня народження **Олеся (Олександр) Миколайовича Харченка** (1946), українського співака (ліричний тенор), культурного та громадського діяча, волонтера, народного артиста України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

3 листопада

225 років від дня народження **Вінченцо Белліні** (1801–1835), італійського композитора

125 років від дня народження **Андре Мальро** (1901–1976), французького письменника, мистецтвознавця, політичного діяча

80 років від дня народження **Дмитра Івановича Остапенка** (1946), українського державного та культурного діяча, музиканта (домра), педагога, народного артиста України

4 листопада

1015 років від початку закладення (1011–1018) **Софії Київської (або Софійського собору)** – визначної пам'ятки історії та архітектури України

225 років від дня народження **Северина Гоцинського** (1801–1876), польського поета-романтика, публіциста, представника «української школи» в польській літературі, громадського діяча. Навчався у школі францисканців у с. Межирич Острозького району Рівненської області

140 років від дня народження **Якова Андрійовича Мамонтова** (1886–1940), українського драматурга, театрознавця

125 років від дня народження **Дмитра Лазаровича Демерджі** (1901–1991), українського поета

115 років від дня народження **Бориса Івановича Котлярова** (1911–1989), українського письменника, поета, публіциста

85 років від дня народження **Василя Васильовича Васкана** (1941–2023), українського поета, громадського діяча, заслуженого працівника культури України

80 років від дня народження **Ігоря Миколайовича Равицького** (1946–2017), українського театрального режисера, актора театру і кіно, народного артиста України

80 років від часу набуття чинності статуту ЮНЕСКО (ООН з питань освіти, науки і культури) (1946)

5 листопада

85 років від дня народження **Бориса Івановича Дроботюка** (1941–2020), українського графіка, живописця, педагога, заслуженого художника України

70 років від дня народження **Леоніда Володимировича Ушкалова** (1956–2019), українського письменника, літературознавця

6 листопада

255 років від дня народження **Алоїза Зенефельдера** (1771–1834), німецького винахідника в галузі поліграфії (розробив спосіб плоского друку – літографію, сконструював літографський верстат, відкрив першу літографську майстерню в Мюнхені, написав підручник із літографії)

215 років від дня народження **Маркіяна Семеновича Шашкевича** (1811–1843), українського письменника, громадсько-культурного діяча, духовного просвітителя, речника національного відродження на західних землях України

105 років від дня народження **Джеймса Джонса** (1921–1977), американського письменника

100 років від дня народження **Михайла Даниловича Клименка** (1926–1998), українського поета-лірика, одного з перших, хто в українській літературі став використовувати жанр хокку, журналіста, літературного редактора, громадського діяча

7 листопада

215 років від дня народження **Карела Яроміра Ербена** (1811–1870), чеського поета, фольклориста, етнографа, історика, перекладача

195 років від дня народження **Леонарда Совінського** (1831–1887), польського письменника, критика, перекладача, який першим почав перекладати польською мовою твори Т. Шевченка, популяризувати його творчість

150 років від дня народження **Костянтина Костянтиновича Пігрова** (1876–1962), українського хорового диригента, педагога, музично-громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв УРСР

125 років від дня народження **Дмитра Филімоновича Красицького** (1901–1989), українського письменника, історика, літературознавця, шевченкознавця

120 років від дня народження **Ганни Іллівни Ніколенко** (1906–1984), української театральної акторки, заслуженої артистки УРСР

115 років від дня народження **Матвія Борисовича Коган-Шаца** [справжнє – Шац (1911–1989)], українського живописця

105 років від дня народження **Віктора Овсійовича Вакуловича** (1921–1992), українського хорового диригента, педагога

90 років від дня народження **Миколи Степановича Вінграновського** (1936–2004), українського письменника-шістдесятника, поета, кінорежисера, сценариста, кіноактора, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

90 років від дня народження **Тетяни Миколаївни Голембієвської** (1936–2018), української художниці-живописиці, педагогині, народного художника України

80 років від дня народження **Григорія Григоровича Половинка** (1946–2020), українського письменника, драматурга, журналіста, перекладача, краєзнавця, громадського та церковного діяча

95 років від дня народження **Миколи Леонідовича Жарикова** [Жаріков (1931)], українського архітектора

65 років від дня народження **Олександра Володимировича Апалькова** (1961), українського письменника, перекладача

8 листопада

135 років від дня народження **Олеся Досвітнього** [справжнє – Олександр Федорович Скрипаль-Мищенко (1891–1934)], українського письменника, публіциста, сценариста, одного з організаторів кіновиробництва доби Розстріляного відродження, громадського та політичного діяча, жертви сталінського терору

115 років від дня народження **Сари Абдурахманівни Ішантураєвої** (1911–1998), узбецької акторки театру та кіно, громадської діячки

115 років від дня народження **Михайла Кириловича Чорного** (1911–1985), українського кінооператора

105 років від дня народження **Михайла Васильовича Дзиндри** (1921–2006), українського художника, графіка, скульптора, архітектора

90 років від дня народження **Надії Олексіївни Світличної** (1936–2006), української публіцистки, мемуаристки, журналістки, редакторки, правозахисниці, громадської діячки, репресованої, лауреатки Державної премії України ім. Т. Шевченка

75 років від дня народження **Івана Іларіоновича Терена** (1951–2019), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (різьблення та інкрустація по дереву), громадського діяча, заслуженого майстра народної творчості України

9 листопада

День української писемності та мови. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1241/97 від 06.11.1997 р.

Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1209/2011 від 30.12.2011 р. (зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента України № 717/2013 від 30.12.2013 р.)

165 років від дня народження **Тадеуша Павліковського** (1861–1915), польського режисера, театрального діяча

135 років від дня народження **Федора Львовича Ернста** [справжнє – Теодор-Ріхард Людвигович (1891–1942)], українського історика-мистецтвознавця, теоретика мистецтва, фундатора та класика вітчизняного мистецтвознавства, музеєзнавця, діяча у галузі охорони пам'яток історії та культури України, громадського діяча, жертви сталінських репресій

110 років від дня народження **Леоніда Петровича Бразова** (1916–1997), українського письменника

50 років із дня заснування у м. Едмонтоні **Канадського інституту українських студій**

10 листопада

130 років від дня народження **Клавдії Ізидорівни Бобикевич-Сори** (1896–1971), української письменниці, громадсько-культурної діячки

120 років від дня народження **Володимира Лїбовицького** (1906–1984), балетмейстера, хореографа, театрального діяча. Перекладав українські твори чеською мовою. Уродженець с. Новини Млинівського району Рівненської області

100 років із дня заснування **Українського наукового інституту в Берліні**, наукової та громадсько-політичної установи, заснованої з ініціативи гетьмана Української Держави Павла Скоропадського (1926)

11 листопада

85 років від дня народження **Леоніда Миколайовича Талалая** (1941–2012), українського поета, перекладача, літературного критика, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

12 листопада

100 років від дня народження **Володимира Сергійовича Куткіна** (1926–2003), українського художника-ілюстратора, народного художника України, дисидента, політв'язня комуністичного режиму

90 років від дня народження **Миколи Федоровича Сингаївського** (1936–2013), українського поета-пісняра, публіциста, журналіста, літературознавця, перекладача, заслуженого діяча мистецтв України

13 листопада

130 років від дня народження **Доміана Івановича Козачковського** (1896–1967), українського актора, режисера, культурного діяча, народного артиста УРСР (1896–1967).

95 років від дня народження **Валентина Григоровича Штолька** (1931–2020), українського архітектора

95 років від дня народження **Нузета Абибуласвича Умерова** (1931–2022), кримськотатарського поета, прозаїка, перекладача, журналіста, засновника сучасного напрямку в дитячій кримськотатарській літературі

85 років від дня народження **Віктора Володимировича Герасимова** (1941), українського поета-пісняра, музично-громадського діяча

85 років від дня народження **Леоніда Івановича Данчука** (1941), українського режисера, театрознавця

15 листопада

180 років від дня народження **Дмитра Івановича Вінцковського** (1846–1917), українського письменника, краєзнавця, педагога

105 років від дня народження **Василя Івановича Левицького** [Васіле Левіцький (1921–1997)], молдавського поета, перекладача

100 років від дня народження **Віктора Васильовича Шаталіна** (1926–2003), українського живописця, педагога, народного художника України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

85 років від дня народження **Валентини Федорівни Медведенко** (1941–2014), української театральної акторки, народної артистки України

60 років від дня народження **Дмитра Васильовича Стуса** (1966), українського літературознавця, письменника, редактора, музезознавця, громадського діяча, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

35 років від часу заснування щорічної регіональної краєзнавчої премії «**За відродження Волині**» (1991)

16 листопада

День працівників радіо, телебачення та зв'язку. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 667/94 від 11.11.1994 р.

180 років від дня народження **Миколи Львовича Скадовського** (1846–1892), українського живописця

140 років від дня народження **Богдана Івановича Вахнянина** (1886, за ін. даними 1883 – 1940), українського композитора, піаніста, диригента, педагога, музичного та громадського діяча

125 років від дня народження **Марії Михайлівни Вакалюк** [Костинюк (1901–1975)], української поетеси, громадсько-культурної діячки (Канада)

120 років від дня народження **Клауса Манна** (1906–1949), німецького письменника

125 років від дня народження **Георгія Осиповича Петраша** (1901–1985), українського художника, краєзнавця, репресованого

95 років від дня народження **Елеонори Олексіївни Виноградової** (1931–2003) українського хормейстера, педагога

65 років від дня народження **Станіслава Георгійовича Колокольнікова** (1961–2025), українського актора театру і кіно, заслуженого артиста України

60 років від дня народження **В'ячеслава Миколайовича Васильченка** (1966), сучасного українського письменника, журналіста, науковця, педагога

17 листопада

215 років від дня народження **Миколи Дмитровича Іванишева** (1811–1874), українського правознавця, джерелознавця, археографа, архівіста

18 листопада

125 років від дня народження **Петра Васильовича Горбового** (1901–1969), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва (ткацтво)

110 років від дня народження **Олександра Григоровича Максименка** (1916–2011), українського живописця, педагога, заслуженого художника України

105 років від дня народження **Дмитра Олексійовича Міщенка** (1921–2016), українського письменника, публіциста, літературознавця, видавця, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

105 років від дня народження **Чабуа Аміреджибі** [Мзечабук Іраклійович (1921–2013)], грузинського письменника, класика грузинської літератури ХХ ст.

19 листопада

105 років від дня народження **Івана Петровича Дударя** (1921–2007), українського художника декоративно-ужиткового мистецтва

105 років від дня народження **Макса Крузе** (1921–2015), німецького прозаїка, казкаря

20 листопада

160 років від дня народження **Михайла Андрійовича Врабеля** (1866–1923), українського фольклориста, журналіста, педагога, книговидавця

140 років від дня народження **Марії Гаврилівни Ростовської-Ковалевської** (1886–1974), української оперної та камерної співачки (лірико-колоратурне сопрано), драматичної акторки, педагогині, мемуаристки

130 років від дня народження **Михайла Івановича Вериківського** (1896–1962), українського композитора, диригента, фольклориста, музикознавця, педагога, музично-громадського заслуженого діяча мистецтв УРСР

125 років від дня народження **Тетяни Олександрівни Максимович** (1901–1980), української художниці театру, скульпторки

95 років від дня народження **Теймураза (Тимур) Олександровича** (1931–2019), українського кінорежисера, сценариста, заслуженого діяча мистецтв України

90 років від дня народження **Дона Делілло** (1936), американського письменника-постмодерніста

60 років від дня народження **Вікторії Іванівни Лук'янець** (1966), української оперної та камерної співачки (лірико-колоратурне сопрано), педагогині, меценатки, народної артистки України

21 листопада

135 років від дня народження **Михайлини Іванівни Жарської** (1891–1972), української акторки, співачки (сопрано)

115 років від дня народження **Василя Лозового** (Михайла Миколайовича Ходаківського), письменника, прозаїка, журналіста, уродженця м. Рівного (1911–1995)

105 років від дня народження **Миколи Івановича Ісопенка** (1921–2009), українського скульптора

70 років від дня народження **Віктора Кимовича Губарева** (1956), українського письменника, публіциста, історика

22 листопада

165 років від дня народження **Миколи Митрофановича Уварова** (1861–1942), українського живописця, графіка, музейного реставратора, педагога

110 років від дня народження **Ярослава Томовича Геляса** (1916–1992), українського актора театру і кіно, театрального режисера, художника, народного артиста України

105 років від дня народження **Андрія Васильовича Кулінича** (1921–2007), українського літературознавця

100 років від дня народження **Петра Дмитровича Козіна** (1926–2013), українського живописця, художника монументально-декоративного мистецтва, заслуженого художника України

85 років від дня народження **Маргарити Юріївни Малиновської** (1941–1983), української письменниці, журналістки, критика

23 листопада

130 років від дня народження **Віктора Степановича Косенка** (1896–1938), українського композитора, піаніста, педагога, музично-громадського діяча

120 років від дня народження **Миколи Олексійовича Соколова** (1906–1981), українського театрального актора, режисера, народного артиста УРСР

115 років від дня народження **Аркадія Захаровича Добровольського** (1911–1969), українського письменника, кіносценариста, перекладача

24 листопада

200 років від дня народження **Карла Коллоді** (Карло Лоренціні) (1826–1890), італійського письменника-казкаря

145 років від дня народження **Мілана Зуна** (1881–1960), чеського скрипаля, диригента, педагога

25 листопада

145 років від дня народження **Абрама Аншеловича Маневича** (1881–1942), українського та американського живописця

135 років від дня народження **Клима Лаврентійовича Поліщука** (1891–1937), українського письменника, публіциста, автора історичних романів. У 1910 р. відвідав Козацькі могили та присвятив вірші, публікації цій темі

130 років від дня заснування (1896) **Чернігівського історичного музею імені В. В. Тарновського** (на той час – Музей українських старожитностей ім. В. В. Тарновського)

130 років від дня народження **Григорія Івановича Коляди** (1896–1977), українського книгознавця, педагога

130 років від заснування бароном Федором Штейнгелем **першого сільського музею на Волині** у с. Городок Рівненського району Рівненської області (1896)

100 років від дня народження **Пола Уїльяма Андерсона** (1926–2001), американського письменника-фантаста

100 років від дня народження **Михайла Івановича Каганова** (1926–1976), педагога, композитора, заслуженого діяча мистецтв України. Викладач Рівненського музичного училища та Рівненського державного педагогічного інституту

95 років від дня народження **Адо́льфо Переса Ескі́веля** (1931), аргентинського скульптора, архітектора, правозахисника, лауреата Нобелівської премії миру (1980)

85 років від дня народження **Євгена Гратовича** (1941), американського скрипаля, педагога українського походження

26 листопада

220 років від дня народження **Пилипа Семеновича Морачевського** (1806–1879), українського письменника, педагога, науковця, лексикографа, перекладача, просвітителя, книгознавця

100 років від дня народження **Аркадія Вікторовича Русіна** (1926–2017), українського живописця, педагога, заслуженого художника України

27 листопада

125 років від дня народження **Михайла Ореста** [справжнє – Михайло Костьович Зеров (1901–1963)], українського поета, перекладача, педагога

105 років від дня народження **Олександра (Олеся) Павловича Бердника** (1926–2003) українського письменника-фантаста, публіциста, філософа, богослова, громадського та політичного діяча, дисидента, політв'язня радянських таборів

90 років від дня народження **Павла Федосійовича Бредюка** (1936–2021), українського живописця, художника театру, педагога

60 років від дня народження **Ульріки Швайкерт** (1966), сучасної німецької письменниці

28 листопада

145 років від дня народження **Стефана Цвейга** [Штефан Цвайг (1881–1942)], австрійського письменника

130 років від дня народження **Юзефа (Йосипа) Германовича Кофлера** (1896–1943), українського та польського композитора, музикознавця, педагога

95 років від дня народження **Олександра Михайловича Зайцева** (1931–2009), українського артиста балету, балетмейстера, режисера, народного артиста України

29 листопада

245 років від дня народження **Андреса Бельйо** [Бельо (1781–1865)], венесуельського письменника, перекладача, вченого, державного діяча, основоположника латиноамериканської філології

150 років від дня народження **Григорія Васильовича Маринича** (1876–1961), українського театрального актора, співака (тенор), народного артиста УРСР

120 років від дня народження **Бориса Олександровича Таїрова** (1906–1985), українського артиста балету, балетмейстера, педагога, заслуженого артиста УРСР

30 листопада

215 років від дня народження **Олександру Хиждеу** (1811–1872), молдавського письменника, вченого-історика, народженого в Україні

155 років від дня народження **Петра Соломоновича Столярського** (1871–1944), українського скрипаля, педагога, засновника першої вітчизняної спеціалізованої музичної школи для обдарованих дітей в Одесі, яку нині названо його ім'ям, народного артиста УРСР

125 років від дня народження **Григорія Андріановича Левченка** (1901–1944), українського мовознавця, педагога

115 років від дня народження **Андрія Семеновича Михайлюка** (1911–1937) українського поета, перекладача

85 років від дня народження **Дмитра Максимовича Білоуса** (1941–2010), українського диригента, композитора, заслуженого артиста України

85 років від дня народження **Анатолія Сигізмундовича Марчука** (1941–1994), художника-проектанта. Проекти: Рівненський обласний музично-драматичний театр, зал камерної та органної музики, ДМШ № 2, Рівненський міський палац дітей та молоді та ін.

75 років від дня народження **Назарія Назаровича Яремчука** (1951–1995), українського естрадного співака (тенор), Героя України, народного артиста України, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка

ГРУДЕНЬ

1 грудня

150 років від дня народження **Клари Ісаківни Брун** (1876–1959), української оперної та камерної співачки (лірико-драматичне сопрано), педагогині, заслуженого діяча мистецтв УРСР

130 років від дня народження **Василя Ілліча Касіяна** (1896–1976), українського графіка, мистецтвознавця, педагога, громадського діяча

105 років від дня народження **Миколи Олександровича Кузьменка** (1921–1973) – поета, фольклориста, педагога. З 1950 р. проживав у Рівному, працював у Рівненському державному педагогічному інституті

100 років від дня народження **Івана Пестонюка** (1926–2001) – педагога, фольклориста, краєзнавця

95 років від дня народження **Юрія Олексійовича Олійника** (1931–2021), американського композитора, виконавця, фортепіано, бандура), педагога, культурного діяча, народженого в Україні

75 років від дня народження **Володимира Івановича Ящука** (1951), краєзнавця, журналіста, поета. Народився у с. Надчиці Млинівського району Рівненської області. З 1976 р. живе в м. Радивиліві. Почесний член Національної спілки краєзнавців України Лауреат регіональної краєзнавчої премії «За відродження Волині»

2 грудня

120 років від дня народження **Ярослава Васильовича Гримайла** (1906–1984), українського письменника

125 років від дня народження **Олексія Борисовича Глаголіна** (1901–1987), українського актора, режисера, педагога

85 років від дня народження **Стадника Іларіона Дмитровича**, українського скульптора, заслуженого художника України (1941–2013).

3 грудня

430 років від дня народження **Ніколо Амати** (1596–1684), італійського майстра смичкових інструментів

105 років від дня народження **Михайла Івановича Галаса** (1921–1993) українського майстра художньої кераміки

75 років від дня народження **Степана Петровича Галябарди** (1951)., українського поета-пісняря, заслуженого діяча мистецтв України

4 грудня

95 років від дня народження **Владлена Миколайовича Кузнецова** (1931–2014), українського кінодраматурга, журналіста, публіциста, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України

5 грудня

125 років від дня народження **Волта Діснея** [Дісні (1901–1966)], американського художника-мультиплікатора, кінорежисера, продюсера, сценариста, актора, засновника компанії Walt Disney Productions

115 років від дня народження **Сергія Івановича Гроша** (1911–1990), українського живописця, педагога

105 років від дня народження **Фрідріха Дюрренматта** (1921–1990), швейцарського письменника, критика, драматурга

105 років від дня народження **Данила Даниловича Федоряченка** (1921–2016), українського актора, театрального діяча

95 років від дня народження **Григора Михайловича Тютюнника** (1931–1980), українського прозаїка, сценариста, перекладача, педагога, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

90 років від дня народження **Леоніда Трохимовича Пастушенка** (1936–2017), українського письменника, публіциста, літературного критика, заслуженого журналіста України

6 грудня

155 років від дня народження **Миколи Кіндратовича Вороного** (1871–1938), українського поета, прозаїка, перекладача, театрального актора і режисера, театрознавця, педагога, громадсько-політичного діяча, жертви сталінського терору

130 років від дня народження **Івана Олексійовича Бабія** (1896–1945), українського живописця, рисувальника

105 років від дня народження **Ірини Гаврилівни Михайличенко** (1921–1977), української артистки балету, педагога

100 років від дня народження **Василя Яковича Третяка** (1926–1989), українського оперного співака (драматичний тенор), педагога, народного артиста СРСР

70 років від дня народження **Артура Голдена** (1956), американського письменника

7 грудня

215 років від дня народження **Миколи Леонтійовича Устияновича** (1811–1885), українського письменника, священика, громадського діяча

125 років від дня народження **Ольги Петрівни Джигурди** (1901–1981), української письменниці, лікарки

85 років від дня народження **Леоніда Івановича Філенка** (1941–2003), українського архітектора, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка (1941–2003).

8 грудня

150 років від дня народження **Марії Степанівни Слободівни-Крушельницької** (1876–1935), української письменниці, актриси, драматургині, публіцистки, громадської діячки

125 років від дня народження **Дмитра Прокоповича Гордієнка** (1901–1974), українського письменника, журналіста

125 років від дня народження **Володимира Миколайовича Владка** [справжнє – Єремченко (1901–1974)], українського письменника-фантаста, журналіста, театрального критика

115 років від дня народження **Степана Андрійовича Крижанівського** (1911–2002), українського поета, літературознавця, критика, перекладача

95 років від дня народження **Костянтина Івановича Чеканьова** (1931–2000), українського скульптора

90 років від дня народження **Віктора Івановича Баєнка** (1936–2004), українського актора театру і кіно, режисера театру та масових заходів, народного артиста України

9 грудня

160 років від дня народження **Валерії Олександрівни О'Коннор-Вілінської** (1866–1930), української письменниці, драматургині, перекладачки, громадської діячки

125 років від дня народження **Абрама Яковича Кагана** (1901–1965), єврейського письменника, поета

115 років від дня народження **Василя Федоровича Мироненка** (1911–1964), українського графіка

90 років від дня народження **Михайла Івановича Тягнієнка** (1936–2021), українського актора театру і кіно, педагога, народного артиста України

10 грудня

135 років від дня народження **Неллі Закс** (1891–1970), німецької поетеси, лауреатки Нобелівської премії в галузі літератури (1966)

125 років від дня народження **Героніма Тукальського-Нелюбовича** (1901–1970), – польського історика, етнографа, народознавця. Уродженець села Мутвиця, що на Зарічненщині

115 років від дня народження **Нагіба Махфуза** (1911–2006), єгипетського письменника, драматурга, сценариста, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1988)

90 років від дня народження **Мирослави Василівни Зваричевської** (1936, за ін. даними 10.12.1938–2015). української філологині, педагогині, літературної редакторки, громадської діячки, учасниці національно-визвольного руху, заслуженого вчителя України, репресованої

85 років від дня народження **Ігоря Дмитровича Поклада** (1941–2025), українського композитора, народного артиста України, Героя України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

11 грудня

215 років від дня народження **Александера (Лешека) Борковського-Дуніна** (1811–1896), польського поета, публіциста

120 років від дня народження **Інни Петрівни Базилевич** (1906–1990), української театральної акторки, заслуженої артистки УРСР

95 років від дня народження **Іллі Михайловича Левітаса** (1931–2014), українського історика, педагога, журналіста, громадського діяча єврейського походження, засновника Ради національних товариств України, заслуженого працівника культури України, Героя України

12 грудня

205 років від дня народження **Гюстава Флобера** (1821–1880), французького письменника

135 років від дня народження **Миколи Францовича Недзведського** (1891–1977), українського композитора, музикознавця, педагога

115 років від дня народження **Ольги Йосифівни Юровської** (1911–1977), української акторки

110 років від дня народження **Варвари Григорівни Хоменко** (1916–1974), українського етнографині, педагогині

105 років від дня народження **Андрія Пахомовича Могили** (1921–1991), українського мовознавця, перекладача

95 років від дня народження **Мирослава Ільковича Джинджиристого** (1931–2018), українського режисера театру і кіно, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

13 грудня

180 років від дня народження **Василя Петровича Милорадовича** (1846–1911), українського історика, фольклориста, етнографа, перекладача, поета

170 років від дня народження **Миколи Карповича Садовського** (1856–1933), українського актора театру і кіно, театрального режисера, перекладача, письменника, театрального та громадського діяча, одного із засновників українського національного професійного театру

155 років від дня народження **Андрія Степановича Шеремети** (1871–1946), українського актора

145 років від дня народження **Антіна Львовича Лотоцького** (1881–1949), українського письменника, публіциста, історика, видавця, педагога, громадського діяча

140 років від дня народження **Миколи Гавриловича Зубарева** (1886–1964), українського співака (бас-баритон), педагога, заслуженого артиста УРСР

130 років від дня народження **Володимира Олександровича Брауна** (1896–1957), українського кінорежисера

130 років від дня народження **Дмитра Мойсейовича Бендаса** (1896–1953), українського письменника

100 років від дня народження **Ярослава Романовича Дашкевича** (1926–2010), українського історика, сходознавця, бібліографа, археографа, публіциста, дисидента, політв'язня, громадського діяча, заслуженого діяча науки і техніки України

14 грудня

205 років від дня народження **Алоїза Венцеславовича Єдлічки** (1821–1894), українського композитора, піаніста, диригента, фольклориста, педагога чеського походження

110 років від дня народження **Владислава Мільчарека** (1916–1993), поета, прозаїка. Уродженець с. Великий Олексин Рівненського району. У 1930-х роках проходив військову службу у м. Рівному. Член рівненської поетичної групи «Волинь»

15 грудня

235 років від дня народження **Франца Грільпарцера** (1791–1872), австрійського письменника, одного з основоположників нової австрійської літератури

155 років від дня народження **Агатангела Юхимовича (Євтимовича) Кримського** (1871–1942), українського сходознавця, історика, мовознавця, літературознавця, фольклориста, етнографа, письменника, перекладача, славіста

135 років від дня народження **Миколи Богдановича Голубця** (1891–1942), українського письменника, поета, прозаїка, публіциста, перекладача, редактора, мистецтвознавця, краєзнавця, історика, архівіста, бібліографа

125 років від дня народження **Каві Гіб'ятовича Наджмі** [справжнє – Нежметдінов (1901–1957)], татарського письменника, громадського діяча

105 років від дня народження **Надії Миколаївни Гордієнко-Андріанової** (1921–1998), української письменниці, перекладачки, критика

16 грудня

180 років від дня народження **Степана Стефурака** (1846–1888), українського актора

155 років від дня народження **Сильвестра Гнатовича Яричевського** (1871–1918), українського письменника, педагога, громадсько-культурного діяча

130 років від дня народження **Варвари Іванівни Чередниченко** (1896–1949), української письменниці, педагогині

105 років від дня народження **Віктора Дмитровича Вакуленка** (1921–2000), українського письменника

17 грудня

125 років від дня народження **Григорія Даниловича Епіка** (1901–1937), українського письменника, публіциста, перекладача

95 років від дня народження **Кіри Іванівни Шамаєвої** (1931), української науковиці, музиканта, доктора мистецтвознавства

130 років від дня народження **Валерії Францівни Драги-Сумарокової** (1896–1967), української акторки театру і кіно, народної артистки УРСР

18 грудня

165 років від дня народження **Ольги Кипріянівни Ціпановської** (1861–1941), української піаністки, диригентки, педагогині, громадської діячки

150 років від дня народження **Петра Івановича Холодного** (1876–1930), українського живописця, графіка, майстра монументального та ужиткового мистецтва, вченого-хіміка, педагога, громадського, політичного та державного діяча

125 років від дня народження **Олексія Филімоновича Швачка** (1901–1988), українського кінорежисера

105 років від дня народження **Льва Ізраїльовича Гольденберга** (1921–2016), українського бібліографа, книгознавця

95 років від дня народження **Михайлини Хомівни Коцюбинської** (1931–2011), української літературознавиці, перекладачки, критика, громадської діячки, активної учасниці руху шістдесятників, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреатки Національної премії України ім. Т. Шевченка

19 грудня

145 років від дня народження **Параски Миколаївни Павленко** (1881–1983), української майстрині декоративного розпису

125 років від дня народження **Миколи Федотовича Дібровенка** (1901–1988), українського театрознавця

120 років від дня народження **Миколи Гавриловича Єсипенка** (1906–1993), українського театрального режисера, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

105 років від дня народження **Мікаїла Гусейна-огли Абдулласва** (1921–2002), азербайджанського живописця, графіка

90 років від дня народження **Зіновія Васильовича Підлісного** (1936–1999), українського архітектора, заслуженого архітектора України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка

80 років від дня народження **Ігоря Сергійовича Диченка** (1946–2015), українського мистецтвознавця, художника, колекціонера, мецената

20 грудня

185 років від дня народження **Фердинанда Едуарда Бюїссона** (1841–1932), французького педагога, громадського діяча, лауреата Нобелівської премії миру (1927)

135 років від дня народження **Євгена Варламійовича Чикаленка** (1861–1929), українського фольклориста, мецената, мемуариста

115 років від дня народження **Миколи Єфремовича Педошенка** (1911–1992), українського актора

95 років від дня народження **Миколи Петровича Адаменка** (1931–2022), українського поета, філолога

90 років від дня народження **Євгена Васильовича Чорного** (1936), живописця, графіка. Член Національної спілки художників України Уродженець с. Шубків Рівненського району

75 років від дня народження **Кейт Аткінсон** (1951), британської письменниці, драматургині

21 грудня

225 років від дня народження **Тимка Падурри** [Томаш Падурра (1801–1871)], українського та польського поета, композитора, торбаніста

185 років від дня народження **Володимира Степановича Іконникова** (1841–1923), українського історика, джерелознавця, бібліографа, археографа

165 років від дня народження **Євгена Харлампійовича (Харламповича) Чикаленка** (1861–1929), українського публіциста, журналіста, видавця, мецената, громадсько-культурного діяча (Чехія)

145 років від дня народження **Степана Миколайовича Чарнецького** (1881–1944), українського поета, перекладача, журналіста, фейлетоніста, актора, режисера, театральномузичного критика, громадського діяча

145 років від дня народження **Мелетія Омеляновича Кічури** (1881–1939), українського поета, перекладача

135 років від дня народження **Всеволода Петровича Задерацького** (1891–1953), українського композитора, піаніста, письменника, педагога

105 років від дня народження **Анатолія Саркісовича Арутюнянца** (1921–1999), українського графіка, художника-карикатуриста

105 років від дня народження **Олександра Федоровича Музики** (1921–2001), українського живописця

95 років від дня народження **Мар'яна Гнатовича Тарнавського** (1931–2006), українського художника по склу, живописця

85 років від дня народження **Пласідо Домінго** [повне ім'я – Хосе Пласідо Домінго Ембіль (1941)], іспанського співака-тенора, Почесного професора Національної музичної академії України ім. П. Чайковського

75 років від дня народження **Володимира Васильовича Гарбуза** (1951), українського графіка, живописця

22 грудня

145 років від дня народження **Олександра Сергійовича Грузинського** (1881–1954), українського філолога, палеографа, літературознавця

105 років від дня народження **Віри Федорівни Клименко-Жукової** (1921–1965), української художниці, майстрині петриківського розпису

90 років від дня народження **Валентини Гаврилівни Харлової** (1936–2022), української народної майстрині декоративно-ужиткового мистецтва (художня вишивка), педагогині, заслуженого вчителя України, однієї з провідних майстрів-фундаторів з відродження традиційної вишивки України

23 грудня

190 років від дня народження **Павла Гнатовича Житецького**, (1836–1911) українського філолога, педагога, громадського діяча. Автор наукових досліджень і публікацій про Пересопницьке Євангеліє

145 років від дня народження **Хуана Рамона Хіменеса** (1881–1958), іспанського поета, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1956)

135 років від дня народження **Павла Григоровича Тичини** (1891–1967), українського поета, публіциста, перекладача, державного та громадського діяча

125 років від дня народження **Галини (Олени) Львівни Левицької** [Левицька-Крушельницька (1901–1949)], української піаністки, педагогині

100 років від дня народження **Лариси Володимирівни Іванової** (1926), української художниці-ілюстраторки, живописниці, графіка

100 років від дня народження **Віталія Дмитровича Кирейка** (1926–2016), українського композитора, музикознавця, педагога, музично-громадського діяча, народного артиста України

65 років від дня народження **Василя Дмитровича Слапчука** (1961), українського поета, прозаїка, літературного критика, громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка

24 грудня

305 років від дня народження **Уїлкі Коллінза** (1721–1759), англійського письменника

255 років від дня народження **Алоїза Фелінського** (1771–1820), польського поета та драматурга, громадського і політичного діяча. Навчався у колегіумі піарів у м. Дубровиці Рівненської області

150 років від дня народження **Спиридона Феодосійовича Черкасенка** (1876–1940), письменника, драматурга українського зарубіжжя

125 років від дня народження **Кассандра** [справжнє – Адольф Жан-Марі Мурон 1901–1968)], французького живописця українського походження, театрального художника, одного з найвпливовіших майстрів плакатного мистецтва першої половини ХХ ст.

120 років від дня народження **Джеймса Гедлі Чейза** (Рене Брабазона Реймонда) (1906–1985), англійського прозаїка, автора захопливих детективів

115 років від дня народження **Михайла Михайловича Жербіна** (1911–2004), українського композитора, вченого в галузі будівництва

65 років від дня народження **Олександра Васильовича Ірванця** (1961), українського письменника, драматурга, перекладача

25 грудня

295 років від дня народження **Августа Моцинського** (1731–1786), польського архітектора, автора кількох проєктів костьолів у Тернополі, колекціонера, економіста, державного та громадського діяча

175 років від дня народження **Арне Евенсена Гарборга** (1851–1924), норвезького письменника

125 років від дня народження **Галі Мазуренко** [справжнє – Галина Сергіївна Боголюбова (1901–2000)], української поетеси, художниці, скульпторки (Велика Британія)

95 років від дня народження **Вадима Михайловича Гречини** (1931–2005), українського архітектора

85 років від дня народження **Георгія Гавриловича Пустовійта** (1941–2018), українського скульптора

26 грудня

140 років від дня народження **Євгенії Кирилівни Сидоренко** (1886–1981), української театральної акторки, педагогині, заслуженої артистки УРСР

120 років від дня народження **Андрія Ільковича Гнатишина** (1906–1995), українського диригента, композитора, педагога, публіциста, музично-громадського діяча в Австрії

95 років від дня народження **Михайла Григоровича Курдюка** (1931–2015), українського науковця, прозаїка, гумориста, публіциста, журналіста, літератора, громадського діяча

27 грудня

155 років від дня народження **Івана Филипчика** (1871–1945), українського письменника, краєзнавця, педагога, громадського діяча

150 років від дня народження **Івана Олексійовича Алчевського** (1876–1917), українського оперного та камерного співака (лірико-драматичний тенор), музично-громадського діяча, популяризатора української народної пісні за межами країни

115 років від дня народження **Івана Макарівича Гончара** (1911–1993), українського скульптора, живописця, графіка, етнографа, народознавця, колекціонера (на базі приватної колекції І. Гончара у 1993 р. було засновано Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»)

90 років від дня народження **Віталія Григоровича Розстального** (1936–2006), українського актора театру і кіно, радіоведучого, народного артиста України

28 грудня

130 років від дня народження **Ольги Олександрівни Загальської** (1896–1976), української художниці тканин

130 років від дня народження **Галини Андріївни Кузьменко** (1896–1978), української освітньої та громадської діячки, педагогині, репресованої

115 років від дня народження **Йосипа Семеновича Курочка** (1911–1968), українського та польського диригента, композитора, педагога, музично-громадського діяча

29 грудня

115 років від дня народження **Антоня Амвросійовича Шапурми** (1911–1987), грецького письменника України, перекладача (переклав на румейську мову твори Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, М. Бажана)

105 років від дня народження **Миколи Петровича Равицького** (1921–1998), українського режисера, театрального діяча

105 років від дня народження **Василя Петровича Латти** (1921–1965), українського мовознавця, педагога (Словаччина)

60 років від дня народження **Крістіана Крахта** (1966), сучасного швейцарського письменника, журналіста

30 грудня

165 років від дня народження **Івонни Антонівни Біборовичевої** (1861–1937), української акторки

120 років від дня народження **Святослава Ярославовича Гординського** (1906–1993), українського графіка, мистецтвознавця, поета, перекладача, редактора та журналіста в США

105 років від дня народження **Михайла Петровича Гринишина** (1921–2016), українського хорового диригента, композитора, фольклориста, педагога, музично-громадського діяча, народного артиста України

85 років від дня народження **Василя Івановича Фольварочного** (1941–2022), українського поета, прозаїка, драматурга, громадського діяча

31 грудня

255 років від дня народження **Козьмяна Кастанана** (1771–1856), польського поета, прозаїка, критика, публіциста

130 років від дня народження **Павла Павловича Плюща** (1896–1975), українського мовознавця, педагога

110 років від дня народження **Василя Павловича Дашенка** (1916–1985), українського актора театру і кіно, сценариста і режисера на радіо та телебаченні, педагога, громадського діяча, народного артиста УРСР

105 років від дня народження **Миколи Харитоновича Козленка** (1921–2005), українського актора

105 років від дня народження **Михайла Петровича Луцика** (1921–2006), українського письменника, поета, історика, учасника національно-визвольного руху

КОЖНОГО РОКУ МИ ВІДЗНАЧАЄМО

1 січня – Всесвітній день миру або День всесвітніх молитов про мир (резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1969 р.)

Всесвітній день сім'ї

4 січня – Всесвітній день азбуки Брайля (резолюція ООН від 1.12.2018 р.)

11 січня – Всесвітній день «Дякую»

Міжнародний день заповідників і національних парків

12 січня – День українського політв'язня (Відповідно до статті 2 Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 р.; почав відзначатися з ініціативи В. Чорновола від 1975 р.)

15 січня – День народження музичної редакції Державного Гімну України

16 січня – День пам'яті кіборгів України (День пам'яті захисників Донецького аеропорту)

Всесвітній день «The Beatles» (Рішення ЮНЕСКО від 2001 р.)

17 січня – Всесвітній день дитячих винаходів (День дітей-винахідників)

20 січня – День вшанування захисників Донецького аеропорту

21 січня – Міжнародний день обіймів

Всесвітній день снігу

Міжнародний день аспіранта

22 січня – День Соборності України (Указ Президента України № 871/2014 від 13.11.2014 р.)

24 січня – Міжнародний день освіти (резолюція A/RES/73/25 від 3.12.2018 р.)

27 січня – Міжнародний день пам'яті Голокосту (Резолюція ООН від 01.11.2005 р.)

28 січня – День затвердження Державного прапора України

Міжнародний день захисту персональних даних (остання неділя місяця)

Міжнародний день без Інтернету

29 січня – День пам'яті героїв Крут (1918) (Указ Президента України № 15/2007 від 15.01.2007 р.)

День мобілізації зусиль проти загрози ядерної війни

30 січня – День ненасильства та миру

- 3 лютого** – День боротьби з ненормативною лексикою
- 6 лютого** – День безпеки в Інтернеті (другий вівторок місяця)
- 11 лютого** – Міжнародний день жінок і дівчат в науці (Резолюція ООН від 22.12.2015 р.)
- 12 лютого** – День Червоної Руки (відзначається на рівні ООН з 2002 р. як день пам'яті дітей-солдатів, яких втягують в участь у війнах і збройних конфліктах)
- 13 лютого** – Всесвітній день радіо
- 14 лютого** – Міжнародний день дарування книг (International Book Giving Day) (добровільна ініціатива, започаткована у 2012 р. Американкою Еммі Бродмур)
- 15 лютого** – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав (Указ Президента України № 180/2004 від 11.02.2004 р.)
- День комп'ютерника
- 16 лютого** – День єднання України (Указ Президента України № 53/2022 від 14.02.2022 р.)
- 17 лютого** – Всесвітній день спонтанного прояву доброти
- День kota в Європі
- 19 лютого** – День затвердження Державного Гербу України (1992)
- Всесвітній день захисту морських ссавців
- 20 лютого** – Всесвітній день соціальної справедливості (Рішення ООН від 18.12.2007 р.). В Україні відзначається згідно з Указом Президента України № 1021/2001 від 04.11.2011 р.
- День вшанування подвигів учасників Революції гідності та Героїв Небесної Сотні (Указ Президента України № 69 від 11.02.2015 р.)
- 21 лютого** – Міжнародний день рідної мови (Проголошено на 30-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО у 1999 р., відзначається щорічно з 2000 р. відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/56/262)
- Всесвітній день екскурсовода
- 22 лютого** – Міжнародний день підтримки жертв злочинів
- 24 лютого** – повномасштабне вторгнення російського окупанта на територію України
- 25 лютого** – Перший офіційний державний герб України
- 26 лютого** – День кримського спротиву російській окупації
- 1 березня** – День «Нуль дискримінації»

Всесвітній день цивільної оборони

Всесвітній день імунітету

Всесвітній день компліменту

3 березня – Всесвітній день письменника

Всесвітній день дитячого телебачення і радіомовлення

Всесвітній день дикої природи

4 березня – Всесвітній день читання вголос

8 березня – Міжнародний день прав жінок і міжнародного миру (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 16.12.1977 р.)

10 березня – День Гімну України

14 березня – День українського добровольця

Міжнародний день числа «Пі»

Всесвітній день на захист річок, води і життя

Міжнародний день сну (третя п'ятниця місяця)

15 березня – Всесвітній день захисту прав споживачів

17 березня – Створено Українську Центральну Раду (1917)

20 березня – Міжнародний день щастя (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 28.06.2012 р.)

Всесвітній день Землі

Міжнародний день французької мови

21 березня – Всесвітній день поезії (Ініціатива ЮНЕСКО, ухвалена на 30-й сесії 15.11.1999 р.)

Міжнародний день лялькаря

Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації (Рішення Генеральної Асамблеї ООН від 26.10.1966 р.)

Міжнародний день лісів або Всесвітній день захисту лісів (Резолюція ООН від 21.12.2012 р.)

Міжнародний день людини з синдромом Дауна

Міжнародний день Навруз

- 22 березня** – Всесвітній день водних ресурсів (Резолюція ООН від 22.02.1993 р.)
- 23 березня** – Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва
- Всесвітній метеорологічний день
- 24 березня** – Міжнародний день права на встановлення істини щодо грубих порушень прав людини та гідності жертв
- 25 березня** – Міжнародний день солідарності із жертвами рабства та трансатлантичної работоргівлі
- День Служби безпеки України
- 26 березня** – День Національної гвардії України
- 27 березня** – Міжнародний день театру (Рішення на IX конгресі Міжнародного інституту театру при ЮНЕСКО)
- 28 березня** – Міжнародний день істориків
- 29 березня** – Всесвітній день фортепіано
- 1 квітня** – День гумору
- Міжнародний день птахів (у 1906 р. підписано Міжнародну конвенцію про охорону птахів)
- 2 квітня** – Міжнародний день дитячої книги (Ініціатива Міжнародної ради з дитячої книги (ІВВУ) 1967 р.). Відзначається щороку 2 квітня – у день народження казкаря Ганса Крістіана Андерсена
- Всесвітній день поширення інформації про проблему аутизму (Рішення ООН A/RES/62/139 від 21.12.2008 р.)
- 4 квітня** – Міжнародний день просвіти з питань мінної безпеки небезпеки та допомоги в діяльності щодо розмінування
- День створення НАТО (1949)
- Міжнародний день Інтернету
- Міжнародний день бродячих тварин
- 5 квітня** – Перша українська конституція (Конституція Пилипа Орлика)
- День геолога
- 6 квітня** – Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку (Резолюція ООН № A/RES/67/296 від 23.08.2013 р.)

Всесвітній день мультфільмів (Засновано у 2002 р. Міжнародною асоціацією анімаційного кіно)
Всесвітній день настільного тенісу

7 квітня – Всесвітній день здоров'я (Відзначається щорічно в день, коли було створено Всесвітню організацію охорони здоров'я (Статут ВООЗ прийнятий 22.07.1946 р., набрав чинності 07.04.1948 р., відзначають з 1950 р.)

День пам'яті по геноцид в Руанді

11 квітня – Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів

12 квітня – Всесвітній день авіації і космонавтики / Міжнародний день польоту людини в космос (Резолюція ООН A/ RES/65/271 від 07.04.2011 р.)

Міжнародний день польоту людини в космос

День працівників ракетно-космічної галузі України

Всесвітній день рок-н-ролу

День скаута в Україні

15 квітня – Всесвітній день мистецтва

Міжнародний день культури

День довкілля (Указ Президента України № 855/98 від 6.08.1998 р.)

Міжнародний день цирку

16 квітня – Всесвітній день голосу

17 квітня – Міжнародний день пожежної охорони

18 квітня – Міжнародний день пам'яток та історичних місць (Рішення Генеральної Асамблеї Міжнародної ради з питань охорони пам'яток і визначних місць (ІКОМОС) при ЮНЕСКО 1983 р.)

День пам'яток історії та культури (Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1062/99 від 23.08.1999 р.)

19 квітня – День власників домашніх тварин

21 квітня – День довкілля (третя субота місяця)

Всесвітній день творчості та інноваційної діяльності (Резолюція ООН A/RES/71/284 від 27.04.2017 р.)

22 квітня – Всесвітній день Матері-Землі / Міжнародний день Землі (Рішення ООН A/RES/63/278 від 22.04.2009 р.)

Міжнародний день китайської мови

23 квітня – Всесвітній день книги та авторського права (Резолюція ЮНЕСКО № 3.18 від 15.11.1995 р.)
Міжнародний день англійської мови (ООН)

Міжнародний день іспанської мови (встановлений ООН в честь Мігеля Сервантеса. Це день його смерті)

Всеукраїнський день психолога

24 квітня – Міжнародний день солідарності молоді

26 квітня – Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій та катастроф і річниці Чорнобильської трагедії (1986) (1986) (Резолюція ООН A/RES/71/125 від 08.12.2016 р.). В Україні – День Чорнобильської трагедії (Указ Президії Верховної Ради УРСР № 8985-XI від 29.03.1990 р.)

Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій та катастроф (День учасників ліквідації наслідків радіаційних аварій та катастроф)

Міжнародний день інтелектуальної власності (Рішення Генеральної асамблеї Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), ухваленого у вересні 2000 р.)

28 квітня – Всесвітній день охорони праці (Ініціатива Міжнародної організації праці з 2003 р.; Указ Президента України № 685/2006 від 18.08.2006 р.)

Всесвітній день споріднених міст (Рішення Всесвітньої федерації споріднених міст (ВФСМ) у Франції 1957 р.)

29 квітня – Міжнародний день танцю (Відзначається щорічно з 1982 р. за рішенням Міжнародного комітету танцю при Міжнародному інституті театру ЮНЕСКО)

День пам'яті жертв застосування хімічної зброї

30 квітня – Міжнародний день джазу (Ініціатива ЮНЕСКО, з листопада 2011 р.)

День прикордонника України

1 травня – День весни та праці (відзначається в 143 країнах світу)

3 травня – Всесвітній день свободи преси (Резолюція ООН № 199/54 від 20.12.1993 р.)

День Сонця (Ініціатива Європейського відділення Міжнародного товариства сонячної енергії МТСЕ (ISES-Europe) 1994 р.)

4 травня – Міжнародний день пожежних

День боротьби з цькуванням (ООН визнала епідемію залякування і цькування, яка захоплює школи та 4.05.2012 р. оголосила Anti-Bullying Day. У цей день в навчальних закладах рекомендується проводити кампанії «Година проти ненависті»)

5 травня – Міжнародний день боротьби за права інвалідів

- 6 травня** – День піхоти Збройних Сил України
- 7 травня** – День радіо
- 8 травня** – Міжнародний день Червоного Хреста і Четвоного Півмісяця
- День перемоги над нацизмом у Другої Світовій війні (Резолюція ООН № A/RES/59/26 від 22.11.2004 р.)
- 8–9 травня** – Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни
- 9 травня** – День Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні
- День Європи в країнах Європейського Союзу
- 12 травня** – День Матері в Україні (міжнародне та локальне свято у 85 країнах світу. В Україні відзначається в другу неділю травня (Указ Президента України № 489/99 від 10.05.1999 р.)
- День пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни
- Всесвітній день медичних сестер)
- Всесвітній день мігруючих птахів
- 15 травня** – Міжнародний день сім'ї (Рішення ООН A/RES/47/237 від 20.09.1993 р.)
- День сім'ї в Україні
- Міжнародний день захисту клімату
- 16 травня** – День вишиванки (третій четвер травня)
- 17 травня** – Всесвітній день інформаційної спільноти (Резолюція ООН A/RES/60/252 від 27.03.2006 р.)
- 18 травня** – Міжнародний день музеїв
- День скорботи і пам'яті жертв геноциду (1944) кримськотатарського народу
- День Європи в Україні (міжнародне і локальне свято, відзначається 5 травня Радою Європи та 9 травня Європейським Союзом, в Україні – третя субота травня (Указ Президента України № 339/2003 від 19.04.2003 р.)
- День науки в Україні
- 19 травня** – День пам'яті жертв політичних репресій (третя неділя місяця)
- 21 травня** – Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку (Резолюція ООН № 57/249 від 20.12.2002 р.)
- День пам'яті жертв політичних репресій

- 22 травня** – Міжнародний день біологічного різноманіття
- День перепоховання праху Т. Г. Шевченка на Чернечій горі поблизу Канева
- 23 травня** – Свято Героїв України
- День морської піхоти України
- 24 травня** – День слов'янської писемності і культури – день вшанування творців слов'янської писемності Кирила і Мефодія (Указ Президента України № 1096/2004 від 17.09.2004 р.)
- Європейський день парків
- 25 травня** – День філолога
- День працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження (остання субота травня)
- День зниклих безвісті дітей
- 26 травня** – День хіміка
- 29 травня** – Міжнародний день миротворців ООН (Рішення ООН A/RES/57/129 від 11.12.2002 р.)
- 31 травня** – Всесвітній день без тютюну
- 1 червня** – Міжнародний день захисту дітей (Указ Президента України № 568/98 від 30.05.1998 р.)
- Всесвітній день батьків (Резолюція ООН A/RES/66/292 від 17.10.2012 р.)
- 2 червня** – Всесвітній день здорового харчування
- 4 червня** – Міжнародний день безвинних дітей – жертв агресії
- День пам'яті дітей, які загинули внаслідок збройної агресії російської федерації
- 5 червня** – Всесвітній день охорони навколишнього середовища (довкілля) (Резолюція ООН A/RES/2994 від 15.12.1972 р.)
- 7 червня** – День журналіста
- 8 червня** – Всесвітній день океанів
- 9 червня** – Міжнародний день друзів
- 12 червня** – Всесвітній день боротьби із дитячою працею (Конвенція МОП № 182 від 17.06.1999 р.; Закон України № 2022 від 5.10.2000 р.)
- 14 червня** – Всесвітній день донора крові (Резолюція ВООЗ WHA58.13 від 23.05.2005 р.)

- 15 червня** – Всесвітній день захисту людей похилого віку (День поширення інформації щодо зловживань стосовно літніх людей)
- 16 червня** – Міжнародний день батька (третя неділя червня)
- 17 червня** – Всесвітній день боротьби з опустелюванням і засухою
Міжнародний день боротьби з сексуальним насильством в умовах конфлікту
- 19 червня** – Всесвітній день дитячого футболу (проголошений Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та Міжнародною федерацією футбольних асоціацій (ФІФА) з метою привернення уваги світової спільноти до проблем дітей і пропаганди здорового способу життя серед молоді)
- 20 червня** – Всесвітній день біженців (Резолюція ООН A/RES/55/76 від 2001 р.)
- 21 червня** – Всесвітній день гуманізму
Міжнародний день батька
Міжнародний день Йоги
- 22 червня** – День скорботи і вшанування пам'яті жертв Другої світової війни в Україні
- 23 червня** – Міжнародний олімпійський день
День Державної служби ООН
День Державної служби
- 25 червня** – День молодіжних та дитячих громадських організацій (Указ Президента України № 599/2008 від 27.06.2008 р.)
- 26 червня** – Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотиками і їх незаконним обігом (Резолюція ООН A/RES/42/112 від 7.12.1987 р.)
Міжнародний день на підтримку жертв тортур
- 28 червня** – День Конституції України
- 30 червня** – День молоді (остання неділя місяця)
День молоді
- 1 липня** – День архітектури України
- 4 липня** – День Національної поліції України
- 7 липня** – День Військово-Морських Сил, Збройних Сил України (перша неділя липня)
- 8 липня** – День родини
- 11 липня** – Всесвітній день народонаселення (Резолюція ООН A/RES/45/216 від 1989 р.)

Всесвітній день шоколаду

15 липня – День Української Державності

День українських миротворців

Міжнародний день навичок молоді (Резолюція ООН A/RES/69/145 від 18.12.2014 р.)

16 липня – День проголошення Декларації про державний суверенітет України

17 липня – День етнографа

20 липня – Міжнародний день шахів

Міжнародний день тортів

28 липня – День хрещення Київської Русі-України

30 липня – Міжнародний день дружби (Резолюція ООН A/RES/65/275 від 27.04.2011 р.)

Всесвітній день боротьби з торгівлею людьми (Резолюція ООН A/RES/68/192 від 18.12.2013 р.)

2 серпня – Міжнародний день пам'яті жертв нацистського геноциду ромів

4 серпня – День Повітряних Сил ЗСУ (перша неділя серпня)

9 серпня – Міжнародний день корінних народів світу (Резолюція ООН A/ RES/49/214 від 1994 р.)

11 серпня – День фізкультурника

12 серпня – Міжнародний день молоді (Резолюція ООН A/RES/54/120 від 17.12.1999 р.)

День молоді в Україні (Указ Президента України № 333/2021 від 28.07.2021 р.)

13 серпня – Міжнародний день шурльги

15 серпня – День археолога

19 серпня – Всесвітній день гуманітарної допомоги (Резолюція ООН A/RES/63/139 від 2008 р.)

21 серпня – Міжнародний день пам'яті і пам'яті жертв тероризму

22 серпня – Міжнародний день поминання людей, що стали жертвами насильства з причини їх релігії або переконань

23 серпня – День Державного Прапора України

Міжнародний день пам'яті про работоргівлю та її ліквідацію (ЮНЕСКО)

24 серпня – День незалежності України

29 серпня – День пам'яті Захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України

Міжнародний день дій проти ядерних випробувань (Резолюція ООН A/RES/64/35 від 02.12.2009 р.)

Міжнародний день жертв насильницьких зникнень

1 вересня – День знань

2 вересня – День закінчення Другої світової війни

5 вересня – Міжнародний день благодійності (Резолюція ООН від 17.12.2012 р.). В Україні відзначають у другу неділю грудня (Указ Президента України № 1220/2007 від 13.12.2007 р.)

7 вересня – Міжнародний день чистого повітря для блакитного неба (Резолюція ООН A/74/381 від 19.12.2019 р.)

8 вересня – Міжнародний день писемності (грамотності) (Резолюція ЮНЕСКО № 1.141 від 1966 р.)

День пам'яті жертв фашизму

Міжнародний день солідарності журналістів

10 вересня – Всесвітній день запобігання самогубствам / суїциду (за ініціативи Міжнародної асоціації із запобігання самогубствам (МАПС) й активної підтримки ВООЗ та під патронажем ООН)

День пам'яті українців – жертв примусового виселення з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944–1951 рр.

12 вересня – День співробітництва Південь-Південь ООН (співробітництва між країнами, що розвиваються)

15 вересня – Міжнародний день демократії (Резолюція ООН A/RES/62/7 від 08.11.2007 р.).

14 вересня – День українського кіно

День фізичної культури і спорту

Міжнародний день краси

15 вересня – День народження Google

16 вересня – День фармацевтичного працівника (третя субота вересня)

Міжнародний день охорони озонного шару (Резолюція ООН A/RES/49/114 від 1994 р.).

17 вересня – День батька (третя неділя вересня)

18 вересня – Міжнародний день рівної оплати праці

21 вересня – Міжнародний день миру (Резолюція ООН 55/282 від 7.09.2001 р.)

22 вересня – День партизанської слави

26 вересня – Європейський день мов (Ініціатива Ради Європи з 2001 р.)

Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї

27 вересня – Всесвітній день туризму

28 вересня – Міжнародний день загального доступу до інформації (Резолюція ООН A/RES/74/5 від 2019 р.)

29 вересня – Всеукраїнський день дошкілля

День пам'яті загиблих в Бабиному Яру

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек

Всесвітній день бібліотек. Міжнародний місяць (місячник) шкільних бібліотек. Відзначається з 2008 року щорічно під егідою Міжнародної асоціації шкільної бібліотечної справи (МАШБС)

День усиновлення в Україні

Міжнародний день перекладача

30 вересня – 1 жовтня – Міжнародні дні спостереження за птахами

1 жовтня – День захисників і захисниць України

День УПА

День українського козацтва

Міжнародний день музики Засновано ІМС – Міжнародною музичною радою (Резолюція ІМС при ЮНЕСКО від 1973 р.)

День працівників освіти (перша неділя жовтня)

Міжнародний день людей похилого віку

День ветерана

Міжнародний день усмішок

2 жовтня – Всесвітній день архітектури

Міжнародний день боротьби проти насилля (Резолюція ООН A/RES/61/271 від 15.06.2007 р.)

Міжнародний день соціального педагога

Міжнародний день лікаря

4 жовтня – Всесвітній день захисту тварин

Всесвітній день посмішки

Всесвітній тиждень космосу

6 жовтня – Всесвітній день учителя (Відзначається щорічно в ознаменування річниці підписання Рекомендації ЮНЕСКО та Міжнародної організації праці щодо становища вчителів (UNESCOPRESSE, vol. 4, no. 17, p. 9)

День працівників освіти

8 жовтня – День художника

9 жовтня – Всесвітній День пошти

10 жовтня – Всесвітній День охорони психічного здоров'я

11 жовтня – Міжнародний день дівчат

12 жовтня – День іспанської мови (ООН)

Всесвітній день перелітних птахів

13 жовтня – Міжнародний день зменшення небезпеки стихійних лих

14 жовтня – День українського козацтва

День захисників і захисниць України

15 жовтня – Всесвітній день чистих рук

Міжнародний день сільських жінок

Всесвітній день студента

16 жовтня – Всесвітній день здорового харчування

Всесвітній день хліба

17 жовтня – Міжнародний день боротьби за ліквідацію бідності (злиднів)

18 жовтня – Європейський день боротьби з торгівлею людьми

24 жовтня – Міжнародний День Організації Об'єднаних Націй (Резолюція ООН A/RES/2782(XXVI) від 06.12.1971 р.)

Всесвітній день інформації про розвиток (Резолюція ООН A/RES/3038 (XXVII) від 19.12.1972 р.)

27 жовтня – День української писемності та мови

Всесвітній день аудіовізуальної спадщини

28 жовтня – День визволення України від фашистських загарбників

Міжнародний День шкільних бібліотек

Міжнародний день анімації

День бабусь та дідусів

31 жовтня – Міжнародний день економії

Всесвітній день міст (проходить під егідою ООН)

1 листопада – День державності на західноукраїнських землях

День народження Європейського Союзу (Дата заснування ЄС)

Міжнародний день венетаріанця

2 листопада – Міжнародний день припинення безкарності за злочини проти журналістів

5 листопада – Всесвітній день розповсюдження інформації про проблему цунамі

6 листопада – Міжнародний день припинення експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів (Резолюція ООН A/RES/56/4 від 05.11.2001 р.)

8 листопада – Міжнародний день піаніста

9 листопада – Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва

День української писемності та мови

День боротьби з фашизмом та антисемізмом

День книги рекордів Гіннеса

10 листопада – Всесвітній день науки

Всесвітній день молоді – неофіційне міжнародне свято молоді, відзначається під егідою Всесвітньої федерації демократичної молоді (ВФДМ), яка веде боротьбу за мир, права молоді, незалежність народів, інтернаціональне згуртування молоді проти колоніалізму, неокolonіалізму, фашизму та расизму (Ініціатива ВДВФ з 1945 р.)

11 листопада – Всесвітній день якості

16 листопада – Міжнародний день толерантності та терпимості (Резолюція ООН A/RES/51/95 від 12.12.1996 р.)

Міжнародний день доброти

День працівників радіо, телебачення та зв'язку

17 листопада – Міжнародний день студента

18 листопада – Міжнародний день філософії

19 листопада – Міжнародний день відмови від паління (третій четвер місяця)

20 листопада – Всесвітній день дитини (Резолюція ООН A/RES/836/(IX) від 14.12.1954 р.)

21 листопада – День Гідності та Свободи (2014)

День десантно-штурмових військ ЗСУ

Всесвітній день телебачення

Всесвітній день вітань

23 листопада – День пам'яті жертв голодоморів (четверта субота листопада)

Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (Резолюція ООН A/RES/54/134 від 17. 12. 1999 р.)

27 листопада – День заснування Національної академії наук України

29 листопада – Всесвітній день інформації про розвиток

30 листопада – День пам'яті жертв Голодоморів. Всеукраїнська акція «Засвіти свічку» (четверта субота місяця)

День пам'яті всіх жертв хімічної війни

Всесвітній день домашніх тварин

1 грудня – Акт проголошення незалежності України

Всесвітній день боротьби зі СНІДом (Резолюція ООН A/RES/43/15 від 27.10.1988 р.)

2 грудня – Міжнародний день боротьби за скасування рабства

3 грудня – Міжнародний день людей з обмеженими фізичними можливостями (Резолюцією ООН A/RES/47/3 від 14.10.1992 р.)

Всесвітній день комп'ютерної графіки (Міжнародний день дизайнерів та аніматорів)

- 5 грудня** – Міжнародний день волонтерів (Резолюцією ООН A/RES/40/212 від 17.12.1985 р.)
- 6 грудня** – День Збройних Сил України
- 7 грудня** – День місцевого самоврядування
- День української хустки
- 8 грудня** – День благодійності
- 9 грудня** – Міжнародний день пам'яті жертв злочинів геноциду, вшанування їхньої людської гідності і попередження цих злочинів
- Міжнародний день боротьби з корупцією (Резолюцією ООН A/RES/58/4 від 31.10.2003 р.)
- 10 грудня** – День захисту прав людини (Резолюцією ООН A/RES/423/(V) від 04.12.1950 р.)
- День Нобеля
- Всесвітній день футболу
- 11 грудня** – Міжнародний день гір
- Міжнародний день танго
- 12 грудня** – Міжнародний день нейтралітету
- 13 грудня** – Всесвітній день скрипки
- 14 грудня** – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС
- 15 грудня** – День утворення організації ООН з охорони навколишнього середовища
- Міжнародний день чаю
- 20 грудня** – Міжнародний день солідарності людей
- 24 грудня** – День працівників архівних установ
- 27 грудня** – Міжнародний день протиепідемічної готовності запроваджений через пандемію COVID-19 (Резолюція ООН A/RES/75/27 від 07.12.2020 р.)
- 29 грудня** – Міжнародний день віолончелі (відзначається в День народження каталонського музиканта-віолончеліста, композитора Пабло Кальзаса (1876–1973))

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники : розповіді про життя і творчість. 2-е вид., змін. і допов. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2014. 254 с. : іл.
2. Довідник Національної спілки художників України / Нац. спілка художників України ; упоряд. О. Ю. Федорова. Київ, 2005. 523 с. : фотоіл.
3. Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001–2020. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=54755
4. Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство ім. Т. Шевченка ; гол. ред. В. Кубійович. Париж–Нью-Йорк : Молоде життя, 1955–1995. Т. 10.
5. Залеський О. Мала українська музична енциклопедія. Мюнхен : Дніпрова Хвиля, 1971. 126 с.
6. Знаменні та пам'ятні дати Рівненщини на 2026 рік / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. Л. М. Малишева ; наук. ред. О. Л. Промська, ред. З. М. Тирак. Рівне, 2025. 62 с.
7. Знаменні та пам'ятні дати 2021 року : мистецько-освітній довідник. Випуск 7. / упор. В. І. Прокопчук, М. Ф. Смалько, Л. П. Яковенко; наук. ред. та відпов. за випуск В. І. Прокопчук. Рівне : О. Зень, 2021. 156 с.
8. Качкан В. А. Українське народознавство в іменах : у 2 ч. : навч. посіб. / В. А. Качкан ; за ред. А. З. Москаленка. Київ : Либідь, 1994. Ч. 1–2.
9. Києво-Могилянська академія в іменах (XVII–XVIII ст.) : енциклопед. вид. / за ред. В. С. Брюховецького. Київ : КМ Академія, 2001. 736 с.
10. Митці України : енциклопед. довідник / за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. 846 с.
11. Народжені Україною : меморіал. Альманах : у 2 т. / [голова організац. ком. Л. Кравчук ; голова редакц. ради І. Курас ; редакц. рада: В. Кремень та ін. ; голов. ред. О. Онопрієнко]. Київ : Євроімідж, 2002. Т. 1–2. (Золоті імена України).
12. Пам'ятні дати та ювілеї на 2026 рік. Український інститут національної пам'яті. URL: <http://surl.li/kxqaje>
13. Письменники України : біобібліографічний довідник / упоряд. В. Павловська, Л. Бубнова, Л. Сіренко. Київ : Укр. письменник, 2006. 514 с.
14. Письменники України : довідник / упоряд. Д. Давидюк, Л. Кореневич, В. Павловська. Дніпропетровськ : Дніпро, 1996. 397 с.
15. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2026–2027 роках» № 4748-IX від 18.12.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4748-20#Text>
16. Прокопчук В. І., Корейчук М. П. Студентські наукові проблемні групи у професійній підготовці здобувачів освіти музичних спеціальностей. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць* / Інститут пед. освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка. Полтава; Київ, 2024. Вип. 29. С. 181–191. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306166>
17. Прокопчук В. І. Музичне краєзнавство Рівненщини : навчально-методичний посібник. Рівне : О. Зень, 2021. 384 с.

18. Прокопчук В. І., Смалько М. Ф. Мистецько-освітній проект «Знаменні та пам'ятні дати»: ціннісно-виховний потенціал. *Мистецтво та освіта*, 2022. № 1-2 (103-104). С. 57–62. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-1-2\(103-104\)-57-62](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-1-2(103-104)-57-62)
19. Сучасні письменники України : біобібліогр. довідник / Нац. спілка письменників України ; упоряд. А. Гай. Біла Церква : Буква, 2012. 567 с. : портр.
20. Українська література у портретах і довідках: давня література – література ХІХ ст. : довідник / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т українознавства, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Київ : Либідь, 2000. 358 с.
21. Українська літературна енциклопедія : у 5 т. / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР ; редкол. : І. О. Дзевєрін (відп. ред.) та ін. Київ : Голов. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1988–1995. Т. 1–3.
22. Українська музична енциклопедія / Національна Академія наук України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Т. 1 [А–Д], 2006. 680 с.
23. Українська музична енциклопедія / Національна Академія наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, Т. 2 [Е–К], 2008. 664 с.
24. Українська музична енциклопедія / Національна Академія наук України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Т. 3 [Л–М], 2011. 627 с.
25. Українська музична енциклопедія / Національна Академія наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, Т. 4 [Н–О], 2016. 554 с.
26. Українська музична енциклопедія / Національна Академія наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського; Редкол.: Г. Скрипник (голова) та ін. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, Т. 5 [ПАВАНА – «РОЛІКАРП»], 2018. 536 с.
27. Українська радянська енциклопедія : в 12 т. / Голов. редкол. : М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-ге вид. Київ : Голов. ред. укр. рад. енцикл., 1977–1985. Т. 1–12.
28. Українські письменники : довідник : біографії. Огляди творчості. Літературні напрямки і течії. Київ : Велес, 2013. 367 с. : портр.
29. Шевченківські лауреати, 1962–2007 рр. : енциклопед. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський ; вступ. сл. І. М. Дзюби, Р. М. Лубківського. 2-ге вид, змін. і доповн. Київ : Криниця, 2007. 765 с.

ЗМІСТ

Передмова	4
Творчі портрети	9
Простір для самостійної роботи	40
2026 рік на міжнародному рівні	44
Міжнародні десятиліття за рішенням Генеральної Асамблеї ООН	44
2026 рік в Україні	44
2026 рік на Рівненщині	45
Перелік знаменних та пам'ятних дат за календарем	50
Січень	50
Лютий	59
Березень	64
Квітень	70
Травень	76
Червень	82
Липень	86
Серпень	96
Вересень	105
Жовтень	112
Листопад	121
Грудень	130
Кожного року ми відзначаємо	141
Список використаної літератури	157

Навчально-довідкове видання

УПОРЯДНИКИ:

ПРОКОПЧУК Вікторія Ігорівна

ЯКОВЕНКО Лариса Петрівна

ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ 2026 РОКУ

Мистецько-освітній довідник

Підп. до др. 03.01.2025.

Формат 60x84 1/8.

Папір офсет.

Друк цифр.

Гарнітура Times.

Ум. др. арк. 18,6.

Тираж 100 пр.

Дизайн обкладинки

Анатолій Штенько

В авторській редакції

Видавець: Юрій Кукса

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія ДК № 8301 від 9 травня 2025 р.

вул. Київська, 36, м. Рівне, 33000,

097 42 66 444

Друк: ПОЛІГРАФСЕРВІС

вул. В. Червонія, 39, м. Рівне, 33000;

тел. 067 363 37 81